

Παρουσίαση του περιοδικού Ο ΛΟΓΟΣ, τεύχος 24^ο, 2011

Northcote Town Hall
Κυριακή, 27 Νοεμβρίου 2011

Σήμερα, με την ευκαιρία της παρουσίασης του 24^{ου} τεύχους του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» που εκδίδει ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, θα κάνω και μια σύντομη αναφορά στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα περιοδικά λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ».

Για τον Απόδημο Ελληνισμό, ο ελληνικός τύπος είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που, στο ατομικό επίπεδο, παίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ελληνικής συνείδησης και της ελληνικής γλώσσας.

Σε συλλογικό επίπεδο, ο ελληνικός τύπος συμβάλλει στη διαμόρφωση οικείου με τη γενέτειρα πολιτισμικού περιβάλλοντος, αλλά και στέρεου υπόβαθρου, παράγοντες που λειτουργούν ως προαπαιτούμενα για τις ενδο-παροικιακές δραστηριότητες, και για τους δια-ομογενειακούς δεσμούς.

Στον Πρόλογο του βιβλίου του «Ο Ελληνικός Τύπος στους Αντίποδες – Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία», Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 2000, ο Γιώργος Καναράκης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Charles Sturt Αυστραλίας, γράφει τα ακόλουθα: *«Ο Τύπος της διασποράς, σε οποιαδήποτε ακραία προφυλακή και αν τον τοποθέτησε η ιστορική του μοίρα, είναι η ίδια η φωνή των Ελλήνων της διασποράς, είναι ο καθρέφτης που αντανακλά τις ελπίδες και τα όνειρα, τις επιτυχίες και τις αποτυχίες, καθώς και το καθημερινό πρόσωπο της κάθε παροικίας του Ελληνισμού στο αλλόχθονο περιβάλλον».*

Δεδομένου ότι ο Τύπος απαρτίζεται από τις εφημερίδες και τα περιοδικά, τα σχόλια για τον ζωτικής σημασίας ρόλο που διαδραματίζει ο Τύπος στη ζωή των αποδήμων Ελλήνων ισχύουν, σε γενικές γραμμές, και για τα δύο συστατικά του στοιχεία, δηλαδή τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Αυτό βέβαια μέχρι έναν βαθμό, όταν λάβουμε υπόψη τους παράγοντες που διαφοροποιούν τις εφημερίδες από τα περιοδικά, όπως η συχνότητα κυκλοφορίας, ο αριθμός των αντιτύπων, το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνονται, το περιεχόμενό τους, και άλλοι.

Ένα κοινό χαρακτηριστικό της πλειονότητας των περιοδικών που έχουν κυκλοφορήσει ή συνεχίζουν να κυκλοφορούν μεταπολεμικά στην Αυστραλία, είναι ότι εκδίδονται από ομογενειακούς συλλογικούς φορείς, ακόμη και ιδιώτες, και οι υπεύθυνοι για την έκδοσή τους προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά, και καλύπτουν εξ ιδίων τα σχετικά έξοδα. Ελάχιστα περιοδικά ήταν εμπορικού χαρακτήρα. Το μόνο περιοδικό αυτής της κατηγορίας που συνεχίζει την κυκλοφορία του είναι το *Ελληνίς*, το οποίο εκδίδεται από το συγκρότημα Foreign Language Publications, και κυκλοφορεί εβδομαδιαίως.

Σε αυτήν την ιδιοτυπία των περισσότερων περιοδικών οφείλεται η κατά αραιά χρονικά διαστήματα κυκλοφορία τους, σε σχετικά μικρό αριθμό αντιτύπων, καθώς και η σύντομη εκδοτική διάρκεια πολλών εξ αυτών.

Τα μη εμπορικού χαρακτήρα ομογενειακά περιοδικά ήταν, και συνεχίζουν να είναι, κυρίως λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού, εκτός κάποιων εξαιρέσεων στο παρελθόν, που είχαν ιδεολογικούς στόχους. Λόγω αυτής της ιδιομορφίας τους, τα περιοδικά διαβάζονται από κύκλους που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους χώρους.

Αν και ο αριθμός των αναγνωστών αυτών των περιοδικών είναι κατά κανόνα μικρός, σε σύγκριση με τα άτομα που διαβάζουν εφημερίδες, η συμβολή τους στην πνευματική κίνηση της ομογένειας είναι πολύ μεγάλη.

Θα έλεγα πως το γεγονός ότι στην Μελβούρνη εκδίδονται, και έχουν την μεγαλύτερη κυκλοφορία, τα δύο λογοτεχνικά περιοδικά «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί έναν από τους κύριους συντελεστές που τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται εδώ μια σημαντική

κίνηση γύρω από τα ελληνικά γράμματα και τη λογοτεχνία, σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι συμβαίνει στις άλλες μεγάλες πόλεις της Αυστραλίας.

Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε, και συνεχίζει να είναι, η συμβολή των ελληνικών λογοτεχνικών περιοδικών στην ενίσχυση της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας. Ο έντεχνος λόγος - πεζός ή έμμετρος – γίνεται ο καθρέφτης που αντανακλά τα ατομικά βιώματα και τις συλλογικές αναζητήσεις των αποδήμων Ελλήνων, στα χωροχρονικά τους πλαίσια.

Με τα αφιερώματα σε ομογενείς λογοτέχνες, και άλλα πρόσωπα των ελληνικών γραμμάτων και τεχνών στην Αυστραλία, τα λογοτεχνικά περιοδικά έχουν συγκεντρώσει ένα πλούσιο υλικό για τα έργα και τις δραστηριότητές τους, που θα αξιοποιηθεί εν καιρώ στη σύνθεση της ιστορίας του ελληνικού στοιχείου στη μακρινή αυτή ήπειρο.

Τα τελευταία χρόνια, τα ενδιαφέροντα των περιοδικών έχουν μετατεθεί σε θέματα ταυτότητας, αναζήτησης της πολιτισμικής μας παράδοσης, και προβληματισμού για το μέλλον της ελληνικής ομογένειας ως μιας διακριτής εθνοτικής ομάδας, στο πλαίσιο της ευρύτερης αυστραλιανής κοινωνίας. Τα περιοδικά αυτά επανασυνδέουν τις νεότερες γενιές με σημαντικές πτυχές της πολιτιστικής μας παράδοσης, και προσεγγίζουν τα εθνικά μας θέματα διαχρονικά, για την πληρέστερη κατανόησή τους.

Σε αυτόν τους το ρόλο, τα ελληνικά περιοδικά στην Αυστραλία λειτούργησαν, και συνεχίζουν να λειτουργούν, ως συνδετικός κρίκος από τη μια μεταξύ των μελών της ομογένειας, και από την άλλη μεταξύ της ομογένειας και των δύο Μητροπολιτικών Κέντρων – της Ελλάδας και της Κύπρου.

Τα τελευταία χρόνια τα εν λόγω περιοδικά φιλοξενούν λογοτεχνικά έργα νέων της δεύτερης και τρίτης μεταπολεμικής γενιάς, στην ελληνική, αλλά και στην αγγλική γλώσσα, δίνοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να πρωτοπαρουσιάσουν το έργο τους, και την αυτοπεποίθηση να συνεχίσουν την ενασχόλησή τους με τη λογοτεχνία, αλλά και να επιδιώξουν τη δημοσίευση των έργων τους και σε έγκυρα αυστραλιανά λογοτεχνικά περιοδικά.

Σημαντική είναι και η συμβολή των λογοτεχνικών διαγωνισμών στη δημιουργία θετικών κινήτρων για την ενασχόληση με τη λογοτεχνία. Για πάνω από 30 χρόνια ο λογοτεχνικός διαγωνισμός αποτελεί ετήσιο θεσμό για τον Ελληνο-Αυστραλιανό Πολιτιστικό Σύνδεσμο Μελβούρνης. Αποτελεί θετικό βήμα το γεγονός ότι και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας φέτος κινήθηκε προς αυτήν την κατεύθυνση.

Καλαίσθητο στην εμφάνιση, και πλούσιο σε περιεχόμενα, το 24^ο τεύχος του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ», την παρουσίαση του οποίου κάνουμε σήμερα. Στις 148 σελίδες του περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν την ποίηση, το διήγημα, τον γνωμικό λόγο, το δοκίμιο, τη μελέτη, και την λογοτεχνική κριτική.

Δεν λείπουν από το παρόν τεύχος του Λόγου και αναφορές στη ζωή και στο έργο μεγάλων ποιητών και συγγραφέων της Ελλάδας, όπως ο Οδυσσέας Ελύτης, για τα 100 χρόνια από τη γέννησή του, ο Άγγελος Σικελιανός, ο Ανδρέας Λασκαράτος και ο Νίκος Καββαδίας. Στο μέλλον θα μπορούσαν να περιληφθούν και λογοτέχνες από την Κύπρο, έτσι που να καταστεί δυνατή η διαχρονική, αλλά και οικουμενική, διάσταση της ελληνικής λογοτεχνίας. Και δοκίμια, όπως του Θύμιου Χαραλαμπόπουλου για την Νεοελληνική Λογοτεχνία της περιόδου 1920-1940, συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της ελληνικής λογοτεχνίας, όταν τα έργα επώνυμων λογοτεχνών τοποθετούνται στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η αναφορά στη ζωή και στο έργο του Ανδρέα Τυπάλδου Λασκαράτου, και στους στοχασμούς και στα γνωμικά του, από τον συντοπίτη και ομότεχνό του Γεράσιμο Κλωνή. Στο βιβλίο του «Στοχασμοί» ο Ανδρέας Λασκαράτος κάνει την ακόλουθη παρατήρηση: «Κάθε άλλο μου σύγγραμμα είναι σύγγραμμά μου· οι “Στοχασμοί” μου είμαι εγώ».

Και μια και έγινε λόγος για στοχασμούς ή γνωμικό λόγο, ας μου επιτραπεί να πω χωρίς να παρερμηνευθώ, πως το λογοτεχνικό αυτό είδος το καθιέρωσε στην ελληνο-αυστραλιανή λογοτεχνία η Ντίνα Αμανατίδου με τα έξι βιβλία της. Εκτός από δείγματα της δικής της

δουλειάς, Ο Λόγος φιλοξενεί στοχασμούς και της Ιωάννας Λιακάκου, της Καίτης Σαμαρά Παύλου και του Βλάση Μαυραγάνη.

Με το παρόν τεύχος, το περιοδικό Ο Λόγος συνεχίζει την παράδοση των αφιερωμάτων σε ομογενείς λογοτέχνες και ανθρώπους των γραμμάτων. Φέτος την τιμητική αυτή θέση κατέχει η αγαπητή σε όλους μας Χρυσούλα Ζάκκα.

Για τη ζωή και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα γράφει η λογοτέχνιδα Ιωάννα Λιακάκου, η οποία αναφέρεται στα παιδικά χρόνια της Χρυσούλας, στην αγάπη της για τη μουσική, και το όνειρό της να γίνει τραγουδίστρια όπερας, όνειρο που οι αντιξοότητες της ζωής δεν επέτρεψαν την πραγματοποίησή του, και στο ποιητικό της έργο.

Γράφει σε ένα σημείο η Ιωάννα:

«Δύσκολα τα έφερε η ζωή, πέρασαν τα χρόνια, έφυγαν οι ομορφιές και οι φίλοι σκόρπισαν, η ποίηση έμεινε και έχει πολλούς εραστές, αυτοί είναι οι φίλοι της Χρυσούλας Ζάκκα. Η ποίηση και οι ποιητές. Έγραψε και γράφει ποιήματα εξομολογητικά, καταθέτει στην ποίηση την σοδειά της ζωής, μιας ζωής δύσκολης, ζωής της ορφάνιας, της ξενιτιάς, της χαμένης Άνοιξης, της ώρας του ονείρου».

Ο πεζός λόγος της Ιωάννας έχει καθαρά διαλογικό χαρακτήρα. Έτσι και εδώ, τα γενικά σχόλια για τη ζωή, τα βιώματα και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα, ακολουθεί ένας διάλογος μαζί της, για να δοθεί η ευκαιρία στην Χρυσούλα να μιλήσει σε πρώτο πρόσωπο.

Στην ερώτηση της Ιωάννας *«Για πες μας, τι είναι για σένα η Ποίηση»*, η Χρυσούλα Ζάκκα απάντησε ως ακολούθως:

«Η Ποίηση για μένα είναι η μουσική που έχασα, συμπληρώνει εκείνο που έχασα, γιομίζει το κενό που άφησε, το παρελθόν. Μου προσφέρει ηρεμία, ανακούφιση, παρηγοριά. Και, καθώς είμαι κάπως δειλή όπως προείπα, στο χαρτί εκφράζομαι πιο ελεύθερα, πιο άνετα».

Το αφιέρωμα συμπληρώνεται με ποιήματα της Χρυσούλας στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Δειγματοληπτικά, θα διαβάσω ένα από αυτά.

Όπως ανέφερα πιο πάνω, στις 148 σελίδες του περιοδικού περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα του πεζού και του έμμετρου λόγου.

Για το λόγο αυτό έκρινα πως θα ήταν αδύνατο να σχολιάσω το έργο ενός τόσο μεγάλου αριθμού συνεργατών, και πως θα αδικούσα πολλούς αν έκαμνα επιλογή του έργου ορισμένων. Φαντάζομαι πως θα έχω την κατανόησή σας επί αυτού.

Στο περιοδικό δημοσιεύονται και τα βραβευμένα έργα του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού 2011. Στον διαγωνισμό υποβλήθηκαν 16 ποιήματα και 11 διηγήματα στην ελληνική γλώσσα, και δύο ποιήματα και ένα διήγημα στην αγγλική γλώσσα. Λόγω του μικρού αριθμού των εργασιών στην αγγλική γλώσσα, η Κριτική Επιτροπή, η οποία απαρτιζόταν από την Ελένη Νίκα, την Άντρια Γαριβάλδη και τον υποφαινόμενο, έκρινε πως δεν μπορούσε να προτείνει κάποιο από τα έργα για Βραβείο ή για Έπαινο.

Στην ποίηση δόθηκαν τρεις Έπαινοι: Στην Χριστίνα Σοϊταρίδη, στον Δημήτριο Β. Σταθόπουλο και στον Γιάννη Δημακάκο.

Στο διήγημα δόθηκε Βραβείο στον Κωνσταντίνο Ρόρρη, και Έπαινοι στην Δήμητρα Αγγελίδη και στην Χριστίνα Σοϊταρίδη.

Όπως και στα προηγούμενα τεύχη, τα περιεχόμενα του περιοδικού κλείνουν με δείγματα από το έργο 6 ομογενών λογοτεχνών, οι οποίοι συνέβαλαν στη δημιουργία της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας, αλλά δεν είναι πλέον μαζί μας. Η παρουσία τους στο περιοδικό αποτελεί πράξη αναγνώρισης για την προσφορά τους, και ένδειξη πως δεν λησμονούμε παλιούς φίλους και εργάτες των ελληνικών γραμμάτων. Πρόκειται για τους αείμνηστους Αλέκο Αγγελίδη, Γιώργιο Πολίτη, Ευθύμιο Κοντό, Στάθη Ραυτόπουλο, Σάββα Ζουμή και Αφροδίτη Κλαψινού.

Στο πλαίσιο αυτό θα ήθελα να προτείνω σε κάθε μελλοντική έκδοση του περιοδικού να περιλαμβάνεται και ένα σύντομο εργοβιογραφικό σημείωμα για ένα από τα πνευματικά αυτά αδέρφια μας, με την προϋπόθεση ότι δεν είχε στο παρελθόν γίνει ιδιαίτερη μνεία για το έργο

του σε προηγούμενη έκδοση του Λόγου. Έτσι, για να δημιουργηθεί μια εργοβιογραφία για τους ομογενείς που με τα έργα τους συνέβαλαν στη σύνθεση του λογοτεχνικού μας καλειδοσκοπίου. Τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν πολύτιμες πηγές για τους μελλοντικούς ιστορικούς του Ελληνισμού της Αυστραλίας.

Το περιοδικό κλείνει με τις δραστηριότητες του Συνδέσμου κατά τη διάρκεια της χρονιάς, οι οποίες πράγματι υπήρξαν αξιόλογες, και με τα εξώφυλλα των βιβλίων ομογενών που κυκλοφόρησαν πρόσφατα, πιστοποιώντας την σημαντική προσφορά του Συνδέσμου και των ανθρώπων των γραμμάτων στην πολιτιστική ζωή της παροικίας μας.

Το γεγονός ότι με το κάθε νέο τεύχος του Λόγου διαπιστώνουμε από τη μια την απήχηση που έχει στους εργατές, καθώς και στους φίλους, των ελληνικών γραμμάτων, και από την άλλη την ποιοτική του ανέλιξη, έρχεται ως επιβεβαίωση του σημαντικού έργου που επιτελείται αθόρυβα από την Συντακτική Επιτροπή, αλλά και από τα εκάστοτε Διοικητικά Συμβούλια του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας.

Όσοι έχετε ήδη πάρει το περιοδικό σίγουρα θα παρατηρήσατε την καλαίσθητη εμφάνισή του. Το εμπροσθόφυλλο και οπισθόφυλλο, αλλά και εσωτερικές σελίδες του περιοδικού, κοσμούν σχέδια του γνωστού, και αγαπητού από όλους μας, ζωγράφου και ποιητή Νίκου Νομικού. Στα σχέδια του Νίκου βρίσκω μια τέλεια αρμονία στις παραστάσεις, και έναν πολυεπίπεδο συμβολισμό, αρετές που χαρακτηρίζουν και την ποίησή του. Να επισημάνω εδώ και τις παραστάσεις από την αρχαία ελληνική γλυπτική που τόσο όμορφα εναρμονίζονται με τον ελληνικό έντεχνο λόγο, τονίζοντας την διαχρονικότητα, αλλά και εκφραστικότητα, της πολιτιστικής μας παράδοσης.

Υποθέτω πως θα σταλούν, αν δεν έχουν ήδη σταλεί, δύο αντίτυπα του Λόγου στην Βιβλιοθήκη Ομογενειακού Βιβλίου που φιλοξενείται στο Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στην Μεμβούρνη. Με την ευκαιρία αυτή να υπενθυμίσω και στους λογοτέχνες, και συγγραφείς γενικότερα, να καταθέτουν δύο αντίτυπα από κάθε νέο τους βιβλίο στην εν λόγω Βιβλιοθήκη, γιατί έτσι μόνο θα συγκεντρωθεί, και διασωθεί, το δημιουργικό έργο των ομογενών στην Αυστραλία, πολύτιμη κληρονομιά στις επερχόμενες γενιές. Και να μην ξεχνάμε πως αυτή είναι η μόνη, από ό,τι γνωρίζω, ομογενειακή Βιβλιοθήκη στον όπου Γης Απόδημο Ελληνισμό.

Θα κλείσω με απόσπασμα από τα Προλογικά του Προέδρου του Συνδέσμου, και Συντονιστή της Συντακτικής Επιτροπής, Θύμιου Χαραλαμπίδου. Αναφερόμενος στην πολιτιστική κληρονομιά του Ελληνισμού στην ανθρωπότητα, ο Θύμιος κάνει την ακόλουθη διαπίστωση, αλλά και προτροπή:

«Είναι σαφώς μια κληρονομιά πολύ μεγάλη, και αυτή η κληρονομιά είναι οικουμενική. Γιατί εμείς οι Νεοέλληνες όπου και αν ζούμε, στην Ελλάδα ή σε άλλη χώρα, είμαστε κληρονόμοι των πνευματικών αγαθών της Ελλάδας, και δεν πρέπει να είμαστε μόνο κληρονόμοι, αλλά πρέπει και επιβάλλεται να είμαστε και συνεχιστές αυτής της σπουδαίας κληρονομιάς».

Συγχαρητήρια στην Συντακτική Επιτροπή, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, καθώς και στους συνεργάτες και στις συνεργάτριες του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» για το καλαίσθητο σε εμφάνιση, και πλούσιο σε ύλη, 24^ο τεύχος. Με τις γιορτές που πλησιάζουν, το περιοδικό «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί μια θαυμάσια επιλογή για δώρο σε συγγενείς και φίλους. Έτσι συμβάλλετε στην προώθηση των ελληνικών γραμμάτων, και παράλληλα βοηθάτε οικονομικά τον Σύνδεσμο.

Του χρόνου το περιοδικό θα συμπληρώσει την πρώτη εικοσαετία της κυκλοφορίας του με το 25^ο τεύχος. Είμαι βέβαιος πως οι υπεύθυνοι για την ιστορική αυτή έκδοση έχουν ήδη ανασκουμπωθεί. Τους εύχομαι δύναμη, υγεία, και ευόδωση στους στόχους τους. Στην περίπτωση τους ο εθελοντισμός, παράλληλα με τις πολιτισμικές και κοινωνικές του διαστάσεις, έχει και εθνικές προεκτάσεις.

Κυριάκος Αμανατίδης

Παρουσίαση του περιοδικού Ο ΛΟΓΟΣ, τεύχος 24^ο, 2011

Northcote Town Hall
Κυριακή, 27 Νοεμβρίου 2011

Σήμερα, με την ευκαιρία της παρουσίασης του 24^{ου} τεύχους του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» που εκδίδει ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, θα κάνω και μια σύντομη αναφορά στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα περιοδικά λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ».

Για τον Απόδημο Ελληνισμό, ο ελληνικός τύπος είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που, στο ατομικό επίπεδο, παίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ελληνικής συνείδησης και της ελληνικής γλώσσας.

Σε συλλογικό επίπεδο, ο ελληνικός τύπος συμβάλλει στη διαμόρφωση οικείου με τη γενέτειρα πολιτισμικού περιβάλλοντος, αλλά και στέρεου υπόβαθρου, παράγοντες που λειτουργούν ως προαπαιτούμενα για τις ενδο-παροικιακές δραστηριότητες, και για τους δια-ομογενειακούς δεσμούς.

Στον Πρόλογο του βιβλίου του «Ο Ελληνικός Τύπος στους Αντίποδες – Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία», Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 2000, ο Γιώργος Καναράκης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Charles Sturt Αυστραλίας, γράφει τα ακόλουθα: *«Ο Τύπος της διασποράς, σε οποιαδήποτε ακραία προφυλακή και αν τον τοποθέτησε η ιστορική του μοίρα, είναι η ίδια η φωνή των Ελλήνων της διασποράς, είναι ο καθρέφτης που αντανακλά τις ελπίδες και τα όνειρα, τις επιτυχίες και τις αποτυχίες, καθώς και το καθημερινό πρόσωπο της κάθε παροικίας του Ελληνισμού στο αλλόχθονο περιβάλλον».*

Δεδομένου ότι ο Τύπος απαρτίζεται από τις εφημερίδες και τα περιοδικά, τα σχόλια για τον ζωτικής σημασίας ρόλο που διαδραματίζει ο Τύπος στη ζωή των αποδήμων Ελλήνων ισχύουν, σε γενικές γραμμές, και για τα δύο συστατικά του στοιχεία, δηλαδή τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Αυτό βέβαια μέχρι έναν βαθμό, όταν λάβουμε υπόψη τους παράγοντες που διαφοροποιούν τις εφημερίδες από τα περιοδικά, όπως η συχνότητα κυκλοφορίας, ο αριθμός των αντιτύπων, το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνονται, το περιεχόμενό τους, και άλλοι.

Ένα κοινό χαρακτηριστικό της πλειονότητας των περιοδικών που έχουν κυκλοφορήσει ή συνεχίζουν να κυκλοφορούν μεταπολεμικά στην Αυστραλία, είναι ότι εκδίδονται από ομογενειακούς συλλογικούς φορείς, ακόμη και ιδιώτες, και οι υπεύθυνοι για την έκδοσή τους προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά, και καλύπτουν εξ ιδίων τα σχετικά έξοδα. Ελάχιστα περιοδικά ήταν εμπορικού χαρακτήρα. Το μόνο περιοδικό αυτής της κατηγορίας που συνεχίζει την κυκλοφορία του είναι το *Ελληνίς*, το οποίο εκδίδεται από το συγκρότημα Foreign Language Publications, και κυκλοφορεί εβδομαδιαίως.

Σε αυτήν την ιδιοτυπία των περισσότερων περιοδικών οφείλεται η κατά αραιά χρονικά διαστήματα κυκλοφορία τους, σε σχετικά μικρό αριθμό αντιτύπων, καθώς και η σύντομη εκδοτική διάρκεια πολλών εξ αυτών.

Τα μη εμπορικού χαρακτήρα ομογενειακά περιοδικά ήταν, και συνεχίζουν να είναι, κυρίως λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού, εκτός κάποιων εξαιρέσεων στο παρελθόν, που είχαν ιδεολογικούς στόχους. Λόγω αυτής της ιδιομορφίας τους, τα περιοδικά διαβάζονται από κύκλους που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους χώρους.

Αν και ο αριθμός των αναγνωστών αυτών των περιοδικών είναι κατά κανόνα μικρός, σε σύγκριση με τα άτομα που διαβάζουν εφημερίδες, η συμβολή τους στην πνευματική κίνηση της ομογένειας είναι πολύ μεγάλη.

Θα έλεγα πως το γεγονός ότι στην Μελβούρνη εκδίδονται, και έχουν την μεγαλύτερη κυκλοφορία, τα δύο λογοτεχνικά περιοδικά «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί έναν από τους κύριους συντελεστές που τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται εδώ μια σημαντική

κίνηση γύρω από τα ελληνικά γράμματα και τη λογοτεχνία, σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι συμβαίνει στις άλλες μεγάλες πόλεις της Αυστραλίας.

Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε, και συνεχίζει να είναι, η συμβολή των ελληνικών λογοτεχνικών περιοδικών στην ενίσχυση της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας. Ο έντεχνος λόγος - πεζός ή έμμετρος – γίνεται ο καθρέφτης που αντανακλά τα ατομικά βιώματα και τις συλλογικές αναζητήσεις των αποδήμων Ελλήνων, στα χωροχρονικά τους πλαίσια.

Με τα αφιερώματα σε ομογενείς λογοτέχνες, και άλλα πρόσωπα των ελληνικών γραμμάτων και τεχνών στην Αυστραλία, τα λογοτεχνικά περιοδικά έχουν συγκεντρώσει ένα πλούσιο υλικό για τα έργα και τις δραστηριότητές τους, που θα αξιοποιηθεί εν καιρώ στη σύνθεση της ιστορίας του ελληνικού στοιχείου στη μακρινή αυτή ήπειρο.

Τα τελευταία χρόνια, τα ενδιαφέροντα των περιοδικών έχουν μετατεθεί σε θέματα ταυτότητας, αναζήτησης της πολιτισμικής μας παράδοσης, και προβληματισμού για το μέλλον της ελληνικής ομογένειας ως μιας διακριτής εθνοτικής ομάδας, στο πλαίσιο της ευρύτερης αυστραλιανής κοινωνίας. Τα περιοδικά αυτά επανασυνδέουν τις νεότερες γενιές με σημαντικές πτυχές της πολιτιστικής μας παράδοσης, και προσεγγίζουν τα εθνικά μας θέματα διαχρονικά, για την πληρέστερη κατανόησή τους.

Σε αυτόν τους το ρόλο, τα ελληνικά περιοδικά στην Αυστραλία λειτούργησαν, και συνεχίζουν να λειτουργούν, ως συνδετικός κρίκος από τη μια μεταξύ των μελών της ομογένειας, και από την άλλη μεταξύ της ομογένειας και των δύο Μητροπολιτικών Κέντρων – της Ελλάδας και της Κύπρου.

Τα τελευταία χρόνια τα εν λόγω περιοδικά φιλοξενούν λογοτεχνικά έργα νέων της δεύτερης και τρίτης μεταπολεμικής γενιάς, στην ελληνική, αλλά και στην αγγλική γλώσσα, δίνοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να πρωτοπαρουσιάσουν το έργο τους, και την αυτοπεποίθηση να συνεχίσουν την ενασχόλησή τους με τη λογοτεχνία, αλλά και να επιδιώξουν τη δημοσίευση των έργων τους και σε έγκυρα αυστραλιανά λογοτεχνικά περιοδικά.

Σημαντική είναι και η συμβολή των λογοτεχνικών διαγωνισμών στη δημιουργία θετικών κινήτρων για την ενασχόληση με τη λογοτεχνία. Για πάνω από 30 χρόνια ο λογοτεχνικός διαγωνισμός αποτελεί ετήσιο θεσμό για τον Ελληνο-Αυστραλιανό Πολιτιστικό Σύνδεσμο Μελβούρνης. Αποτελεί θετικό βήμα το γεγονός ότι και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας φέτος κινήθηκε προς αυτήν την κατεύθυνση.

Καλαίσθητο στην εμφάνιση, και πλούσιο σε περιεχόμενα, το 24^ο τεύχος του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ», την παρουσίαση του οποίου κάνουμε σήμερα. Στις 148 σελίδες του περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν την ποίηση, το διήγημα, τον γνωμικό λόγο, το δοκίμιο, τη μελέτη, και την λογοτεχνική κριτική.

Δεν λείπουν από το παρόν τεύχος του Λόγου και αναφορές στη ζωή και στο έργο μεγάλων ποιητών και συγγραφέων της Ελλάδας, όπως ο Οδυσσέας Ελύτης, για τα 100 χρόνια από τη γέννησή του, ο Άγγελος Σικελιανός, ο Ανδρέας Λασκαράτος και ο Νίκος Καββαδίας. Στο μέλλον θα μπορούσαν να περιληφθούν και λογοτέχνες από την Κύπρο, έτσι που να καταστεί δυνατή η διαχρονική, αλλά και οικουμενική, διάσταση της ελληνικής λογοτεχνίας. Και δοκίμια, όπως του Θύμιου Χαραλαμπόπουλου για την Νεοελληνική Λογοτεχνία της περιόδου 1920-1940, συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της ελληνικής λογοτεχνίας, όταν τα έργα επώνυμων λογοτεχνών τοποθετούνται στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η αναφορά στη ζωή και στο έργο του Ανδρέα Τυπάλδου Λασκαράτου, και στους στοχασμούς και στα γνωμικά του, από τον συντοπίτη και ομότεχνό του Γεράσιμο Κλωνή. Στο βιβλίο του «Στοχασμοί» ο Ανδρέας Λασκαράτος κάνει την ακόλουθη παρατήρηση: «Κάθε άλλο μου σύγγραμμα είναι σύγγραμμά μου· οι “Στοχασμοί” μου είμαι εγώ».

Και μια και έγινε λόγος για στοχασμούς ή γνωμικό λόγο, ας μου επιτραπεί να πω χωρίς να παρερμηνευθώ, πως το λογοτεχνικό αυτό είδος το καθιέρωσε στην ελληνο-αυστραλιανή λογοτεχνία η Ντίνα Αμανατίδου με τα έξι βιβλία της. Εκτός από δείγματα της δικής της

δουλειάς, Ο Λόγος φιλοξενεί στοχασμούς και της Ιωάννας Λιακάκου, της Καίτης Σαμαρά Παύλου και του Βλάση Μαυραγάνη.

Με το παρόν τεύχος, το περιοδικό Ο Λόγος συνεχίζει την παράδοση των αφιερωμάτων σε ομογενείς λογοτέχνες και ανθρώπους των γραμμάτων. Φέτος την τιμητική αυτή θέση κατέχει η αγαπητή σε όλους μας Χρυσούλα Ζάκκα.

Για τη ζωή και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα γράφει η λογοτέχνιδα Ιωάννα Λιακάκου, η οποία αναφέρεται στα παιδικά χρόνια της Χρυσούλας, στην αγάπη της για τη μουσική, και το όνειρό της να γίνει τραγουδίστρια όπερας, όνειρο που οι αντιξοότητες της ζωής δεν επέτρεψαν την πραγματοποίησή του, και στο ποιητικό της έργο.

Γράφει σε ένα σημείο η Ιωάννα:

«Δύσκολα τα έφερε η ζωή, πέρασαν τα χρόνια, έφυγαν οι ομορφιές και οι φίλοι σκόρπισαν, η ποίηση έμεινε και έχει πολλούς εραστές, αυτοί είναι οι φίλοι της Χρυσούλας Ζάκκα. Η ποίηση και οι ποιητές. Έγραψε και γράφει ποιήματα εξομολογητικά, καταθέτει στην ποίηση την σοδειά της ζωής, μιας ζωής δύσκολης, ζωής της ορφάνιας, της ξενιτιάς, της χαμένης Άνοιξης, της ώρας του ονείρου».

Ο πεζός λόγος της Ιωάννας έχει καθαρά διαλογικό χαρακτήρα. Έτσι και εδώ, τα γενικά σχόλια για τη ζωή, τα βιώματα και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα, ακολουθεί ένας διάλογος μαζί της, για να δοθεί η ευκαιρία στην Χρυσούλα να μιλήσει σε πρώτο πρόσωπο.

Στην ερώτηση της Ιωάννας *«Για πες μας, τι είναι για σένα η Ποίηση»*, η Χρυσούλα Ζάκκα απάντησε ως ακολούθως:

«Η Ποίηση για μένα είναι η μουσική που έχασα, συμπληρώνει εκείνο που έχασα, γιομίζει το κενό που άφησε, το παρελθόν. Μου προσφέρει ηρεμία, ανακούφιση, παρηγοριά. Και, καθώς είμαι κάπως δειλή όπως προείπα, στο χαρτί εκφράζομαι πιο ελεύθερα, πιο άνετα».

Το αφιέρωμα συμπληρώνεται με ποιήματα της Χρυσούλας στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Δειγματοληπτικά, θα διαβάσω ένα από αυτά.

Όπως ανέφερα πιο πάνω, στις 148 σελίδες του περιοδικού περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα του πεζού και του έμμετρου λόγου.

Για το λόγο αυτό έκρινα πως θα ήταν αδύνατο να σχολιάσω το έργο ενός τόσο μεγάλου αριθμού συνεργατών, και πως θα αδικούσα πολλούς αν έκαμνα επιλογή του έργου ορισμένων. Φαντάζομαι πως θα έχω την κατανόησή σας επί αυτού.

Στο περιοδικό δημοσιεύονται και τα βραβευμένα έργα του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού 2011. Στον διαγωνισμό υποβλήθηκαν 16 ποιήματα και 11 διηγήματα στην ελληνική γλώσσα, και δύο ποιήματα και ένα διήγημα στην αγγλική γλώσσα. Λόγω του μικρού αριθμού των εργασιών στην αγγλική γλώσσα, η Κριτική Επιτροπή, η οποία απαρτιζόταν από την Ελένη Νίκα, την Άντρια Γαριβάλδη και τον υποφαινόμενο, έκρινε πως δεν μπορούσε να προτείνει κάποιο από τα έργα για Βραβείο ή για Έπαινο.

Στην ποίηση δόθηκαν τρεις Έπαινοι: Στην Χριστίνα Σοϊταρίδη, στον Δημήτριο Β. Σταθόπουλο και στον Γιάννη Δημακάκο.

Στο διήγημα δόθηκε Βραβείο στον Κωνσταντίνο Ρόρρη, και Έπαινοι στην Δήμητρα Αγγελίδη και στην Χριστίνα Σοϊταρίδη.

Όπως και στα προηγούμενα τεύχη, τα περιεχόμενα του περιοδικού κλείνουν με δείγματα από το έργο 6 ομογενών λογοτεχνών, οι οποίοι συνέβαλαν στη δημιουργία της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας, αλλά δεν είναι πλέον μαζί μας. Η παρουσία τους στο περιοδικό αποτελεί πράξη αναγνώρισης για την προσφορά τους, και ένδειξη πως δεν λησμονούμε παλιούς φίλους και εργάτες των ελληνικών γραμμάτων. Πρόκειται για τους αείμνηστους Αλέκο Αγγελίδη, Γιώργιο Πολίτη, Ευθύμιο Κοντό, Στάθη Ραυτόπουλο, Σάββα Ζουμή και Αφροδίτη Κλαψινού.

Στο πλαίσιο αυτό θα ήθελα να προτείνω σε κάθε μελλοντική έκδοση του περιοδικού να περιλαμβάνεται και ένα σύντομο εργοβιογραφικό σημείωμα για ένα από τα πνευματικά αυτά αδέρφια μας, με την προϋπόθεση ότι δεν είχε στο παρελθόν γίνει ιδιαίτερη μνεία για το έργο

του σε προηγούμενη έκδοση του Λόγου. Έτσι, για να δημιουργηθεί μια εργοβιογραφία για τους ομογενείς που με τα έργα τους συνέβαλαν στη σύνθεση του λογοτεχνικού μας καλειδοσκοπίου. Τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν πολύτιμες πηγές για τους μελλοντικούς ιστορικούς του Ελληνισμού της Αυστραλίας.

Το περιοδικό κλείνει με τις δραστηριότητες του Συνδέσμου κατά τη διάρκεια της χρονιάς, οι οποίες πράγματι υπήρξαν αξιόλογες, και με τα εξώφυλλα των βιβλίων ομογενών που κυκλοφόρησαν πρόσφατα, πιστοποιώντας την σημαντική προσφορά του Συνδέσμου και των ανθρώπων των γραμμάτων στην πολιτιστική ζωή της παροικίας μας.

Το γεγονός ότι με το κάθε νέο τεύχος του Λόγου διαπιστώνουμε από τη μια την απήχηση που έχει στους εργατές, καθώς και στους φίλους, των ελληνικών γραμμάτων, και από την άλλη την ποιοτική του ανέλιξη, έρχεται ως επιβεβαίωση του σημαντικού έργου που επιτελείται αθόρυβα από την Συντακτική Επιτροπή, αλλά και από τα εκάστοτε Διοικητικά Συμβούλια του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας.

Όσοι έχετε ήδη πάρει το περιοδικό σίγουρα θα παρατηρήσατε την καλαίσθητη εμφάνισή του. Το εμπροσθόφυλλο και οπισθόφυλλο, αλλά και εσωτερικές σελίδες του περιοδικού, κοσμούν σχέδια του γνωστού, και αγαπητού από όλους μας, ζωγράφου και ποιητή Νίκου Νομικού. Στα σχέδια του Νίκου βρίσκω μια τέλεια αρμονία στις παραστάσεις, και έναν πολυεπίπεδο συμβολισμό, αρετές που χαρακτηρίζουν και την ποίησή του. Να επισημάνω εδώ και τις παραστάσεις από την αρχαία ελληνική γλυπτική που τόσο όμορφα εναρμονίζονται με τον ελληνικό έντεχνο λόγο, τονίζοντας την διαχρονικότητα, αλλά και εκφραστικότητα, της πολιτιστικής μας παράδοσης.

Υποθέτω πως θα σταλούν, αν δεν έχουν ήδη σταλεί, δύο αντίτυπα του Λόγου στην Βιβλιοθήκη Ομογενειακού Βιβλίου που φιλοξενείται στο Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στην Μεμβούρνη. Με την ευκαιρία αυτή να υπενθυμίσω και στους λογοτέχνες, και συγγραφείς γενικότερα, να καταθέτουν δύο αντίτυπα από κάθε νέο τους βιβλίο στην εν λόγω Βιβλιοθήκη, γιατί έτσι μόνο θα συγκεντρωθεί, και διασωθεί, το δημιουργικό έργο των ομογενών στην Αυστραλία, πολύτιμη κληρονομιά στις επερχόμενες γενιές. Και να μην ξεχνάμε πως αυτή είναι η μόνη, από ό,τι γνωρίζω, ομογενειακή Βιβλιοθήκη στον όπου Γης Απόδημο Ελληνισμό.

Θα κλείσω με απόσπασμα από τα Προλογικά του Προέδρου του Συνδέσμου, και Συντονιστή της Συντακτικής Επιτροπής, Θύμιου Χαραλαμπίδου. Αναφερόμενος στην πολιτιστική κληρονομιά του Ελληνισμού στην ανθρωπότητα, ο Θύμιος κάνει την ακόλουθη διαπίστωση, αλλά και προτροπή:

«Είναι σαφώς μια κληρονομιά πολύ μεγάλη, και αυτή η κληρονομιά είναι οικουμενική. Γιατί εμείς οι Νεοέλληνες όπου και αν ζούμε, στην Ελλάδα ή σε άλλη χώρα, είμαστε κληρονόμοι των πνευματικών αγαθών της Ελλάδας, και δεν πρέπει να είμαστε μόνο κληρονόμοι, αλλά πρέπει και επιβάλλεται να είμαστε και συνεχιστές αυτής της σπουδαίας κληρονομιάς».

Συγχαρητήρια στην Συντακτική Επιτροπή, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, καθώς και στους συνεργάτες και στις συνεργάτριες του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» για το καλαίσθητο σε εμφάνιση, και πλούσιο σε ύλη, 24^ο τεύχος. Με τις γιορτές που πλησιάζουν, το περιοδικό «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί μια θαυμάσια επιλογή για δώρο σε συγγενείς και φίλους. Έτσι συμβάλλετε στην προώθηση των ελληνικών γραμμάτων, και παράλληλα βοηθάτε οικονομικά τον Σύνδεσμο.

Του χρόνου το περιοδικό θα συμπληρώσει την πρώτη εικοσαετία της κυκλοφορίας του με το 25^ο τεύχος. Είμαι βέβαιος πως οι υπεύθυνοι για την ιστορική αυτή έκδοση έχουν ήδη ανασκουμπωθεί. Τους εύχομαι δύναμη, υγεία, και ευόδωση στους στόχους τους. Στην περίπτωση τους ο εθελοντισμός, παράλληλα με τις πολιτισμικές και κοινωνικές του διαστάσεις, έχει και εθνικές προεκτάσεις.

Κυριάκος Αμανατίδης

Παρουσίαση του περιοδικού Ο ΛΟΓΟΣ, τεύχος 24^ο, 2011

Northcote Town Hall
Κυριακή, 27 Νοεμβρίου 2011

Σήμερα, με την ευκαιρία της παρουσίασης του 24^{ου} τεύχους του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» που εκδίδει ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, θα κάνω και μια σύντομη αναφορά στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα περιοδικά λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ».

Για τον Απόδημο Ελληνισμό, ο ελληνικός τύπος είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που, στο ατομικό επίπεδο, παίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ελληνικής συνείδησης και της ελληνικής γλώσσας.

Σε συλλογικό επίπεδο, ο ελληνικός τύπος συμβάλλει στη διαμόρφωση οικείου με τη γενέτειρα πολιτισμικού περιβάλλοντος, αλλά και στέρεου υπόβαθρου, παράγοντες που λειτουργούν ως προαπαιτούμενα για τις ενδο-παροικιακές δραστηριότητες, και για τους δια-ομογενειακούς δεσμούς.

Στον Πρόλογο του βιβλίου του «Ο Ελληνικός Τύπος στους Αντίποδες – Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία», Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 2000, ο Γιώργος Καναράκης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Charles Sturt Αυστραλίας, γράφει τα ακόλουθα: *«Ο Τύπος της διασποράς, σε οποιαδήποτε ακραία προφυλακή και αν τον τοποθέτησε η ιστορική του μοίρα, είναι η ίδια η φωνή των Ελλήνων της διασποράς, είναι ο καθρέφτης που αντανακλά τις ελπίδες και τα όνειρα, τις επιτυχίες και τις αποτυχίες, καθώς και το καθημερινό πρόσωπο της κάθε παροικίας του Ελληνισμού στο αλλόχθονο περιβάλλον».*

Δεδομένου ότι ο Τύπος απαρτίζεται από τις εφημερίδες και τα περιοδικά, τα σχόλια για τον ζωτικής σημασίας ρόλο που διαδραματίζει ο Τύπος στη ζωή των αποδήμων Ελλήνων ισχύουν, σε γενικές γραμμές, και για τα δύο συστατικά του στοιχεία, δηλαδή τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Αυτό βέβαια μέχρι έναν βαθμό, όταν λάβουμε υπόψη τους παράγοντες που διαφοροποιούν τις εφημερίδες από τα περιοδικά, όπως η συχνότητα κυκλοφορίας, ο αριθμός των αντιτύπων, το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνονται, το περιεχόμενό τους, και άλλοι.

Ένα κοινό χαρακτηριστικό της πλειονότητας των περιοδικών που έχουν κυκλοφορήσει ή συνεχίζουν να κυκλοφορούν μεταπολεμικά στην Αυστραλία, είναι ότι εκδίδονται από ομογενειακούς συλλογικούς φορείς, ακόμη και ιδιώτες, και οι υπεύθυνοι για την έκδοσή τους προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά, και καλύπτουν εξ ιδίων τα σχετικά έξοδα. Ελάχιστα περιοδικά ήταν εμπορικού χαρακτήρα. Το μόνο περιοδικό αυτής της κατηγορίας που συνεχίζει την κυκλοφορία του είναι το *Ελληνίς*, το οποίο εκδίδεται από το συγκρότημα Foreign Language Publications, και κυκλοφορεί εβδομαδιαίως.

Σε αυτήν την ιδιοτυπία των περισσότερων περιοδικών οφείλεται η κατά αραιά χρονικά διαστήματα κυκλοφορία τους, σε σχετικά μικρό αριθμό αντιτύπων, καθώς και η σύντομη εκδοτική διάρκεια πολλών εξ αυτών.

Τα μη εμπορικού χαρακτήρα ομογενειακά περιοδικά ήταν, και συνεχίζουν να είναι, κυρίως λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού, εκτός κάποιων εξαιρέσεων στο παρελθόν, που είχαν ιδεολογικούς στόχους. Λόγω αυτής της ιδιομορφίας τους, τα περιοδικά διαβάζονται από κύκλους που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους χώρους.

Αν και ο αριθμός των αναγνωστών αυτών των περιοδικών είναι κατά κανόνα μικρός, σε σύγκριση με τα άτομα που διαβάζουν εφημερίδες, η συμβολή τους στην πνευματική κίνηση της ομογένειας είναι πολύ μεγάλη.

Θα έλεγα πως το γεγονός ότι στην Μελβούρνη εκδίδονται, και έχουν την μεγαλύτερη κυκλοφορία, τα δύο λογοτεχνικά περιοδικά «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί έναν από τους κύριους συντελεστές που τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται εδώ μια σημαντική

κίνηση γύρω από τα ελληνικά γράμματα και τη λογοτεχνία, σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι συμβαίνει στις άλλες μεγάλες πόλεις της Αυστραλίας.

Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε, και συνεχίζει να είναι, η συμβολή των ελληνικών λογοτεχνικών περιοδικών στην ενίσχυση της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας. Ο έντεχνος λόγος - πεζός ή έμμετρος – γίνεται ο καθρέφτης που αντανακλά τα ατομικά βιώματα και τις συλλογικές αναζητήσεις των αποδήμων Ελλήνων, στα χωροχρονικά τους πλαίσια.

Με τα αφιερώματα σε ομογενείς λογοτέχνες, και άλλα πρόσωπα των ελληνικών γραμμάτων και τεχνών στην Αυστραλία, τα λογοτεχνικά περιοδικά έχουν συγκεντρώσει ένα πλούσιο υλικό για τα έργα και τις δραστηριότητές τους, που θα αξιοποιηθεί εν καιρώ στη σύνθεση της ιστορίας του ελληνικού στοιχείου στη μακρινή αυτή ήπειρο.

Τα τελευταία χρόνια, τα ενδιαφέροντα των περιοδικών έχουν μετατεθεί σε θέματα ταυτότητας, αναζήτησης της πολιτισμικής μας παράδοσης, και προβληματισμού για το μέλλον της ελληνικής ομογένειας ως μιας διακριτής εθνοτικής ομάδας, στο πλαίσιο της ευρύτερης αυστραλιανής κοινωνίας. Τα περιοδικά αυτά επανασυνδέουν τις νεότερες γενιές με σημαντικές πτυχές της πολιτιστικής μας παράδοσης, και προσεγγίζουν τα εθνικά μας θέματα διαχρονικά, για την πληρέστερη κατανόησή τους.

Σε αυτόν τους το ρόλο, τα ελληνικά περιοδικά στην Αυστραλία λειτούργησαν, και συνεχίζουν να λειτουργούν, ως συνδετικός κρίκος από τη μια μεταξύ των μελών της ομογένειας, και από την άλλη μεταξύ της ομογένειας και των δύο Μητροπολιτικών Κέντρων – της Ελλάδας και της Κύπρου.

Τα τελευταία χρόνια τα εν λόγω περιοδικά φιλοξενούν λογοτεχνικά έργα νέων της δεύτερης και τρίτης μεταπολεμικής γενιάς, στην ελληνική, αλλά και στην αγγλική γλώσσα, δίνοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να πρωτοπαρουσιάσουν το έργο τους, και την αυτοπεποίθηση να συνεχίσουν την ενασχόλησή τους με τη λογοτεχνία, αλλά και να επιδιώξουν τη δημοσίευση των έργων τους και σε έγκυρα αυστραλιανά λογοτεχνικά περιοδικά.

Σημαντική είναι και η συμβολή των λογοτεχνικών διαγωνισμών στη δημιουργία θετικών κινήτρων για την ενασχόληση με τη λογοτεχνία. Για πάνω από 30 χρόνια ο λογοτεχνικός διαγωνισμός αποτελεί ετήσιο θεσμό για τον Ελληνο-Αυστραλιανό Πολιτιστικό Σύνδεσμο Μελβούρνης. Αποτελεί θετικό βήμα το γεγονός ότι και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας φέτος κινήθηκε προς αυτήν την κατεύθυνση.

Καλαίσθητο στην εμφάνιση, και πλούσιο σε περιοχόμενα, το 24^ο τεύχος του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ», την παρουσίαση του οποίου κάνουμε σήμερα. Στις 148 σελίδες του περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν την ποίηση, το διήγημα, τον γνωμικό λόγο, το δοκίμιο, τη μελέτη, και την λογοτεχνική κριτική.

Δεν λείπουν από το παρόν τεύχος του Λόγου και αναφορές στη ζωή και στο έργο μεγάλων ποιητών και συγγραφέων της Ελλάδας, όπως ο Οδυσσέας Ελύτης, για τα 100 χρόνια από τη γέννησή του, ο Άγγελος Σικελιανός, ο Ανδρέας Λασκαράτος και ο Νίκος Καββαδίας. Στο μέλλον θα μπορούσαν να περιληφθούν και λογοτέχνες από την Κύπρο, έτσι που να καταστεί δυνατή η διαχρονική, αλλά και οικουμενική, διάσταση της ελληνικής λογοτεχνίας. Και δοκίμια, όπως του Θύμιου Χαραλαμπόπουλου για την Νεοελληνική Λογοτεχνία της περιόδου 1920-1940, συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της ελληνικής λογοτεχνίας, όταν τα έργα επώνυμων λογοτεχνών τοποθετούνται στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η αναφορά στη ζωή και στο έργο του Ανδρέα Τυπάλδου Λασκαράτου, και στους στοχασμούς και στα γνωμικά του, από τον συντοπίτη και ομότεχνό του Γεράσιμο Κλωνή. Στο βιβλίο του «Στοχασμοί» ο Ανδρέας Λασκαράτος κάνει την ακόλουθη παρατήρηση: «Κάθε άλλο μου σύγγραμμα είναι σύγγραμμά μου· οι “Στοχασμοί” μου είμαι εγώ».

Και μια και έγινε λόγος για στοχασμούς ή γνωμικό λόγο, ας μου επιτραπεί να πω χωρίς να παρερμηνευθώ, πως το λογοτεχνικό αυτό είδος το καθιέρωσε στην ελληνο-αυστραλιανή λογοτεχνία η Ντίνα Αμανατίδου με τα έξι βιβλία της. Εκτός από δείγματα της δικής της

δουλειάς, Ο Λόγος φιλοξενεί στοχασμούς και της Ιωάννας Λιακάκου, της Καίτης Σαμαρά Παύλου και του Βλάση Μαυραγάνη.

Με το παρόν τεύχος, το περιοδικό Ο Λόγος συνεχίζει την παράδοση των αφιερωμάτων σε ομογενείς λογοτέχνες και ανθρώπους των γραμμάτων. Φέτος την τιμητική αυτή θέση κατέχει η αγαπητή σε όλους μας Χρυσούλα Ζάκκα.

Για τη ζωή και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα γράφει η λογοτέχνιδα Ιωάννα Λιακάκου, η οποία αναφέρεται στα παιδικά χρόνια της Χρυσούλας, στην αγάπη της για τη μουσική, και το όνειρό της να γίνει τραγουδίστρια όπερας, όνειρο που οι αντιξοότητες της ζωής δεν επέτρεψαν την πραγματοποίησή του, και στο ποιητικό της έργο.

Γράφει σε ένα σημείο η Ιωάννα:

«Δύσκολα τα έφερε η ζωή, πέρασαν τα χρόνια, έφυγαν οι ομορφιές και οι φίλοι σκόρπισαν, η ποίηση έμεινε και έχει πολλούς εραστές, αυτοί είναι οι φίλοι της Χρυσούλας Ζάκκα. Η ποίηση και οι ποιητές. Έγραψε και γράφει ποιήματα εξομολογητικά, καταθέτει στην ποίηση την σοδειά της ζωής, μιας ζωής δύσκολης, ζωής της ορφάνιας, της ξενιτιάς, της χαμένης Άνοιξης, της ώρας του ονείρου».

Ο πεζός λόγος της Ιωάννας έχει καθαρά διαλογικό χαρακτήρα. Έτσι και εδώ, τα γενικά σχόλια για τη ζωή, τα βιώματα και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα, ακολουθεί ένας διάλογος μαζί της, για να δοθεί η ευκαιρία στην Χρυσούλα να μιλήσει σε πρώτο πρόσωπο.

Στην ερώτηση της Ιωάννας *«Για πες μας, τι είναι για σένα η Ποίηση»*, η Χρυσούλα Ζάκκα απάντησε ως ακολούθως:

«Η Ποίηση για μένα είναι η μουσική που έχασα, συμπληρώνει εκείνο που έχασα, γιομίζει το κενό που άφησε, το παρελθόν. Μου προσφέρει ηρεμία, ανακούφιση, παρηγοριά. Και, καθώς είμαι κάπως δειλή όπως προείπα, στο χαρτί εκφράζομαι πιο ελεύθερα, πιο άνετα».

Το αφιέρωμα συμπληρώνεται με ποιήματα της Χρυσούλας στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Δειγματοληπτικά, θα διαβάσω ένα από αυτά.

Όπως ανέφερα πιο πάνω, στις 148 σελίδες του περιοδικού περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα του πεζού και του έμμετρου λόγου.

Για το λόγο αυτό έκρινα πως θα ήταν αδύνατο να σχολιάσω το έργο ενός τόσο μεγάλου αριθμού συνεργατών, και πως θα αδικούσα πολλούς αν έκαμνα επιλογή του έργου ορισμένων. Φαντάζομαι πως θα έχω την κατανόησή σας επί αυτού.

Στο περιοδικό δημοσιεύονται και τα βραβευμένα έργα του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού 2011. Στον διαγωνισμό υποβλήθηκαν 16 ποιήματα και 11 διηγήματα στην ελληνική γλώσσα, και δύο ποιήματα και ένα διήγημα στην αγγλική γλώσσα. Λόγω του μικρού αριθμού των εργασιών στην αγγλική γλώσσα, η Κριτική Επιτροπή, η οποία απαρτιζόταν από την Ελένη Νίκα, την Άντρια Γαριβάλδη και τον υποφαινόμενο, έκρινε πως δεν μπορούσε να προτείνει κάποιο από τα έργα για Βραβείο ή για Έπαινο.

Στην ποίηση δόθηκαν τρεις Έπαινοι: Στην Χριστίνα Σοϊταρίδη, στον Δημήτριο Β. Σταθόπουλο και στον Γιάννη Δημακάκο.

Στο διήγημα δόθηκε Βραβείο στον Κωνσταντίνο Ρόρρη, και Έπαινοι στην Δήμητρα Αγγελίδη και στην Χριστίνα Σοϊταρίδη.

Όπως και στα προηγούμενα τεύχη, τα περιεχόμενα του περιοδικού κλείνουν με δείγματα από το έργο 6 ομογενών λογοτεχνών, οι οποίοι συνέβαλαν στη δημιουργία της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας, αλλά δεν είναι πλέον μαζί μας. Η παρουσία τους στο περιοδικό αποτελεί πράξη αναγνώρισης για την προσφορά τους, και ένδειξη πως δεν λησμονούμε παλιούς φίλους και εργάτες των ελληνικών γραμμάτων. Πρόκειται για τους αείμνηστους Αλέκο Αγγελίδη, Γιώργιο Πολίτη, Ευθύμιο Κοντό, Στάθη Ραυτόπουλο, Σάββα Ζουμή και Αφροδίτη Κλαψινού.

Στο πλαίσιο αυτό θα ήθελα να προτείνω σε κάθε μελλοντική έκδοση του περιοδικού να περιλαμβάνεται και ένα σύντομο εργοβιογραφικό σημείωμα για ένα από τα πνευματικά αυτά αδέρφια μας, με την προϋπόθεση ότι δεν είχε στο παρελθόν γίνει ιδιαίτερη μνεία για το έργο

του σε προηγούμενη έκδοση του Λόγου. Έτσι, για να δημιουργηθεί μια εργοβιογραφία για τους ομογενείς που με τα έργα τους συνέβαλαν στη σύνθεση του λογοτεχνικού μας καλειδοσκοπίου. Τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν πολύτιμες πηγές για τους μελλοντικούς ιστορικούς του Ελληνισμού της Αυστραλίας.

Το περιοδικό κλείνει με τις δραστηριότητες του Συνδέσμου κατά τη διάρκεια της χρονιάς, οι οποίες πράγματι υπήρξαν αξιόλογες, και με τα εξώφυλλα των βιβλίων ομογενών που κυκλοφόρησαν πρόσφατα, πιστοποιώντας την σημαντική προσφορά του Συνδέσμου και των ανθρώπων των γραμμάτων στην πολιτιστική ζωή της παροικίας μας.

Το γεγονός ότι με το κάθε νέο τεύχος του Λόγου διαπιστώνουμε από τη μια την απήχηση που έχει στους εργατές, καθώς και στους φίλους, των ελληνικών γραμμάτων, και από την άλλη την ποιοτική του ανέλιξη, έρχεται ως επιβεβαίωση του σημαντικού έργου που επιτελείται αθόρυβα από την Συντακτική Επιτροπή, αλλά και από τα εκάστοτε Διοικητικά Συμβούλια του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας.

Όσοι έχετε ήδη πάρει το περιοδικό σίγουρα θα παρατηρήσατε την καλαίσθητη εμφάνισή του. Το εμπροσθόφυλλο και οπισθόφυλλο, αλλά και εσωτερικές σελίδες του περιοδικού, κοσμούν σχέδια του γνωστού, και αγαπητού από όλους μας, ζωγράφου και ποιητή Νίκου Νομικού. Στα σχέδια του Νίκου βρίσκω μια τέλεια αρμονία στις παραστάσεις, και έναν πολυεπίπεδο συμβολισμό, αρετές που χαρακτηρίζουν και την ποίησή του. Να επισημάνω εδώ και τις παραστάσεις από την αρχαία ελληνική γλυπτική που τόσο όμορφα εναρμονίζονται με τον ελληνικό έντεχνο λόγο, τονίζοντας την διαχρονικότητα, αλλά και εκφραστικότητα, της πολιτιστικής μας παράδοσης.

Υποθέτω πως θα σταλούν, αν δεν έχουν ήδη σταλεί, δύο αντίτυπα του Λόγου στην Βιβλιοθήκη Ομογενειακού Βιβλίου που φιλοξενείται στο Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στην Μεμβούρνη. Με την ευκαιρία αυτή να υπενθυμίσω και στους λογοτέχνες, και συγγραφείς γενικότερα, να καταθέτουν δύο αντίτυπα από κάθε νέο τους βιβλίο στην εν λόγω Βιβλιοθήκη, γιατί έτσι μόνο θα συγκεντρωθεί, και διασωθεί, το δημιουργικό έργο των ομογενών στην Αυστραλία, πολύτιμη κληρονομιά στις επερχόμενες γενιές. Και να μην ξεχνάμε πως αυτή είναι η μόνη, από ό,τι γνωρίζω, ομογενειακή Βιβλιοθήκη στον όπου Γης Απόδημο Ελληνισμό.

Θα κλείσω με απόσπασμα από τα Προλογικά του Προέδρου του Συνδέσμου, και Συντονιστή της Συντακτικής Επιτροπής, Θύμιου Χαραλαμπίδου. Αναφερόμενος στην πολιτιστική κληρονομιά του Ελληνισμού στην ανθρωπότητα, ο Θύμιος κάνει την ακόλουθη διαπίστωση, αλλά και προτροπή:

«Είναι σαφώς μια κληρονομιά πολύ μεγάλη, και αυτή η κληρονομιά είναι οικουμενική. Γιατί εμείς οι Νεοέλληνες όπου και αν ζούμε, στην Ελλάδα ή σε άλλη χώρα, είμαστε κληρονόμοι των πνευματικών αγαθών της Ελλάδας, και δεν πρέπει να είμαστε μόνο κληρονόμοι, αλλά πρέπει και επιβάλλεται να είμαστε και συνεχιστές αυτής της σπουδαίας κληρονομιάς».

Συγχαρητήρια στην Συντακτική Επιτροπή, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, καθώς και στους συνεργάτες και στις συνεργάτριες του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» για το καλαίσθητο σε εμφάνιση, και πλούσιο σε ύλη, 24^ο τεύχος. Με τις γιορτές που πλησιάζουν, το περιοδικό «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί μια θαυμάσια επιλογή για δώρο σε συγγενείς και φίλους. Έτσι συμβάλλετε στην προώθηση των ελληνικών γραμμάτων, και παράλληλα βοηθάτε οικονομικά τον Σύνδεσμο.

Του χρόνου το περιοδικό θα συμπληρώσει την πρώτη εικοσαετία της κυκλοφορίας του με το 25^ο τεύχος. Είμαι βέβαιος πως οι υπεύθυνοι για την ιστορική αυτή έκδοση έχουν ήδη ανασκουμπωθεί. Τους εύχομαι δύναμη, υγεία, και ευόδωση στους στόχους τους. Στην περίπτωση τους ο εθελοντισμός, παράλληλα με τις πολιτισμικές και κοινωνικές του διαστάσεις, έχει και εθνικές προεκτάσεις.

Κυριάκος Αμανατίδης

Παρουσίαση του περιοδικού Ο ΛΟΓΟΣ, τεύχος 24^ο, 2011

Northcote Town Hall
Κυριακή, 27 Νοεμβρίου 2011

Σήμερα, με την ευκαιρία της παρουσίασης του 24^{ου} τεύχους του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» που εκδίδει ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, θα κάνω και μια σύντομη αναφορά στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα περιοδικά λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ».

Για τον Απόδημο Ελληνισμό, ο ελληνικός τύπος είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που, στο ατομικό επίπεδο, παίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ελληνικής συνείδησης και της ελληνικής γλώσσας.

Σε συλλογικό επίπεδο, ο ελληνικός τύπος συμβάλλει στη διαμόρφωση οικείου με τη γενέτειρα πολιτισμικού περιβάλλοντος, αλλά και στέρεου υπόβαθρου, παράγοντες που λειτουργούν ως προαπαιτούμενα για τις ενδο-παροικιακές δραστηριότητες, και για τους δια-ομογενειακούς δεσμούς.

Στον Πρόλογο του βιβλίου του «Ο Ελληνικός Τύπος στους Αντίποδες – Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία», Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 2000, ο Γιώργος Καναράκης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Charles Sturt Αυστραλίας, γράφει τα ακόλουθα: *«Ο Τύπος της διασποράς, σε οποιαδήποτε ακραία προφυλακή και αν τον τοποθέτησε η ιστορική του μοίρα, είναι η ίδια η φωνή των Ελλήνων της διασποράς, είναι ο καθρέφτης που αντανακλά τις ελπίδες και τα όνειρα, τις επιτυχίες και τις αποτυχίες, καθώς και το καθημερινό πρόσωπο της κάθε παροικίας του Ελληνισμού στο αλλόχθονο περιβάλλον».*

Δεδομένου ότι ο Τύπος απαρτίζεται από τις εφημερίδες και τα περιοδικά, τα σχόλια για τον ζωτικής σημασίας ρόλο που διαδραματίζει ο Τύπος στη ζωή των αποδήμων Ελλήνων ισχύουν, σε γενικές γραμμές, και για τα δύο συστατικά του στοιχεία, δηλαδή τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Αυτό βέβαια μέχρι έναν βαθμό, όταν λάβουμε υπόψη τους παράγοντες που διαφοροποιούν τις εφημερίδες από τα περιοδικά, όπως η συχνότητα κυκλοφορίας, ο αριθμός των αντιτύπων, το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνονται, το περιεχόμενό τους, και άλλοι.

Ένα κοινό χαρακτηριστικό της πλειονότητας των περιοδικών που έχουν κυκλοφορήσει ή συνεχίζουν να κυκλοφορούν μεταπολεμικά στην Αυστραλία, είναι ότι εκδίδονται από ομογενειακούς συλλογικούς φορείς, ακόμη και ιδιώτες, και οι υπεύθυνοι για την έκδοσή τους προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά, και καλύπτουν εξ ιδίων τα σχετικά έξοδα. Ελάχιστα περιοδικά ήταν εμπορικού χαρακτήρα. Το μόνο περιοδικό αυτής της κατηγορίας που συνεχίζει την κυκλοφορία του είναι το *Ελληνίς*, το οποίο εκδίδεται από το συγκρότημα Foreign Language Publications, και κυκλοφορεί εβδομαδιαίως.

Σε αυτήν την ιδιοτυπία των περισσότερων περιοδικών οφείλεται η κατά αραιά χρονικά διαστήματα κυκλοφορία τους, σε σχετικά μικρό αριθμό αντιτύπων, καθώς και η σύντομη εκδοτική διάρκεια πολλών εξ αυτών.

Τα μη εμπορικού χαρακτήρα ομογενειακά περιοδικά ήταν, και συνεχίζουν να είναι, κυρίως λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού, εκτός κάποιων εξαιρέσεων στο παρελθόν, που είχαν ιδεολογικούς στόχους. Λόγω αυτής της ιδιομορφίας τους, τα περιοδικά διαβάζονται από κύκλους που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους χώρους.

Αν και ο αριθμός των αναγνωστών αυτών των περιοδικών είναι κατά κανόνα μικρός, σε σύγκριση με τα άτομα που διαβάζουν εφημερίδες, η συμβολή τους στην πνευματική κίνηση της ομογένειας είναι πολύ μεγάλη.

Θα έλεγα πως το γεγονός ότι στην Μελβούρνη εκδίδονται, και έχουν την μεγαλύτερη κυκλοφορία, τα δύο λογοτεχνικά περιοδικά «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί έναν από τους κύριους συντελεστές που τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται εδώ μια σημαντική

κίνηση γύρω από τα ελληνικά γράμματα και τη λογοτεχνία, σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι συμβαίνει στις άλλες μεγάλες πόλεις της Αυστραλίας.

Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε, και συνεχίζει να είναι, η συμβολή των ελληνικών λογοτεχνικών περιοδικών στην ενίσχυση της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας. Ο έντεχνος λόγος - πεζός ή έμμετρος – γίνεται ο καθρέφτης που αντανακλά τα ατομικά βιώματα και τις συλλογικές αναζητήσεις των αποδήμων Ελλήνων, στα χωροχρονικά τους πλαίσια.

Με τα αφιερώματα σε ομογενείς λογοτέχνες, και άλλα πρόσωπα των ελληνικών γραμμάτων και τεχνών στην Αυστραλία, τα λογοτεχνικά περιοδικά έχουν συγκεντρώσει ένα πλούσιο υλικό για τα έργα και τις δραστηριότητές τους, που θα αξιοποιηθεί εν καιρώ στη σύνθεση της ιστορίας του ελληνικού στοιχείου στη μακρινή αυτή ήπειρο.

Τα τελευταία χρόνια, τα ενδιαφέροντα των περιοδικών έχουν μετατεθεί σε θέματα ταυτότητας, αναζήτησης της πολιτισμικής μας παράδοσης, και προβληματισμού για το μέλλον της ελληνικής ομογένειας ως μιας διακριτής εθνοτικής ομάδας, στο πλαίσιο της ευρύτερης αυστραλιανής κοινωνίας. Τα περιοδικά αυτά επανασυνδέουν τις νεότερες γενιές με σημαντικές πτυχές της πολιτιστικής μας παράδοσης, και προσεγγίζουν τα εθνικά μας θέματα διαχρονικά, για την πληρέστερη κατανόησή τους.

Σε αυτόν τους το ρόλο, τα ελληνικά περιοδικά στην Αυστραλία λειτούργησαν, και συνεχίζουν να λειτουργούν, ως συνδετικός κρίκος από τη μια μεταξύ των μελών της ομογένειας, και από την άλλη μεταξύ της ομογένειας και των δύο Μητροπολιτικών Κέντρων – της Ελλάδας και της Κύπρου.

Τα τελευταία χρόνια τα εν λόγω περιοδικά φιλοξενούν λογοτεχνικά έργα νέων της δεύτερης και τρίτης μεταπολεμικής γενιάς, στην ελληνική, αλλά και στην αγγλική γλώσσα, δίνοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να πρωτοπαρουσιάσουν το έργο τους, και την αυτοπεποίθηση να συνεχίσουν την ενασχόλησή τους με τη λογοτεχνία, αλλά και να επιδιώξουν τη δημοσίευση των έργων τους και σε έγκυρα αυστραλιανά λογοτεχνικά περιοδικά.

Σημαντική είναι και η συμβολή των λογοτεχνικών διαγωνισμών στη δημιουργία θετικών κινήτρων για την ενασχόληση με τη λογοτεχνία. Για πάνω από 30 χρόνια ο λογοτεχνικός διαγωνισμός αποτελεί ετήσιο θεσμό για τον Ελληνο-Αυστραλιανό Πολιτιστικό Σύνδεσμο Μελβούρνης. Αποτελεί θετικό βήμα το γεγονός ότι και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας φέτος κινήθηκε προς αυτήν την κατεύθυνση.

Καλαίσθητο στην εμφάνιση, και πλούσιο σε περιοχόμενα, το 24^ο τεύχος του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ», την παρουσίαση του οποίου κάνουμε σήμερα. Στις 148 σελίδες του περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν την ποίηση, το διήγημα, τον γνωμικό λόγο, το δοκίμιο, τη μελέτη, και την λογοτεχνική κριτική.

Δεν λείπουν από το παρόν τεύχος του Λόγου και αναφορές στη ζωή και στο έργο μεγάλων ποιητών και συγγραφέων της Ελλάδας, όπως ο Οδυσσέας Ελύτης, για τα 100 χρόνια από τη γέννησή του, ο Άγγελος Σικελιανός, ο Ανδρέας Λασκαράτος και ο Νίκος Καββαδίας. Στο μέλλον θα μπορούσαν να περιληφθούν και λογοτέχνες από την Κύπρο, έτσι που να καταστεί δυνατή η διαχρονική, αλλά και οικουμενική, διάσταση της ελληνικής λογοτεχνίας. Και δοκίμια, όπως του Θύμιου Χαραλαμπόπουλου για την Νεοελληνική Λογοτεχνία της περιόδου 1920-1940, συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της ελληνικής λογοτεχνίας, όταν τα έργα επώνυμων λογοτεχνών τοποθετούνται στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η αναφορά στη ζωή και στο έργο του Ανδρέα Τυπάλδου Λασκαράτου, και στους στοχασμούς και στα γνωμικά του, από τον συντοπίτη και ομότεχνό του Γεράσιμο Κλωνή. Στο βιβλίο του «Στοχασμοί» ο Ανδρέας Λασκαράτος κάνει την ακόλουθη παρατήρηση: «Κάθε άλλο μου σύγγραμμα είναι σύγγραμμά μου· οι “Στοχασμοί” μου είμαι εγώ».

Και μια και έγινε λόγος για στοχασμούς ή γνωμικό λόγο, ας μου επιτραπεί να πω χωρίς να παρερμηνευθώ, πως το λογοτεχνικό αυτό είδος το καθιέρωσε στην ελληνο-αυστραλιανή λογοτεχνία η Ντίνα Αμανατίδου με τα έξι βιβλία της. Εκτός από δείγματα της δικής της

δουλειάς, Ο Λόγος φιλοξενεί στοχασμούς και της Ιωάννας Λιακάκου, της Καίτης Σαμαρά Παύλου και του Βλάση Μαυραγάνη.

Με το παρόν τεύχος, το περιοδικό Ο Λόγος συνεχίζει την παράδοση των αφιερωμάτων σε ομογενείς λογοτέχνες και ανθρώπους των γραμμάτων. Φέτος την τιμητική αυτή θέση κατέχει η αγαπητή σε όλους μας Χρυσούλα Ζάκκα.

Για τη ζωή και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα γράφει η λογοτέχνιδα Ιωάννα Λιακάκου, η οποία αναφέρεται στα παιδικά χρόνια της Χρυσούλας, στην αγάπη της για τη μουσική, και το όνειρό της να γίνει τραγουδίστρια όπερας, όνειρο που οι αντιξοότητες της ζωής δεν επέτρεψαν την πραγματοποίησή του, και στο ποιητικό της έργο.

Γράφει σε ένα σημείο η Ιωάννα:

«Δύσκολα τα έφερε η ζωή, πέρασαν τα χρόνια, έφυγαν οι ομορφιές και οι φίλοι σκόρπισαν, η ποίηση έμεινε και έχει πολλούς εραστές, αυτοί είναι οι φίλοι της Χρυσούλας Ζάκκα. Η ποίηση και οι ποιητές. Έγραψε και γράφει ποιήματα εξομολογητικά, καταθέτει στην ποίηση την σοδειά της ζωής, μιας ζωής δύσκολης, ζωής της ορφάνιας, της ξενιτιάς, της χαμένης Άνοιξης, της ώρας του ονείρου».

Ο πεζός λόγος της Ιωάννας έχει καθαρά διαλογικό χαρακτήρα. Έτσι και εδώ, τα γενικά σχόλια για τη ζωή, τα βιώματα και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα, ακολουθεί ένας διάλογος μαζί της, για να δοθεί η ευκαιρία στην Χρυσούλα να μιλήσει σε πρώτο πρόσωπο.

Στην ερώτηση της Ιωάννας *«Για πες μας, τι είναι για σένα η Ποίηση»*, η Χρυσούλα Ζάκκα απάντησε ως ακολούθως:

«Η Ποίηση για μένα είναι η μουσική που έχασα, συμπληρώνει εκείνο που έχασα, γιομίζει το κενό που άφησε, το παρελθόν. Μου προσφέρει ηρεμία, ανακούφιση, παρηγοριά. Και, καθώς είμαι κάπως δειλή όπως προείπα, στο χαρτί εκφράζομαι πιο ελεύθερα, πιο άνετα».

Το αφιέρωμα συμπληρώνεται με ποιήματα της Χρυσούλας στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Δειγματοληπτικά, θα διαβάσω ένα από αυτά.

Όπως ανέφερα πιο πάνω, στις 148 σελίδες του περιοδικού περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα του πεζού και του έμμετρου λόγου.

Για το λόγο αυτό έκρινα πως θα ήταν αδύνατο να σχολιάσω το έργο ενός τόσο μεγάλου αριθμού συνεργατών, και πως θα αδικούσα πολλούς αν έκαμνα επιλογή του έργου ορισμένων. Φαντάζομαι πως θα έχω την κατανόησή σας επί αυτού.

Στο περιοδικό δημοσιεύονται και τα βραβευμένα έργα του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού 2011. Στον διαγωνισμό υποβλήθηκαν 16 ποιήματα και 11 διηγήματα στην ελληνική γλώσσα, και δύο ποιήματα και ένα διήγημα στην αγγλική γλώσσα. Λόγω του μικρού αριθμού των εργασιών στην αγγλική γλώσσα, η Κριτική Επιτροπή, η οποία απαρτιζόταν από την Ελένη Νίκα, την Άντρια Γαριβάλδη και τον υποφαινόμενο, έκρινε πως δεν μπορούσε να προτείνει κάποιο από τα έργα για Βραβείο ή για Έπαινο.

Στην ποίηση δόθηκαν τρεις Έπαινοι: Στην Χριστίνα Σοϊταρίδη, στον Δημήτριο Β. Σταθόπουλο και στον Γιάννη Δημακάκο.

Στο διήγημα δόθηκε Βραβείο στον Κωνσταντίνο Ρόρρη, και Έπαινοι στην Δήμητρα Αγγελίδη και στην Χριστίνα Σοϊταρίδη.

Όπως και στα προηγούμενα τεύχη, τα περιεχόμενα του περιοδικού κλείνουν με δείγματα από το έργο 6 ομογενών λογοτεχνών, οι οποίοι συνέβαλαν στη δημιουργία της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας, αλλά δεν είναι πλέον μαζί μας. Η παρουσία τους στο περιοδικό αποτελεί πράξη αναγνώρισης για την προσφορά τους, και ένδειξη πως δεν λησμονούμε παλιούς φίλους και εργάτες των ελληνικών γραμμάτων. Πρόκειται για τους αείμνηστους Αλέκο Αγγελίδη, Γιώργιο Πολίτη, Ευθύμιο Κοντό, Στάθη Ραυτόπουλο, Σάββα Ζουμή και Αφροδίτη Κλαψινού.

Στο πλαίσιο αυτό θα ήθελα να προτείνω σε κάθε μελλοντική έκδοση του περιοδικού να περιλαμβάνεται και ένα σύντομο εργοβιογραφικό σημείωμα για ένα από τα πνευματικά αυτά αδέρφια μας, με την προϋπόθεση ότι δεν είχε στο παρελθόν γίνει ιδιαίτερη μνεία για το έργο

του σε προηγούμενη έκδοση του Λόγου. Έτσι, για να δημιουργηθεί μια εργοβιογραφία για τους ομογενείς που με τα έργα τους συνέβαλαν στη σύνθεση του λογοτεχνικού μας καλειδοσκοπίου. Τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν πολύτιμες πηγές για τους μελλοντικούς ιστορικούς του Ελληνισμού της Αυστραλίας.

Το περιοδικό κλείνει με τις δραστηριότητες του Συνδέσμου κατά τη διάρκεια της χρονιάς, οι οποίες πράγματι υπήρξαν αξιόλογες, και με τα εξώφυλλα των βιβλίων ομογενών που κυκλοφόρησαν πρόσφατα, πιστοποιώντας την σημαντική προσφορά του Συνδέσμου και των ανθρώπων των γραμμάτων στην πολιτιστική ζωή της παροικίας μας.

Το γεγονός ότι με το κάθε νέο τεύχος του Λόγου διαπιστώνουμε από τη μια την απήχηση που έχει στους εργατές, καθώς και στους φίλους, των ελληνικών γραμμάτων, και από την άλλη την ποιοτική του ανέλιξη, έρχεται ως επιβεβαίωση του σημαντικού έργου που επιτελείται αθόρυβα από την Συντακτική Επιτροπή, αλλά και από τα εκάστοτε Διοικητικά Συμβούλια του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας.

Όσοι έχετε ήδη πάρει το περιοδικό σίγουρα θα παρατηρήσατε την καλαίσθητη εμφάνισή του. Το εμπροσθόφυλλο και οπισθόφυλλο, αλλά και εσωτερικές σελίδες του περιοδικού, κοσμούν σχέδια του γνωστού, και αγαπητού από όλους μας, ζωγράφου και ποιητή Νίκου Νομικού. Στα σχέδια του Νίκου βρίσκω μια τέλεια αρμονία στις παραστάσεις, και έναν πολυεπίπεδο συμβολισμό, αρετές που χαρακτηρίζουν και την ποίησή του. Να επισημάνω εδώ και τις παραστάσεις από την αρχαία ελληνική γλυπτική που τόσο όμορφα εναρμονίζονται με τον ελληνικό έντεχνο λόγο, τονίζοντας την διαχρονικότητα, αλλά και εκφραστικότητα, της πολιτιστικής μας παράδοσης.

Υποθέτω πως θα σταλούν, αν δεν έχουν ήδη σταλεί, δύο αντίτυπα του Λόγου στην Βιβλιοθήκη Ομογενειακού Βιβλίου που φιλοξενείται στο Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στην Μεμβούρνη. Με την ευκαιρία αυτή να υπενθυμίσω και στους λογοτέχνες, και συγγραφείς γενικότερα, να καταθέτουν δύο αντίτυπα από κάθε νέο τους βιβλίο στην εν λόγω Βιβλιοθήκη, γιατί έτσι μόνο θα συγκεντρωθεί, και διασωθεί, το δημιουργικό έργο των ομογενών στην Αυστραλία, πολύτιμη κληρονομιά στις επερχόμενες γενιές. Και να μην ξεχνάμε πως αυτή είναι η μόνη, από ό,τι γνωρίζω, ομογενειακή Βιβλιοθήκη στον όπου Γης Απόδημο Ελληνισμό.

Θα κλείσω με απόσπασμα από τα Προλογικά του Προέδρου του Συνδέσμου, και Συντονιστή της Συντακτικής Επιτροπής, Θύμιου Χαραλαμπίδου. Αναφερόμενος στην πολιτιστική κληρονομιά του Ελληνισμού στην ανθρωπότητα, ο Θύμιος κάνει την ακόλουθη διαπίστωση, αλλά και προτροπή:

«Είναι σαφώς μια κληρονομιά πολύ μεγάλη, και αυτή η κληρονομιά είναι οικουμενική. Γιατί εμείς οι Νεοέλληνες όπου και αν ζούμε, στην Ελλάδα ή σε άλλη χώρα, είμαστε κληρονόμοι των πνευματικών αγαθών της Ελλάδας, και δεν πρέπει να είμαστε μόνο κληρονόμοι, αλλά πρέπει και επιβάλλεται να είμαστε και συνεχιστές αυτής της σπουδαίας κληρονομιάς».

Συγχαρητήρια στην Συντακτική Επιτροπή, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, καθώς και στους συνεργάτες και στις συνεργάτριες του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» για το καλαίσθητο σε εμφάνιση, και πλούσιο σε ύλη, 24^ο τεύχος. Με τις γιορτές που πλησιάζουν, το περιοδικό «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί μια θαυμάσια επιλογή για δώρο σε συγγενείς και φίλους. Έτσι συμβάλλετε στην προώθηση των ελληνικών γραμμάτων, και παράλληλα βοηθάτε οικονομικά τον Σύνδεσμο.

Του χρόνου το περιοδικό θα συμπληρώσει την πρώτη εικοσαετία της κυκλοφορίας του με το 25^ο τεύχος. Είμαι βέβαιος πως οι υπεύθυνοι για την ιστορική αυτή έκδοση έχουν ήδη ανασκουμπωθεί. Τους εύχομαι δύναμη, υγεία, και ευόδωση στους στόχους τους. Στην περίπτωση τους ο εθελοντισμός, παράλληλα με τις πολιτισμικές και κοινωνικές του διαστάσεις, έχει και εθνικές προεκτάσεις.

Κυριάκος Αμανατίδης

Παρουσίαση του περιοδικού Ο ΛΟΓΟΣ, τεύχος 24^ο, 2011

Northcote Town Hall
Κυριακή, 27 Νοεμβρίου 2011

Σήμερα, με την ευκαιρία της παρουσίασης του 24^{ου} τεύχους του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» που εκδίδει ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, θα κάνω και μια σύντομη αναφορά στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα περιοδικά λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ».

Για τον Απόδημο Ελληνισμό, ο ελληνικός τύπος είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που, στο ατομικό επίπεδο, παίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ελληνικής συνείδησης και της ελληνικής γλώσσας.

Σε συλλογικό επίπεδο, ο ελληνικός τύπος συμβάλλει στη διαμόρφωση οικείου με τη γενέτειρα πολιτισμικού περιβάλλοντος, αλλά και στέρεου υπόβαθρου, παράγοντες που λειτουργούν ως προαπαιτούμενα για τις ενδο-παροικιακές δραστηριότητες, και για τους δια-ομογενειακούς δεσμούς.

Στον Πρόλογο του βιβλίου του «Ο Ελληνικός Τύπος στους Αντίποδες – Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία», Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 2000, ο Γιώργος Καναράκης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Charles Sturt Αυστραλίας, γράφει τα ακόλουθα: *«Ο Τύπος της διασποράς, σε οποιαδήποτε ακραία προφυλακή και αν τον τοποθέτησε η ιστορική του μοίρα, είναι η ίδια η φωνή των Ελλήνων της διασποράς, είναι ο καθρέφτης που αντανακλά τις ελπίδες και τα όνειρα, τις επιτυχίες και τις αποτυχίες, καθώς και το καθημερινό πρόσωπο της κάθε παροικίας του Ελληνισμού στο αλλόχθονο περιβάλλον».*

Δεδομένου ότι ο Τύπος απαρτίζεται από τις εφημερίδες και τα περιοδικά, τα σχόλια για τον ζωτικής σημασίας ρόλο που διαδραματίζει ο Τύπος στη ζωή των αποδήμων Ελλήνων ισχύουν, σε γενικές γραμμές, και για τα δύο συστατικά του στοιχεία, δηλαδή τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Αυτό βέβαια μέχρι έναν βαθμό, όταν λάβουμε υπόψη τους παράγοντες που διαφοροποιούν τις εφημερίδες από τα περιοδικά, όπως η συχνότητα κυκλοφορίας, ο αριθμός των αντιτύπων, το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνονται, το περιεχόμενό τους, και άλλοι.

Ένα κοινό χαρακτηριστικό της πλειονότητας των περιοδικών που έχουν κυκλοφορήσει ή συνεχίζουν να κυκλοφορούν μεταπολεμικά στην Αυστραλία, είναι ότι εκδίδονται από ομογενειακούς συλλογικούς φορείς, ακόμη και ιδιώτες, και οι υπεύθυνοι για την έκδοσή τους προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά, και καλύπτουν εξ ιδίων τα σχετικά έξοδα. Ελάχιστα περιοδικά ήταν εμπορικού χαρακτήρα. Το μόνο περιοδικό αυτής της κατηγορίας που συνεχίζει την κυκλοφορία του είναι το *Ελληνίς*, το οποίο εκδίδεται από το συγκρότημα Foreign Language Publications, και κυκλοφορεί εβδομαδιαίως.

Σε αυτήν την ιδιοτυπία των περισσότερων περιοδικών οφείλεται η κατά αραιά χρονικά διαστήματα κυκλοφορία τους, σε σχετικά μικρό αριθμό αντιτύπων, καθώς και η σύντομη εκδοτική διάρκεια πολλών εξ αυτών.

Τα μη εμπορικού χαρακτήρα ομογενειακά περιοδικά ήταν, και συνεχίζουν να είναι, κυρίως λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού, εκτός κάποιων εξαιρέσεων στο παρελθόν, που είχαν ιδεολογικούς στόχους. Λόγω αυτής της ιδιομορφίας τους, τα περιοδικά διαβάζονται από κύκλους που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους χώρους.

Αν και ο αριθμός των αναγνωστών αυτών των περιοδικών είναι κατά κανόνα μικρός, σε σύγκριση με τα άτομα που διαβάζουν εφημερίδες, η συμβολή τους στην πνευματική κίνηση της ομογένειας είναι πολύ μεγάλη.

Θα έλεγα πως το γεγονός ότι στην Μελβούρνη εκδίδονται, και έχουν την μεγαλύτερη κυκλοφορία, τα δύο λογοτεχνικά περιοδικά «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί έναν από τους κύριους συντελεστές που τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται εδώ μια σημαντική

κίνηση γύρω από τα ελληνικά γράμματα και τη λογοτεχνία, σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι συμβαίνει στις άλλες μεγάλες πόλεις της Αυστραλίας.

Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε, και συνεχίζει να είναι, η συμβολή των ελληνικών λογοτεχνικών περιοδικών στην ενίσχυση της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας. Ο έντεχνος λόγος - πεζός ή έμμετρος – γίνεται ο καθρέφτης που αντανακλά τα ατομικά βιώματα και τις συλλογικές αναζητήσεις των αποδήμων Ελλήνων, στα χωροχρονικά τους πλαίσια.

Με τα αφιερώματα σε ομογενείς λογοτέχνες, και άλλα πρόσωπα των ελληνικών γραμμάτων και τεχνών στην Αυστραλία, τα λογοτεχνικά περιοδικά έχουν συγκεντρώσει ένα πλούσιο υλικό για τα έργα και τις δραστηριότητές τους, που θα αξιοποιηθεί εν καιρώ στη σύνθεση της ιστορίας του ελληνικού στοιχείου στη μακρινή αυτή ήπειρο.

Τα τελευταία χρόνια, τα ενδιαφέροντα των περιοδικών έχουν μετατεθεί σε θέματα ταυτότητας, αναζήτησης της πολιτισμικής μας παράδοσης, και προβληματισμού για το μέλλον της ελληνικής ομογένειας ως μιας διακριτής εθνοτικής ομάδας, στο πλαίσιο της ευρύτερης αυστραλιανής κοινωνίας. Τα περιοδικά αυτά επανασυνδέουν τις νεότερες γενιές με σημαντικές πτυχές της πολιτιστικής μας παράδοσης, και προσεγγίζουν τα εθνικά μας θέματα διαχρονικά, για την πληρέστερη κατανόησή τους.

Σε αυτόν τους το ρόλο, τα ελληνικά περιοδικά στην Αυστραλία λειτούργησαν, και συνεχίζουν να λειτουργούν, ως συνδετικός κρίκος από τη μια μεταξύ των μελών της ομογένειας, και από την άλλη μεταξύ της ομογένειας και των δύο Μητροπολιτικών Κέντρων – της Ελλάδας και της Κύπρου.

Τα τελευταία χρόνια τα εν λόγω περιοδικά φιλοξενούν λογοτεχνικά έργα νέων της δεύτερης και τρίτης μεταπολεμικής γενιάς, στην ελληνική, αλλά και στην αγγλική γλώσσα, δίνοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να πρωτοπαρουσιάσουν το έργο τους, και την αυτοπεποίθηση να συνεχίσουν την ενασχόλησή τους με τη λογοτεχνία, αλλά και να επιδιώξουν τη δημοσίευση των έργων τους και σε έγκυρα αυστραλιανά λογοτεχνικά περιοδικά.

Σημαντική είναι και η συμβολή των λογοτεχνικών διαγωνισμών στη δημιουργία θετικών κινήτρων για την ενασχόληση με τη λογοτεχνία. Για πάνω από 30 χρόνια ο λογοτεχνικός διαγωνισμός αποτελεί ετήσιο θεσμό για τον Ελληνο-Αυστραλιανό Πολιτιστικό Σύνδεσμο Μελβούρνης. Αποτελεί θετικό βήμα το γεγονός ότι και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας φέτος κινήθηκε προς αυτήν την κατεύθυνση.

Καλαίσθητο στην εμφάνιση, και πλούσιο σε περιοχόμενα, το 24^ο τεύχος του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ», την παρουσίαση του οποίου κάνουμε σήμερα. Στις 148 σελίδες του περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν την ποίηση, το διήγημα, τον γνωμικό λόγο, το δοκίμιο, τη μελέτη, και την λογοτεχνική κριτική.

Δεν λείπουν από το παρόν τεύχος του Λόγου και αναφορές στη ζωή και στο έργο μεγάλων ποιητών και συγγραφέων της Ελλάδας, όπως ο Οδυσσέας Ελύτης, για τα 100 χρόνια από τη γέννησή του, ο Άγγελος Σικελιανός, ο Ανδρέας Λασκαράτος και ο Νίκος Καββαδίας. Στο μέλλον θα μπορούσαν να περιληφθούν και λογοτέχνες από την Κύπρο, έτσι που να καταστεί δυνατή η διαχρονική, αλλά και οικουμενική, διάσταση της ελληνικής λογοτεχνίας. Και δοκίμια, όπως του Θύμιου Χαραλαμπόπουλου για την Νεοελληνική Λογοτεχνία της περιόδου 1920-1940, συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της ελληνικής λογοτεχνίας, όταν τα έργα επώνυμων λογοτεχνών τοποθετούνται στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η αναφορά στη ζωή και στο έργο του Ανδρέα Τυπάλδου Λασκαράτου, και στους στοχασμούς και στα γνωμικά του, από τον συντοπίτη και ομότεχνό του Γεράσιμο Κλωνή. Στο βιβλίο του «Στοχασμοί» ο Ανδρέας Λασκαράτος κάνει την ακόλουθη παρατήρηση: «Κάθε άλλο μου σύγγραμμα είναι σύγγραμμά μου· οι “Στοχασμοί” μου είμαι εγώ».

Και μια και έγινε λόγος για στοχασμούς ή γνωμικό λόγο, ας μου επιτραπεί να πω χωρίς να παρερμηνευθώ, πως το λογοτεχνικό αυτό είδος το καθιέρωσε στην ελληνο-αυστραλιανή λογοτεχνία η Ντίνα Αμανατίδου με τα έξι βιβλία της. Εκτός από δείγματα της δικής της

δουλειάς, Ο Λόγος φιλοξενεί στοχασμούς και της Ιωάννας Λιακάκου, της Καίτης Σαμαρά Παύλου και του Βλάση Μαυραγάνη.

Με το παρόν τεύχος, το περιοδικό Ο Λόγος συνεχίζει την παράδοση των αφιερωμάτων σε ομογενείς λογοτέχνες και ανθρώπους των γραμμάτων. Φέτος την τιμητική αυτή θέση κατέχει η αγαπητή σε όλους μας Χρυσούλα Ζάκκα.

Για τη ζωή και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα γράφει η λογοτέχνιδα Ιωάννα Λιακάκου, η οποία αναφέρεται στα παιδικά χρόνια της Χρυσούλας, στην αγάπη της για τη μουσική, και το όνειρό της να γίνει τραγουδίστρια όπερας, όνειρο που οι αντιξοότητες της ζωής δεν επέτρεψαν την πραγματοποίησή του, και στο ποιητικό της έργο.

Γράφει σε ένα σημείο η Ιωάννα:

«Δύσκολα τα έφερε η ζωή, πέρασαν τα χρόνια, έφυγαν οι ομορφιές και οι φίλοι σκόρπισαν, η ποίηση έμεινε και έχει πολλούς εραστές, αυτοί είναι οι φίλοι της Χρυσούλας Ζάκκα. Η ποίηση και οι ποιητές. Έγραψε και γράφει ποιήματα εξομολογητικά, καταθέτει στην ποίηση την σοδειά της ζωής, μιας ζωής δύσκολης, ζωής της ορφάνιας, της ξενιτιάς, της χαμένης Άνοιξης, της ώρας του ονείρου».

Ο πεζός λόγος της Ιωάννας έχει καθαρά διαλογικό χαρακτήρα. Έτσι και εδώ, τα γενικά σχόλια για τη ζωή, τα βιώματα και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα, ακολουθεί ένας διάλογος μαζί της, για να δοθεί η ευκαιρία στην Χρυσούλα να μιλήσει σε πρώτο πρόσωπο.

Στην ερώτηση της Ιωάννας *«Για πες μας, τι είναι για σένα η Ποίηση»*, η Χρυσούλα Ζάκκα απάντησε ως ακολούθως:

«Η Ποίηση για μένα είναι η μουσική που έχασα, συμπληρώνει εκείνο που έχασα, γιομίζει το κενό που άφησε, το παρελθόν. Μου προσφέρει ηρεμία, ανακούφιση, παρηγοριά. Και, καθώς είμαι κάπως δειλή όπως προείπα, στο χαρτί εκφράζομαι πιο ελεύθερα, πιο άνετα».

Το αφιέρωμα συμπληρώνεται με ποιήματα της Χρυσούλας στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Δειγματοληπτικά, θα διαβάσω ένα από αυτά.

Όπως ανέφερα πιο πάνω, στις 148 σελίδες του περιοδικού περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα του πεζού και του έμμετρου λόγου.

Για το λόγο αυτό έκρινα πως θα ήταν αδύνατο να σχολιάσω το έργο ενός τόσο μεγάλου αριθμού συνεργατών, και πως θα αδικούσα πολλούς αν έκαμνα επιλογή του έργου ορισμένων. Φαντάζομαι πως θα έχω την κατανόησή σας επί αυτού.

Στο περιοδικό δημοσιεύονται και τα βραβευμένα έργα του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού 2011. Στον διαγωνισμό υποβλήθηκαν 16 ποιήματα και 11 διηγήματα στην ελληνική γλώσσα, και δύο ποιήματα και ένα διήγημα στην αγγλική γλώσσα. Λόγω του μικρού αριθμού των εργασιών στην αγγλική γλώσσα, η Κριτική Επιτροπή, η οποία απαρτιζόταν από την Ελένη Νίκα, την Άντρια Γαριβάλδη και τον υποφαινόμενο, έκρινε πως δεν μπορούσε να προτείνει κάποιο από τα έργα για Βραβείο ή για Έπαινο.

Στην ποίηση δόθηκαν τρεις Έπαινοι: Στην Χριστίνα Σοϊταρίδη, στον Δημήτριο Β. Σταθόπουλο και στον Γιάννη Δημακάκο.

Στο διήγημα δόθηκε Βραβείο στον Κωνσταντίνο Ρόρρη, και Έπαινοι στην Δήμητρα Αγγελίδη και στην Χριστίνα Σοϊταρίδη.

Όπως και στα προηγούμενα τεύχη, τα περιεχόμενα του περιοδικού κλείνουν με δείγματα από το έργο 6 ομογενών λογοτεχνών, οι οποίοι συνέβαλαν στη δημιουργία της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας, αλλά δεν είναι πλέον μαζί μας. Η παρουσία τους στο περιοδικό αποτελεί πράξη αναγνώρισης για την προσφορά τους, και ένδειξη πως δεν λησμονούμε παλιούς φίλους και εργάτες των ελληνικών γραμμάτων. Πρόκειται για τους αείμνηστους Αλέκο Αγγελίδη, Γιώργιο Πολίτη, Ευθύμιο Κοντό, Στάθη Ραυτόπουλο, Σάββα Ζουμή και Αφροδίτη Κλαψινού.

Στο πλαίσιο αυτό θα ήθελα να προτείνω σε κάθε μελλοντική έκδοση του περιοδικού να περιλαμβάνεται και ένα σύντομο εργοβιογραφικό σημείωμα για ένα από τα πνευματικά αυτά αδέρφια μας, με την προϋπόθεση ότι δεν είχε στο παρελθόν γίνει ιδιαίτερη μνεία για το έργο

του σε προηγούμενη έκδοση του Λόγου. Έτσι, για να δημιουργηθεί μια εργοβιογραφία για τους ομογενείς που με τα έργα τους συνέβαλαν στη σύνθεση του λογοτεχνικού μας καλειδοσκοπίου. Τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν πολύτιμες πηγές για τους μελλοντικούς ιστορικούς του Ελληνισμού της Αυστραλίας.

Το περιοδικό κλείνει με τις δραστηριότητες του Συνδέσμου κατά τη διάρκεια της χρονιάς, οι οποίες πράγματι υπήρξαν αξιόλογες, και με τα εξώφυλλα των βιβλίων ομογενών που κυκλοφόρησαν πρόσφατα, πιστοποιώντας την σημαντική προσφορά του Συνδέσμου και των ανθρώπων των γραμμάτων στην πολιτιστική ζωή της παροικίας μας.

Το γεγονός ότι με το κάθε νέο τεύχος του Λόγου διαπιστώνουμε από τη μια την απήχηση που έχει στους εργατές, καθώς και στους φίλους, των ελληνικών γραμμάτων, και από την άλλη την ποιοτική του ανέλιξη, έρχεται ως επιβεβαίωση του σημαντικού έργου που επιτελείται αθόρυβα από την Συντακτική Επιτροπή, αλλά και από τα εκάστοτε Διοικητικά Συμβούλια του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας.

Όσοι έχετε ήδη πάρει το περιοδικό σίγουρα θα παρατηρήσατε την καλαίσθητη εμφάνισή του. Το εμπροσθόφυλλο και οπισθόφυλλο, αλλά και εσωτερικές σελίδες του περιοδικού, κοσμούν σχέδια του γνωστού, και αγαπητού από όλους μας, ζωγράφου και ποιητή Νίκου Νομικού. Στα σχέδια του Νίκου βρίσκω μια τέλεια αρμονία στις παραστάσεις, και έναν πολυεπίπεδο συμβολισμό, αρετές που χαρακτηρίζουν και την ποίησή του. Να επισημάνω εδώ και τις παραστάσεις από την αρχαία ελληνική γλυπτική που τόσο όμορφα εναρμονίζονται με τον ελληνικό έντεχνο λόγο, τονίζοντας την διαχρονικότητα, αλλά και εκφραστικότητα, της πολιτιστικής μας παράδοσης.

Υποθέτω πως θα σταλούν, αν δεν έχουν ήδη σταλεί, δύο αντίτυπα του Λόγου στην Βιβλιοθήκη Ομογενειακού Βιβλίου που φιλοξενείται στο Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στην Μεμβούρνη. Με την ευκαιρία αυτή να υπενθυμίσω και στους λογοτέχνες, και συγγραφείς γενικότερα, να καταθέτουν δύο αντίτυπα από κάθε νέο τους βιβλίο στην εν λόγω Βιβλιοθήκη, γιατί έτσι μόνο θα συγκεντρωθεί, και διασωθεί, το δημιουργικό έργο των ομογενών στην Αυστραλία, πολύτιμη κληρονομιά στις επερχόμενες γενιές. Και να μην ξεχνάμε πως αυτή είναι η μόνη, από ό,τι γνωρίζω, ομογενειακή Βιβλιοθήκη στον όπου Γης Απόδημο Ελληνισμό.

Θα κλείσω με απόσπασμα από τα Προλογικά του Προέδρου του Συνδέσμου, και Συντονιστή της Συντακτικής Επιτροπής, Θύμιου Χαραλαμπίδου. Αναφερόμενος στην πολιτιστική κληρονομιά του Ελληνισμού στην ανθρωπότητα, ο Θύμιος κάνει την ακόλουθη διαπίστωση, αλλά και προτροπή:

«Είναι σαφώς μια κληρονομιά πολύ μεγάλη, και αυτή η κληρονομιά είναι οικουμενική. Γιατί εμείς οι Νεοέλληνες όπου και αν ζούμε, στην Ελλάδα ή σε άλλη χώρα, είμαστε κληρονόμοι των πνευματικών αγαθών της Ελλάδας, και δεν πρέπει να είμαστε μόνο κληρονόμοι, αλλά πρέπει και επιβάλλεται να είμαστε και συνεχιστές αυτής της σπουδαίας κληρονομιάς».

Συγχαρητήρια στην Συντακτική Επιτροπή, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, καθώς και στους συνεργάτες και στις συνεργάτριες του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» για το καλαίσθητο σε εμφάνιση, και πλούσιο σε ύλη, 24^ο τεύχος. Με τις γιορτές που πλησιάζουν, το περιοδικό «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί μια θαυμάσια επιλογή για δώρο σε συγγενείς και φίλους. Έτσι συμβάλλετε στην προώθηση των ελληνικών γραμμάτων, και παράλληλα βοηθάτε οικονομικά τον Σύνδεσμο.

Του χρόνου το περιοδικό θα συμπληρώσει την πρώτη εικοσαετία της κυκλοφορίας του με το 25^ο τεύχος. Είμαι βέβαιος πως οι υπεύθυνοι για την ιστορική αυτή έκδοση έχουν ήδη ανασκουμπωθεί. Τους εύχομαι δύναμη, υγεία, και ευόδωση στους στόχους τους. Στην περίπτωση τους ο εθελοντισμός, παράλληλα με τις πολιτισμικές και κοινωνικές του διαστάσεις, έχει και εθνικές προεκτάσεις.

Κυριάκος Αμανατίδης

Παρουσίαση του περιοδικού Ο ΛΟΓΟΣ, τεύχος 24^ο, 2011

Northcote Town Hall
Κυριακή, 27 Νοεμβρίου 2011

Σήμερα, με την ευκαιρία της παρουσίασης του 24^{ου} τεύχους του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» που εκδίδει ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, θα κάνω και μια σύντομη αναφορά στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα περιοδικά λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ».

Για τον Απόδημο Ελληνισμό, ο ελληνικός τύπος είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που, στο ατομικό επίπεδο, παίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ελληνικής συνείδησης και της ελληνικής γλώσσας.

Σε συλλογικό επίπεδο, ο ελληνικός τύπος συμβάλλει στη διαμόρφωση οικείου με τη γενέτειρα πολιτισμικού περιβάλλοντος, αλλά και στέρεου υπόβαθρου, παράγοντες που λειτουργούν ως προαπαιτούμενα για τις ενδο-παροικιακές δραστηριότητες, και για τους δια-ομογενειακούς δεσμούς.

Στον Πρόλογο του βιβλίου του «Ο Ελληνικός Τύπος στους Αντίποδες – Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία», Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 2000, ο Γιώργος Καναράκης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Charles Sturt Αυστραλίας, γράφει τα ακόλουθα: *«Ο Τύπος της διασποράς, σε οποιαδήποτε ακραία προφυλακή και αν τον τοποθέτησε η ιστορική του μοίρα, είναι η ίδια η φωνή των Ελλήνων της διασποράς, είναι ο καθρέφτης που αντανακλά τις ελπίδες και τα όνειρα, τις επιτυχίες και τις αποτυχίες, καθώς και το καθημερινό πρόσωπο της κάθε παροικίας του Ελληνισμού στο αλλόχθονο περιβάλλον».*

Δεδομένου ότι ο Τύπος απαρτίζεται από τις εφημερίδες και τα περιοδικά, τα σχόλια για τον ζωτικής σημασίας ρόλο που διαδραματίζει ο Τύπος στη ζωή των αποδήμων Ελλήνων ισχύουν, σε γενικές γραμμές, και για τα δύο συστατικά του στοιχεία, δηλαδή τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Αυτό βέβαια μέχρι έναν βαθμό, όταν λάβουμε υπόψη τους παράγοντες που διαφοροποιούν τις εφημερίδες από τα περιοδικά, όπως η συχνότητα κυκλοφορίας, ο αριθμός των αντιτύπων, το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνονται, το περιεχόμενό τους, και άλλοι.

Ένα κοινό χαρακτηριστικό της πλειονότητας των περιοδικών που έχουν κυκλοφορήσει ή συνεχίζουν να κυκλοφορούν μεταπολεμικά στην Αυστραλία, είναι ότι εκδίδονται από ομογενειακούς συλλογικούς φορείς, ακόμη και ιδιώτες, και οι υπεύθυνοι για την έκδοσή τους προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά, και καλύπτουν εξ ιδίων τα σχετικά έξοδα. Ελάχιστα περιοδικά ήταν εμπορικού χαρακτήρα. Το μόνο περιοδικό αυτής της κατηγορίας που συνεχίζει την κυκλοφορία του είναι το *Ελληνίς*, το οποίο εκδίδεται από το συγκρότημα Foreign Language Publications, και κυκλοφορεί εβδομαδιαίως.

Σε αυτήν την ιδιοτυπία των περισσότερων περιοδικών οφείλεται η κατά αραιά χρονικά διαστήματα κυκλοφορία τους, σε σχετικά μικρό αριθμό αντιτύπων, καθώς και η σύντομη εκδοτική διάρκεια πολλών εξ αυτών.

Τα μη εμπορικού χαρακτήρα ομογενειακά περιοδικά ήταν, και συνεχίζουν να είναι, κυρίως λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού, εκτός κάποιων εξαιρέσεων στο παρελθόν, που είχαν ιδεολογικούς στόχους. Λόγω αυτής της ιδιομορφίας τους, τα περιοδικά διαβάζονται από κύκλους που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους χώρους.

Αν και ο αριθμός των αναγνωστών αυτών των περιοδικών είναι κατά κανόνα μικρός, σε σύγκριση με τα άτομα που διαβάζουν εφημερίδες, η συμβολή τους στην πνευματική κίνηση της ομογένειας είναι πολύ μεγάλη.

Θα έλεγα πως το γεγονός ότι στην Μελβούρνη εκδίδονται, και έχουν την μεγαλύτερη κυκλοφορία, τα δύο λογοτεχνικά περιοδικά «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί έναν από τους κύριους συντελεστές που τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται εδώ μια σημαντική

κίνηση γύρω από τα ελληνικά γράμματα και τη λογοτεχνία, σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι συμβαίνει στις άλλες μεγάλες πόλεις της Αυστραλίας.

Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε, και συνεχίζει να είναι, η συμβολή των ελληνικών λογοτεχνικών περιοδικών στην ενίσχυση της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας. Ο έντεχνος λόγος - πεζός ή έμμετρος – γίνεται ο καθρέφτης που αντανακλά τα ατομικά βιώματα και τις συλλογικές αναζητήσεις των αποδήμων Ελλήνων, στα χωροχρονικά τους πλαίσια.

Με τα αφιερώματα σε ομογενείς λογοτέχνες, και άλλα πρόσωπα των ελληνικών γραμμάτων και τεχνών στην Αυστραλία, τα λογοτεχνικά περιοδικά έχουν συγκεντρώσει ένα πλούσιο υλικό για τα έργα και τις δραστηριότητές τους, που θα αξιοποιηθεί εν καιρώ στη σύνθεση της ιστορίας του ελληνικού στοιχείου στη μακρινή αυτή ήπειρο.

Τα τελευταία χρόνια, τα ενδιαφέροντα των περιοδικών έχουν μετατεθεί σε θέματα ταυτότητας, αναζήτησης της πολιτισμικής μας παράδοσης, και προβληματισμού για το μέλλον της ελληνικής ομογένειας ως μιας διακριτής εθνοτικής ομάδας, στο πλαίσιο της ευρύτερης αυστραλιανής κοινωνίας. Τα περιοδικά αυτά επανασυνδέουν τις νεότερες γενιές με σημαντικές πτυχές της πολιτιστικής μας παράδοσης, και προσεγγίζουν τα εθνικά μας θέματα διαχρονικά, για την πληρέστερη κατανόησή τους.

Σε αυτόν τους το ρόλο, τα ελληνικά περιοδικά στην Αυστραλία λειτούργησαν, και συνεχίζουν να λειτουργούν, ως συνδετικός κρίκος από τη μια μεταξύ των μελών της ομογένειας, και από την άλλη μεταξύ της ομογένειας και των δύο Μητροπολιτικών Κέντρων – της Ελλάδας και της Κύπρου.

Τα τελευταία χρόνια τα εν λόγω περιοδικά φιλοξενούν λογοτεχνικά έργα νέων της δεύτερης και τρίτης μεταπολεμικής γενιάς, στην ελληνική, αλλά και στην αγγλική γλώσσα, δίνοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να πρωτοπαρουσιάσουν το έργο τους, και την αυτοπεποίθηση να συνεχίσουν την ενασχόλησή τους με τη λογοτεχνία, αλλά και να επιδιώξουν τη δημοσίευση των έργων τους και σε έγκυρα αυστραλιανά λογοτεχνικά περιοδικά.

Σημαντική είναι και η συμβολή των λογοτεχνικών διαγωνισμών στη δημιουργία θετικών κινήτρων για την ενασχόληση με τη λογοτεχνία. Για πάνω από 30 χρόνια ο λογοτεχνικός διαγωνισμός αποτελεί ετήσιο θεσμό για τον Ελληνο-Αυστραλιανό Πολιτιστικό Σύνδεσμο Μελβούρνης. Αποτελεί θετικό βήμα το γεγονός ότι και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας φέτος κινήθηκε προς αυτήν την κατεύθυνση.

Καλαίσθητο στην εμφάνιση, και πλούσιο σε περιοχόμενα, το 24^ο τεύχος του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ», την παρουσίαση του οποίου κάνουμε σήμερα. Στις 148 σελίδες του περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν την ποίηση, το διήγημα, τον γνωμικό λόγο, το δοκίμιο, τη μελέτη, και την λογοτεχνική κριτική.

Δεν λείπουν από το παρόν τεύχος του Λόγου και αναφορές στη ζωή και στο έργο μεγάλων ποιητών και συγγραφέων της Ελλάδας, όπως ο Οδυσσέας Ελύτης, για τα 100 χρόνια από τη γέννησή του, ο Άγγελος Σικελιανός, ο Ανδρέας Λασκαράτος και ο Νίκος Καββαδίας. Στο μέλλον θα μπορούσαν να περιληφθούν και λογοτέχνες από την Κύπρο, έτσι που να καταστεί δυνατή η διαχρονική, αλλά και οικουμενική, διάσταση της ελληνικής λογοτεχνίας. Και δοκίμια, όπως του Θύμιου Χαραλαμπόπουλου για την Νεοελληνική Λογοτεχνία της περιόδου 1920-1940, συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της ελληνικής λογοτεχνίας, όταν τα έργα επώνυμων λογοτεχνών τοποθετούνται στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η αναφορά στη ζωή και στο έργο του Ανδρέα Τυπάλδου Λασκαράτου, και στους στοχασμούς και στα γνωμικά του, από τον συντοπίτη και ομότεχνό του Γεράσιμο Κλωνή. Στο βιβλίο του «Στοχασμοί» ο Ανδρέας Λασκαράτος κάνει την ακόλουθη παρατήρηση: «Κάθε άλλο μου σύγγραμμα είναι σύγγραμμά μου· οι “Στοχασμοί” μου είμαι εγώ».

Και μια και έγινε λόγος για στοχασμούς ή γνωμικό λόγο, ας μου επιτραπεί να πω χωρίς να παρερμηνευθώ, πως το λογοτεχνικό αυτό είδος το καθιέρωσε στην ελληνο-αυστραλιανή λογοτεχνία η Ντίνα Αμανατίδου με τα έξι βιβλία της. Εκτός από δείγματα της δικής της

δουλειάς, Ο Λόγος φιλοξενεί στοχασμούς και της Ιωάννας Λιακάκου, της Καίτης Σαμαρά Παύλου και του Βλάση Μαυραγάνη.

Με το παρόν τεύχος, το περιοδικό Ο Λόγος συνεχίζει την παράδοση των αφιερωμάτων σε ομογενείς λογοτέχνες και ανθρώπους των γραμμάτων. Φέτος την τιμητική αυτή θέση κατέχει η αγαπητή σε όλους μας Χρυσούλα Ζάκκα.

Για τη ζωή και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα γράφει η λογοτέχνιδα Ιωάννα Λιακάκου, η οποία αναφέρεται στα παιδικά χρόνια της Χρυσούλας, στην αγάπη της για τη μουσική, και το όνειρό της να γίνει τραγουδίστρια όπερας, όνειρο που οι αντιξοότητες της ζωής δεν επέτρεψαν την πραγματοποίησή του, και στο ποιητικό της έργο.

Γράφει σε ένα σημείο η Ιωάννα:

«Δύσκολα τα έφερε η ζωή, πέρασαν τα χρόνια, έφυγαν οι ομορφιές και οι φίλοι σκόρπισαν, η ποίηση έμεινε και έχει πολλούς εραστές, αυτοί είναι οι φίλοι της Χρυσούλας Ζάκκα. Η ποίηση και οι ποιητές. Έγραψε και γράφει ποιήματα εξομολογητικά, καταθέτει στην ποίηση την σοδειά της ζωής, μιας ζωής δύσκολης, ζωής της ορφάνιας, της ξενιτιάς, της χαμένης Άνοιξης, της ώρας του ονείρου».

Ο πεζός λόγος της Ιωάννας έχει καθαρά διαλογικό χαρακτήρα. Έτσι και εδώ, τα γενικά σχόλια για τη ζωή, τα βιώματα και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα, ακολουθεί ένας διάλογος μαζί της, για να δοθεί η ευκαιρία στην Χρυσούλα να μιλήσει σε πρώτο πρόσωπο.

Στην ερώτηση της Ιωάννας *«Για πες μας, τι είναι για σένα η Ποίηση»*, η Χρυσούλα Ζάκκα απάντησε ως ακολούθως:

«Η Ποίηση για μένα είναι η μουσική που έχασα, συμπληρώνει εκείνο που έχασα, γιομίζει το κενό που άφησε, το παρελθόν. Μου προσφέρει ηρεμία, ανακούφιση, παρηγοριά. Και, καθώς είμαι κάπως δειλή όπως προείπα, στο χαρτί εκφράζομαι πιο ελεύθερα, πιο άνετα».

Το αφιέρωμα συμπληρώνεται με ποιήματα της Χρυσούλας στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Δειγματοληπτικά, θα διαβάσω ένα από αυτά.

Όπως ανέφερα πιο πάνω, στις 148 σελίδες του περιοδικού περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα του πεζού και του έμμετρου λόγου.

Για το λόγο αυτό έκρινα πως θα ήταν αδύνατο να σχολιάσω το έργο ενός τόσο μεγάλου αριθμού συνεργατών, και πως θα αδικούσα πολλούς αν έκαμνα επιλογή του έργου ορισμένων. Φαντάζομαι πως θα έχω την κατανόησή σας επί αυτού.

Στο περιοδικό δημοσιεύονται και τα βραβευμένα έργα του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού 2011. Στον διαγωνισμό υποβλήθηκαν 16 ποιήματα και 11 διηγήματα στην ελληνική γλώσσα, και δύο ποιήματα και ένα διήγημα στην αγγλική γλώσσα. Λόγω του μικρού αριθμού των εργασιών στην αγγλική γλώσσα, η Κριτική Επιτροπή, η οποία απαρτιζόταν από την Ελένη Νίκα, την Άντρια Γαριβάλδη και τον υποφαινόμενο, έκρινε πως δεν μπορούσε να προτείνει κάποιο από τα έργα για Βραβείο ή για Έπαινο.

Στην ποίηση δόθηκαν τρεις Έπαινοι: Στην Χριστίνα Σοϊταρίδη, στον Δημήτριο Β. Σταθόπουλο και στον Γιάννη Δημακάκο.

Στο διήγημα δόθηκε Βραβείο στον Κωνσταντίνο Ρόρρη, και Έπαινοι στην Δήμητρα Αγγελίδη και στην Χριστίνα Σοϊταρίδη.

Όπως και στα προηγούμενα τεύχη, τα περιεχόμενα του περιοδικού κλείνουν με δείγματα από το έργο 6 ομογενών λογοτεχνών, οι οποίοι συνέβαλαν στη δημιουργία της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας, αλλά δεν είναι πλέον μαζί μας. Η παρουσία τους στο περιοδικό αποτελεί πράξη αναγνώρισης για την προσφορά τους, και ένδειξη πως δεν λησμονούμε παλιούς φίλους και εργάτες των ελληνικών γραμμάτων. Πρόκειται για τους αείμνηστους Αλέκο Αγγελίδη, Γιώργιο Πολίτη, Ευθύμιο Κοντό, Στάθη Ραυτόπουλο, Σάββα Ζουμή και Αφροδίτη Κλαψινού.

Στο πλαίσιο αυτό θα ήθελα να προτείνω σε κάθε μελλοντική έκδοση του περιοδικού να περιλαμβάνεται και ένα σύντομο εργοβιογραφικό σημείωμα για ένα από τα πνευματικά αυτά αδέρφια μας, με την προϋπόθεση ότι δεν είχε στο παρελθόν γίνει ιδιαίτερη μνεία για το έργο

του σε προηγούμενη έκδοση του Λόγου. Έτσι, για να δημιουργηθεί μια εργοβιογραφία για τους ομογενείς που με τα έργα τους συνέβαλαν στη σύνθεση του λογοτεχνικού μας καλειδοσκοπίου. Τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν πολύτιμες πηγές για τους μελλοντικούς ιστορικούς του Ελληνισμού της Αυστραλίας.

Το περιοδικό κλείνει με τις δραστηριότητες του Συνδέσμου κατά τη διάρκεια της χρονιάς, οι οποίες πράγματι υπήρξαν αξιόλογες, και με τα εξώφυλλα των βιβλίων ομογενών που κυκλοφόρησαν πρόσφατα, πιστοποιώντας την σημαντική προσφορά του Συνδέσμου και των ανθρώπων των γραμμάτων στην πολιτιστική ζωή της παροικίας μας.

Το γεγονός ότι με το κάθε νέο τεύχος του Λόγου διαπιστώνουμε από τη μια την απήχηση που έχει στους εργατές, καθώς και στους φίλους, των ελληνικών γραμμάτων, και από την άλλη την ποιοτική του ανέλιξη, έρχεται ως επιβεβαίωση του σημαντικού έργου που επιτελείται αθόρυβα από την Συντακτική Επιτροπή, αλλά και από τα εκάστοτε Διοικητικά Συμβούλια του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας.

Όσοι έχετε ήδη πάρει το περιοδικό σίγουρα θα παρατηρήσατε την καλαίσθητη εμφάνισή του. Το εμπροσθόφυλλο και οπισθόφυλλο, αλλά και εσωτερικές σελίδες του περιοδικού, κοσμούν σχέδια του γνωστού, και αγαπητού από όλους μας, ζωγράφου και ποιητή Νίκου Νομικού. Στα σχέδια του Νίκου βρίσκω μια τέλεια αρμονία στις παραστάσεις, και έναν πολυεπίπεδο συμβολισμό, αρετές που χαρακτηρίζουν και την ποίησή του. Να επισημάνω εδώ και τις παραστάσεις από την αρχαία ελληνική γλυπτική που τόσο όμορφα εναρμονίζονται με τον ελληνικό έντεχνο λόγο, τονίζοντας την διαχρονικότητα, αλλά και εκφραστικότητα, της πολιτιστικής μας παράδοσης.

Υποθέτω πως θα σταλούν, αν δεν έχουν ήδη σταλεί, δύο αντίτυπα του Λόγου στην Βιβλιοθήκη Ομογενειακού Βιβλίου που φιλοξενείται στο Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στην Μεμβούρνη. Με την ευκαιρία αυτή να υπενθυμίσω και στους λογοτέχνες, και συγγραφείς γενικότερα, να καταθέτουν δύο αντίτυπα από κάθε νέο τους βιβλίο στην εν λόγω Βιβλιοθήκη, γιατί έτσι μόνο θα συγκεντρωθεί, και διασωθεί, το δημιουργικό έργο των ομογενών στην Αυστραλία, πολύτιμη κληρονομιά στις επερχόμενες γενιές. Και να μην ξεχνάμε πως αυτή είναι η μόνη, από ό,τι γνωρίζω, ομογενειακή Βιβλιοθήκη στον όπου Γης Απόδημο Ελληνισμό.

Θα κλείσω με απόσπασμα από τα Προλογικά του Προέδρου του Συνδέσμου, και Συντονιστή της Συντακτικής Επιτροπής, Θύμιου Χαραλαμπίδου. Αναφερόμενος στην πολιτιστική κληρονομιά του Ελληνισμού στην ανθρωπότητα, ο Θύμιος κάνει την ακόλουθη διαπίστωση, αλλά και προτροπή:

«Είναι σαφώς μια κληρονομιά πολύ μεγάλη, και αυτή η κληρονομιά είναι οικουμενική. Γιατί εμείς οι Νεοέλληνες όπου και αν ζούμε, στην Ελλάδα ή σε άλλη χώρα, είμαστε κληρονόμοι των πνευματικών αγαθών της Ελλάδας, και δεν πρέπει να είμαστε μόνο κληρονόμοι, αλλά πρέπει και επιβάλλεται να είμαστε και συνεχιστές αυτής της σπουδαίας κληρονομιάς».

Συγχαρητήρια στην Συντακτική Επιτροπή, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, καθώς και στους συνεργάτες και στις συνεργάτριες του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» για το καλαίσθητο σε εμφάνιση, και πλούσιο σε ύλη, 24^ο τεύχος. Με τις γιορτές που πλησιάζουν, το περιοδικό «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί μια θαυμάσια επιλογή για δώρο σε συγγενείς και φίλους. Έτσι συμβάλλετε στην προώθηση των ελληνικών γραμμάτων, και παράλληλα βοηθάτε οικονομικά τον Σύνδεσμο.

Του χρόνου το περιοδικό θα συμπληρώσει την πρώτη εικοσαετία της κυκλοφορίας του με το 25^ο τεύχος. Είμαι βέβαιος πως οι υπεύθυνοι για την ιστορική αυτή έκδοση έχουν ήδη ανασκουμπωθεί. Τους εύχομαι δύναμη, υγεία, και ευόδωση στους στόχους τους. Στην περίπτωση τους ο εθελοντισμός, παράλληλα με τις πολιτισμικές και κοινωνικές του διαστάσεις, έχει και εθνικές προεκτάσεις.

Κυριάκος Αμανατίδης

Παρουσίαση του περιοδικού Ο ΛΟΓΟΣ, τεύχος 24^ο, 2011

Northcote Town Hall
Κυριακή, 27 Νοεμβρίου 2011

Σήμερα, με την ευκαιρία της παρουσίασης του 24^{ου} τεύχους του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» που εκδίδει ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, θα κάνω και μια σύντομη αναφορά στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα περιοδικά λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ».

Για τον Απόδημο Ελληνισμό, ο ελληνικός τύπος είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που, στο ατομικό επίπεδο, παίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ελληνικής συνείδησης και της ελληνικής γλώσσας.

Σε συλλογικό επίπεδο, ο ελληνικός τύπος συμβάλλει στη διαμόρφωση οικείου με τη γενέτειρα πολιτισμικού περιβάλλοντος, αλλά και στέρεου υπόβαθρου, παράγοντες που λειτουργούν ως προαπαιτούμενα για τις ενδο-παροικιακές δραστηριότητες, και για τους δια-ομογενειακούς δεσμούς.

Στον Πρόλογο του βιβλίου του «Ο Ελληνικός Τύπος στους Αντίποδες – Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία», Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 2000, ο Γιώργος Καναράκης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Charles Sturt Αυστραλίας, γράφει τα ακόλουθα: *«Ο Τύπος της διασποράς, σε οποιαδήποτε ακραία προφυλακή και αν τον τοποθέτησε η ιστορική του μοίρα, είναι η ίδια η φωνή των Ελλήνων της διασποράς, είναι ο καθρέφτης που αντανακλά τις ελπίδες και τα όνειρα, τις επιτυχίες και τις αποτυχίες, καθώς και το καθημερινό πρόσωπο της κάθε παροικίας του Ελληνισμού στο αλλόχθονο περιβάλλον».*

Δεδομένου ότι ο Τύπος απαρτίζεται από τις εφημερίδες και τα περιοδικά, τα σχόλια για τον ζωτικής σημασίας ρόλο που διαδραματίζει ο Τύπος στη ζωή των αποδήμων Ελλήνων ισχύουν, σε γενικές γραμμές, και για τα δύο συστατικά του στοιχεία, δηλαδή τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Αυτό βέβαια μέχρι έναν βαθμό, όταν λάβουμε υπόψη τους παράγοντες που διαφοροποιούν τις εφημερίδες από τα περιοδικά, όπως η συχνότητα κυκλοφορίας, ο αριθμός των αντιτύπων, το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνονται, το περιεχόμενό τους, και άλλοι.

Ένα κοινό χαρακτηριστικό της πλειονότητας των περιοδικών που έχουν κυκλοφορήσει ή συνεχίζουν να κυκλοφορούν μεταπολεμικά στην Αυστραλία, είναι ότι εκδίδονται από ομογενειακούς συλλογικούς φορείς, ακόμη και ιδιώτες, και οι υπεύθυνοι για την έκδοσή τους προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά, και καλύπτουν εξ ιδίων τα σχετικά έξοδα. Ελάχιστα περιοδικά ήταν εμπορικού χαρακτήρα. Το μόνο περιοδικό αυτής της κατηγορίας που συνεχίζει την κυκλοφορία του είναι το *Ελληνίς*, το οποίο εκδίδεται από το συγκρότημα Foreign Language Publications, και κυκλοφορεί εβδομαδιαίως.

Σε αυτήν την ιδιοτυπία των περισσότερων περιοδικών οφείλεται η κατά αραιά χρονικά διαστήματα κυκλοφορία τους, σε σχετικά μικρό αριθμό αντιτύπων, καθώς και η σύντομη εκδοτική διάρκεια πολλών εξ αυτών.

Τα μη εμπορικού χαρακτήρα ομογενειακά περιοδικά ήταν, και συνεχίζουν να είναι, κυρίως λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού, εκτός κάποιων εξαιρέσεων στο παρελθόν, που είχαν ιδεολογικούς στόχους. Λόγω αυτής της ιδιομορφίας τους, τα περιοδικά διαβάζονται από κύκλους που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους χώρους.

Αν και ο αριθμός των αναγνωστών αυτών των περιοδικών είναι κατά κανόνα μικρός, σε σύγκριση με τα άτομα που διαβάζουν εφημερίδες, η συμβολή τους στην πνευματική κίνηση της ομογένειας είναι πολύ μεγάλη.

Θα έλεγα πως το γεγονός ότι στην Μελβούρνη εκδίδονται, και έχουν την μεγαλύτερη κυκλοφορία, τα δύο λογοτεχνικά περιοδικά «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί έναν από τους κύριους συντελεστές που τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται εδώ μια σημαντική

κίνηση γύρω από τα ελληνικά γράμματα και τη λογοτεχνία, σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι συμβαίνει στις άλλες μεγάλες πόλεις της Αυστραλίας.

Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε, και συνεχίζει να είναι, η συμβολή των ελληνικών λογοτεχνικών περιοδικών στην ενίσχυση της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας. Ο έντεχνος λόγος - πεζός ή έμμετρος – γίνεται ο καθρέφτης που αντανακλά τα ατομικά βιώματα και τις συλλογικές αναζητήσεις των αποδήμων Ελλήνων, στα χωροχρονικά τους πλαίσια.

Με τα αφιερώματα σε ομογενείς λογοτέχνες, και άλλα πρόσωπα των ελληνικών γραμμάτων και τεχνών στην Αυστραλία, τα λογοτεχνικά περιοδικά έχουν συγκεντρώσει ένα πλούσιο υλικό για τα έργα και τις δραστηριότητές τους, που θα αξιοποιηθεί εν καιρώ στη σύνθεση της ιστορίας του ελληνικού στοιχείου στη μακρινή αυτή ήπειρο.

Τα τελευταία χρόνια, τα ενδιαφέροντα των περιοδικών έχουν μετατεθεί σε θέματα ταυτότητας, αναζήτησης της πολιτισμικής μας παράδοσης, και προβληματισμού για το μέλλον της ελληνικής ομογένειας ως μιας διακριτής εθνοτικής ομάδας, στο πλαίσιο της ευρύτερης αυστραλιανής κοινωνίας. Τα περιοδικά αυτά επανασυνδέουν τις νεότερες γενιές με σημαντικές πτυχές της πολιτιστικής μας παράδοσης, και προσεγγίζουν τα εθνικά μας θέματα διαχρονικά, για την πληρέστερη κατανόησή τους.

Σε αυτόν τους το ρόλο, τα ελληνικά περιοδικά στην Αυστραλία λειτούργησαν, και συνεχίζουν να λειτουργούν, ως συνδετικός κρίκος από τη μια μεταξύ των μελών της ομογένειας, και από την άλλη μεταξύ της ομογένειας και των δύο Μητροπολιτικών Κέντρων – της Ελλάδας και της Κύπρου.

Τα τελευταία χρόνια τα εν λόγω περιοδικά φιλοξενούν λογοτεχνικά έργα νέων της δεύτερης και τρίτης μεταπολεμικής γενιάς, στην ελληνική, αλλά και στην αγγλική γλώσσα, δίνοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να πρωτοπαρουσιάσουν το έργο τους, και την αυτοπεποίθηση να συνεχίσουν την ενασχόλησή τους με τη λογοτεχνία, αλλά και να επιδιώξουν τη δημοσίευση των έργων τους και σε έγκυρα αυστραλιανά λογοτεχνικά περιοδικά.

Σημαντική είναι και η συμβολή των λογοτεχνικών διαγωνισμών στη δημιουργία θετικών κινήτρων για την ενασχόληση με τη λογοτεχνία. Για πάνω από 30 χρόνια ο λογοτεχνικός διαγωνισμός αποτελεί ετήσιο θεσμό για τον Ελληνο-Αυστραλιανό Πολιτιστικό Σύνδεσμο Μελβούρνης. Αποτελεί θετικό βήμα το γεγονός ότι και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας φέτος κινήθηκε προς αυτήν την κατεύθυνση.

Καλαίσθητο στην εμφάνιση, και πλούσιο σε περιοχόμενα, το 24^ο τεύχος του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ», την παρουσίαση του οποίου κάνουμε σήμερα. Στις 148 σελίδες του περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν την ποίηση, το διήγημα, τον γνωμικό λόγο, το δοκίμιο, τη μελέτη, και την λογοτεχνική κριτική.

Δεν λείπουν από το παρόν τεύχος του Λόγου και αναφορές στη ζωή και στο έργο μεγάλων ποιητών και συγγραφέων της Ελλάδας, όπως ο Οδυσσέας Ελύτης, για τα 100 χρόνια από τη γέννησή του, ο Άγγελος Σικελιανός, ο Ανδρέας Λασκαράτος και ο Νίκος Καββαδίας. Στο μέλλον θα μπορούσαν να περιληφθούν και λογοτέχνες από την Κύπρο, έτσι που να καταστεί δυνατή η διαχρονική, αλλά και οικουμενική, διάσταση της ελληνικής λογοτεχνίας. Και δοκίμια, όπως του Θύμιου Χαραλαμπόπουλου για την Νεοελληνική Λογοτεχνία της περιόδου 1920-1940, συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της ελληνικής λογοτεχνίας, όταν τα έργα επώνυμων λογοτεχνών τοποθετούνται στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η αναφορά στη ζωή και στο έργο του Ανδρέα Τυπάλδου Λασκαράτου, και στους στοχασμούς και στα γνωμικά του, από τον συντοπίτη και ομότεχνό του Γεράσιμο Κλωνή. Στο βιβλίο του «Στοχασμοί» ο Ανδρέας Λασκαράτος κάνει την ακόλουθη παρατήρηση: «Κάθε άλλο μου σύγγραμμα είναι σύγγραμμά μου· οι “Στοχασμοί” μου είμαι εγώ».

Και μια και έγινε λόγος για στοχασμούς ή γνωμικό λόγο, ας μου επιτραπεί να πω χωρίς να παρερμηνευθώ, πως το λογοτεχνικό αυτό είδος το καθιέρωσε στην ελληνο-αυστραλιανή λογοτεχνία η Ντίνα Αμανατίδου με τα έξι βιβλία της. Εκτός από δείγματα της δικής της

δουλειάς, Ο Λόγος φιλοξενεί στοχασμούς και της Ιωάννας Λιακάκου, της Καίτης Σαμαρά Παύλου και του Βλάση Μαυραγάνη.

Με το παρόν τεύχος, το περιοδικό Ο Λόγος συνεχίζει την παράδοση των αφιερωμάτων σε ομογενείς λογοτέχνες και ανθρώπους των γραμμάτων. Φέτος την τιμητική αυτή θέση κατέχει η αγαπητή σε όλους μας Χρυσούλα Ζάκκα.

Για τη ζωή και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα γράφει η λογοτέχνιδα Ιωάννα Λιακάκου, η οποία αναφέρεται στα παιδικά χρόνια της Χρυσούλας, στην αγάπη της για τη μουσική, και το όνειρό της να γίνει τραγουδίστρια όπερας, όνειρο που οι αντιξοότητες της ζωής δεν επέτρεψαν την πραγματοποίησή του, και στο ποιητικό της έργο.

Γράφει σε ένα σημείο η Ιωάννα:

«Δύσκολα τα έφερε η ζωή, πέρασαν τα χρόνια, έφυγαν οι ομορφιές και οι φίλοι σκόρπισαν, η ποίηση έμεινε και έχει πολλούς εραστές, αυτοί είναι οι φίλοι της Χρυσούλας Ζάκκα. Η ποίηση και οι ποιητές. Έγραψε και γράφει ποιήματα εξομολογητικά, καταθέτει στην ποίηση την σοδειά της ζωής, μιας ζωής δύσκολης, ζωής της ορφάνιας, της ξενιτιάς, της χαμένης Άνοιξης, της ώρας του ονείρου».

Ο πεζός λόγος της Ιωάννας έχει καθαρά διαλογικό χαρακτήρα. Έτσι και εδώ, τα γενικά σχόλια για τη ζωή, τα βιώματα και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα, ακολουθεί ένας διάλογος μαζί της, για να δοθεί η ευκαιρία στην Χρυσούλα να μιλήσει σε πρώτο πρόσωπο.

Στην ερώτηση της Ιωάννας *«Για πες μας, τι είναι για σένα η Ποίηση»*, η Χρυσούλα Ζάκκα απάντησε ως ακολούθως:

«Η Ποίηση για μένα είναι η μουσική που έχασα, συμπληρώνει εκείνο που έχασα, γιομίζει το κενό που άφησε, το παρελθόν. Μου προσφέρει ηρεμία, ανακούφιση, παρηγοριά. Και, καθώς είμαι κάπως δειλή όπως προείπα, στο χαρτί εκφράζομαι πιο ελεύθερα, πιο άνετα».

Το αφιέρωμα συμπληρώνεται με ποιήματα της Χρυσούλας στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Δειγματοληπτικά, θα διαβάσω ένα από αυτά.

Όπως ανέφερα πιο πάνω, στις 148 σελίδες του περιοδικού περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα του πεζού και του έμμετρου λόγου.

Για το λόγο αυτό έκρινα πως θα ήταν αδύνατο να σχολιάσω το έργο ενός τόσο μεγάλου αριθμού συνεργατών, και πως θα αδικούσα πολλούς αν έκαμνα επιλογή του έργου ορισμένων. Φαντάζομαι πως θα έχω την κατανόησή σας επί αυτού.

Στο περιοδικό δημοσιεύονται και τα βραβευμένα έργα του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού 2011. Στον διαγωνισμό υποβλήθηκαν 16 ποιήματα και 11 διηγήματα στην ελληνική γλώσσα, και δύο ποιήματα και ένα διήγημα στην αγγλική γλώσσα. Λόγω του μικρού αριθμού των εργασιών στην αγγλική γλώσσα, η Κριτική Επιτροπή, η οποία απαρτιζόταν από την Ελένη Νίκα, την Άντρια Γαριβάλδη και τον υποφαινόμενο, έκρινε πως δεν μπορούσε να προτείνει κάποιο από τα έργα για Βραβείο ή για Έπαινο.

Στην ποίηση δόθηκαν τρεις Έπαινοι: Στην Χριστίνα Σοϊταρίδη, στον Δημήτριο Β. Σταθόπουλο και στον Γιάννη Δημακάκο.

Στο διήγημα δόθηκε Βραβείο στον Κωνσταντίνο Ρόρρη, και Έπαινοι στην Δήμητρα Αγγελίδη και στην Χριστίνα Σοϊταρίδη.

Όπως και στα προηγούμενα τεύχη, τα περιεχόμενα του περιοδικού κλείνουν με δείγματα από το έργο 6 ομογενών λογοτεχνών, οι οποίοι συνέβαλαν στη δημιουργία της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας, αλλά δεν είναι πλέον μαζί μας. Η παρουσία τους στο περιοδικό αποτελεί πράξη αναγνώρισης για την προσφορά τους, και ένδειξη πως δεν λησμονούμε παλιούς φίλους και εργάτες των ελληνικών γραμμάτων. Πρόκειται για τους αείμνηστους Αλέκο Αγγελίδη, Γιώργιο Πολίτη, Ευθύμιο Κοντό, Στάθη Ραυτόπουλο, Σάββα Ζουμή και Αφροδίτη Κλαψινού.

Στο πλαίσιο αυτό θα ήθελα να προτείνω σε κάθε μελλοντική έκδοση του περιοδικού να περιλαμβάνεται και ένα σύντομο εργοβιογραφικό σημείωμα για ένα από τα πνευματικά αυτά αδέρφια μας, με την προϋπόθεση ότι δεν είχε στο παρελθόν γίνει ιδιαίτερη μνεία για το έργο

του σε προηγούμενη έκδοση του Λόγου. Έτσι, για να δημιουργηθεί μια εργοβιογραφία για τους ομογενείς που με τα έργα τους συνέβαλαν στη σύνθεση του λογοτεχνικού μας καλειδοσκοπίου. Τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν πολύτιμες πηγές για τους μελλοντικούς ιστορικούς του Ελληνισμού της Αυστραλίας.

Το περιοδικό κλείνει με τις δραστηριότητες του Συνδέσμου κατά τη διάρκεια της χρονιάς, οι οποίες πράγματι υπήρξαν αξιόλογες, και με τα εξώφυλλα των βιβλίων ομογενών που κυκλοφόρησαν πρόσφατα, πιστοποιώντας την σημαντική προσφορά του Συνδέσμου και των ανθρώπων των γραμμάτων στην πολιτιστική ζωή της παροικίας μας.

Το γεγονός ότι με το κάθε νέο τεύχος του Λόγου διαπιστώνουμε από τη μια την απήχηση που έχει στους εργατές, καθώς και στους φίλους, των ελληνικών γραμμάτων, και από την άλλη την ποιοτική του ανέλιξη, έρχεται ως επιβεβαίωση του σημαντικού έργου που επιτελείται αθόρυβα από την Συντακτική Επιτροπή, αλλά και από τα εκάστοτε Διοικητικά Συμβούλια του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας.

Όσοι έχετε ήδη πάρει το περιοδικό σίγουρα θα παρατηρήσατε την καλαίσθητη εμφάνισή του. Το εμπροσθόφυλλο και οπισθόφυλλο, αλλά και εσωτερικές σελίδες του περιοδικού, κοσμούν σχέδια του γνωστού, και αγαπητού από όλους μας, ζωγράφου και ποιητή Νίκου Νομικού. Στα σχέδια του Νίκου βρίσκω μια τέλεια αρμονία στις παραστάσεις, και έναν πολυεπίπεδο συμβολισμό, αρετές που χαρακτηρίζουν και την ποίησή του. Να επισημάνω εδώ και τις παραστάσεις από την αρχαία ελληνική γλυπτική που τόσο όμορφα εναρμονίζονται με τον ελληνικό έντεχνο λόγο, τονίζοντας την διαχρονικότητα, αλλά και εκφραστικότητα, της πολιτιστικής μας παράδοσης.

Υποθέτω πως θα σταλούν, αν δεν έχουν ήδη σταλεί, δύο αντίτυπα του Λόγου στην Βιβλιοθήκη Ομογενειακού Βιβλίου που φιλοξενείται στο Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στην Μεμβούρνη. Με την ευκαιρία αυτή να υπενθυμίσω και στους λογοτέχνες, και συγγραφείς γενικότερα, να καταθέτουν δύο αντίτυπα από κάθε νέο τους βιβλίο στην εν λόγω Βιβλιοθήκη, γιατί έτσι μόνο θα συγκεντρωθεί, και διασωθεί, το δημιουργικό έργο των ομογενών στην Αυστραλία, πολύτιμη κληρονομιά στις επερχόμενες γενιές. Και να μην ξεχνάμε πως αυτή είναι η μόνη, από ό,τι γνωρίζω, ομογενειακή Βιβλιοθήκη στον όπου Γης Απόδημο Ελληνισμό.

Θα κλείσω με απόσπασμα από τα Προλογικά του Προέδρου του Συνδέσμου, και Συντονιστή της Συντακτικής Επιτροπής, Θύμιου Χαραλαμπίδου. Αναφερόμενος στην πολιτιστική κληρονομιά του Ελληνισμού στην ανθρωπότητα, ο Θύμιος κάνει την ακόλουθη διαπίστωση, αλλά και προτροπή:

«Είναι σαφώς μια κληρονομιά πολύ μεγάλη, και αυτή η κληρονομιά είναι οικουμενική. Γιατί εμείς οι Νεοέλληνες όπου και αν ζούμε, στην Ελλάδα ή σε άλλη χώρα, είμαστε κληρονόμοι των πνευματικών αγαθών της Ελλάδας, και δεν πρέπει να είμαστε μόνο κληρονόμοι, αλλά πρέπει και επιβάλλεται να είμαστε και συνεχιστές αυτής της σπουδαίας κληρονομιάς».

Συγχαρητήρια στην Συντακτική Επιτροπή, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, καθώς και στους συνεργάτες και στις συνεργάτριες του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» για το καλαίσθητο σε εμφάνιση, και πλούσιο σε ύλη, 24^ο τεύχος. Με τις γιορτές που πλησιάζουν, το περιοδικό «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί μια θαυμάσια επιλογή για δώρο σε συγγενείς και φίλους. Έτσι συμβάλλετε στην προώθηση των ελληνικών γραμμάτων, και παράλληλα βοηθάτε οικονομικά τον Σύνδεσμο.

Του χρόνου το περιοδικό θα συμπληρώσει την πρώτη εικοσαετία της κυκλοφορίας του με το 25^ο τεύχος. Είμαι βέβαιος πως οι υπεύθυνοι για την ιστορική αυτή έκδοση έχουν ήδη ανασκουμπωθεί. Τους εύχομαι δύναμη, υγεία, και ευόδωση στους στόχους τους. Στην περίπτωση τους ο εθελοντισμός, παράλληλα με τις πολιτισμικές και κοινωνικές του διαστάσεις, έχει και εθνικές προεκτάσεις.

Κυριάκος Αμανατίδης

Παρουσίαση του περιοδικού Ο ΛΟΓΟΣ, τεύχος 24^ο, 2011

Northcote Town Hall
Κυριακή, 27 Νοεμβρίου 2011

Σήμερα, με την ευκαιρία της παρουσίασης του 24^{ου} τεύχους του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» που εκδίδει ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, θα κάνω και μια σύντομη αναφορά στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα περιοδικά λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ».

Για τον Απόδημο Ελληνισμό, ο ελληνικός τύπος είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που, στο ατομικό επίπεδο, παίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ελληνικής συνείδησης και της ελληνικής γλώσσας.

Σε συλλογικό επίπεδο, ο ελληνικός τύπος συμβάλλει στη διαμόρφωση οικείου με τη γενέτειρα πολιτισμικού περιβάλλοντος, αλλά και στέρεου υπόβαθρου, παράγοντες που λειτουργούν ως προαπαιτούμενα για τις ενδο-παροικιακές δραστηριότητες, και για τους δια-ομογενειακούς δεσμούς.

Στον Πρόλογο του βιβλίου του «Ο Ελληνικός Τύπος στους Αντίποδες – Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία», Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 2000, ο Γιώργος Καναράκης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Charles Sturt Αυστραλίας, γράφει τα ακόλουθα: *«Ο Τύπος της διασποράς, σε οποιαδήποτε ακραία προφυλακή και αν τον τοποθέτησε η ιστορική του μοίρα, είναι η ίδια η φωνή των Ελλήνων της διασποράς, είναι ο καθρέφτης που αντανακλά τις ελπίδες και τα όνειρα, τις επιτυχίες και τις αποτυχίες, καθώς και το καθημερινό πρόσωπο της κάθε παροικίας του Ελληνισμού στο αλλόχθονο περιβάλλον».*

Δεδομένου ότι ο Τύπος απαρτίζεται από τις εφημερίδες και τα περιοδικά, τα σχόλια για τον ζωτικής σημασίας ρόλο που διαδραματίζει ο Τύπος στη ζωή των αποδήμων Ελλήνων ισχύουν, σε γενικές γραμμές, και για τα δύο συστατικά του στοιχεία, δηλαδή τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Αυτό βέβαια μέχρι έναν βαθμό, όταν λάβουμε υπόψη τους παράγοντες που διαφοροποιούν τις εφημερίδες από τα περιοδικά, όπως η συχνότητα κυκλοφορίας, ο αριθμός των αντιτύπων, το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνονται, το περιεχόμενό τους, και άλλοι.

Ένα κοινό χαρακτηριστικό της πλειονότητας των περιοδικών που έχουν κυκλοφορήσει ή συνεχίζουν να κυκλοφορούν μεταπολεμικά στην Αυστραλία, είναι ότι εκδίδονται από ομογενειακούς συλλογικούς φορείς, ακόμη και ιδιώτες, και οι υπεύθυνοι για την έκδοσή τους προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά, και καλύπτουν εξ ιδίων τα σχετικά έξοδα. Ελάχιστα περιοδικά ήταν εμπορικού χαρακτήρα. Το μόνο περιοδικό αυτής της κατηγορίας που συνεχίζει την κυκλοφορία του είναι το *Ελληνίς*, το οποίο εκδίδεται από το συγκρότημα Foreign Language Publications, και κυκλοφορεί εβδομαδιαίως.

Σε αυτήν την ιδιοτυπία των περισσότερων περιοδικών οφείλεται η κατά αραιά χρονικά διαστήματα κυκλοφορία τους, σε σχετικά μικρό αριθμό αντιτύπων, καθώς και η σύντομη εκδοτική διάρκεια πολλών εξ αυτών.

Τα μη εμπορικού χαρακτήρα ομογενειακά περιοδικά ήταν, και συνεχίζουν να είναι, κυρίως λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού, εκτός κάποιων εξαιρέσεων στο παρελθόν, που είχαν ιδεολογικούς στόχους. Λόγω αυτής της ιδιομορφίας τους, τα περιοδικά διαβάζονται από κύκλους που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους χώρους.

Αν και ο αριθμός των αναγνωστών αυτών των περιοδικών είναι κατά κανόνα μικρός, σε σύγκριση με τα άτομα που διαβάζουν εφημερίδες, η συμβολή τους στην πνευματική κίνηση της ομογένειας είναι πολύ μεγάλη.

Θα έλεγα πως το γεγονός ότι στην Μελβούρνη εκδίδονται, και έχουν την μεγαλύτερη κυκλοφορία, τα δύο λογοτεχνικά περιοδικά «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί έναν από τους κύριους συντελεστές που τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται εδώ μια σημαντική

κίνηση γύρω από τα ελληνικά γράμματα και τη λογοτεχνία, σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι συμβαίνει στις άλλες μεγάλες πόλεις της Αυστραλίας.

Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε, και συνεχίζει να είναι, η συμβολή των ελληνικών λογοτεχνικών περιοδικών στην ενίσχυση της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας. Ο έντεχνος λόγος - πεζός ή έμμετρος – γίνεται ο καθρέφτης που αντανακλά τα ατομικά βιώματα και τις συλλογικές αναζητήσεις των αποδήμων Ελλήνων, στα χωροχρονικά τους πλαίσια.

Με τα αφιερώματα σε ομογενείς λογοτέχνες, και άλλα πρόσωπα των ελληνικών γραμμάτων και τεχνών στην Αυστραλία, τα λογοτεχνικά περιοδικά έχουν συγκεντρώσει ένα πλούσιο υλικό για τα έργα και τις δραστηριότητές τους, που θα αξιοποιηθεί εν καιρώ στη σύνθεση της ιστορίας του ελληνικού στοιχείου στη μακρινή αυτή ήπειρο.

Τα τελευταία χρόνια, τα ενδιαφέροντα των περιοδικών έχουν μετατεθεί σε θέματα ταυτότητας, αναζήτησης της πολιτισμικής μας παράδοσης, και προβληματισμού για το μέλλον της ελληνικής ομογένειας ως μιας διακριτής εθνοτικής ομάδας, στο πλαίσιο της ευρύτερης αυστραλιανής κοινωνίας. Τα περιοδικά αυτά επανασυνδέουν τις νεότερες γενιές με σημαντικές πτυχές της πολιτιστικής μας παράδοσης, και προσεγγίζουν τα εθνικά μας θέματα διαχρονικά, για την πληρέστερη κατανόησή τους.

Σε αυτόν τους το ρόλο, τα ελληνικά περιοδικά στην Αυστραλία λειτούργησαν, και συνεχίζουν να λειτουργούν, ως συνδετικός κρίκος από τη μια μεταξύ των μελών της ομογένειας, και από την άλλη μεταξύ της ομογένειας και των δύο Μητροπολιτικών Κέντρων – της Ελλάδας και της Κύπρου.

Τα τελευταία χρόνια τα εν λόγω περιοδικά φιλοξενούν λογοτεχνικά έργα νέων της δεύτερης και τρίτης μεταπολεμικής γενιάς, στην ελληνική, αλλά και στην αγγλική γλώσσα, δίνοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να πρωτοπαρουσιάσουν το έργο τους, και την αυτοπεποίθηση να συνεχίσουν την ενασχόλησή τους με τη λογοτεχνία, αλλά και να επιδιώξουν τη δημοσίευση των έργων τους και σε έγκυρα αυστραλιανά λογοτεχνικά περιοδικά.

Σημαντική είναι και η συμβολή των λογοτεχνικών διαγωνισμών στη δημιουργία θετικών κινήτρων για την ενασχόληση με τη λογοτεχνία. Για πάνω από 30 χρόνια ο λογοτεχνικός διαγωνισμός αποτελεί ετήσιο θεσμό για τον Ελληνο-Αυστραλιανό Πολιτιστικό Σύνδεσμο Μελβούρνης. Αποτελεί θετικό βήμα το γεγονός ότι και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας φέτος κινήθηκε προς αυτήν την κατεύθυνση.

Καλαίσθητο στην εμφάνιση, και πλούσιο σε περιεχόμενα, το 24^ο τεύχος του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ», την παρουσίαση του οποίου κάνουμε σήμερα. Στις 148 σελίδες του περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν την ποίηση, το διήγημα, τον γνωμικό λόγο, το δοκίμιο, τη μελέτη, και την λογοτεχνική κριτική.

Δεν λείπουν από το παρόν τεύχος του Λόγου και αναφορές στη ζωή και στο έργο μεγάλων ποιητών και συγγραφέων της Ελλάδας, όπως ο Οδυσσέας Ελύτης, για τα 100 χρόνια από τη γέννησή του, ο Άγγελος Σικελιανός, ο Ανδρέας Λασκαράτος και ο Νίκος Καββαδίας. Στο μέλλον θα μπορούσαν να περιληφθούν και λογοτέχνες από την Κύπρο, έτσι που να καταστεί δυνατή η διαχρονική, αλλά και οικουμενική, διάσταση της ελληνικής λογοτεχνίας. Και δοκίμια, όπως του Θύμιου Χαραλαμπόπουλου για την Νεοελληνική Λογοτεχνία της περιόδου 1920-1940, συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της ελληνικής λογοτεχνίας, όταν τα έργα επώνυμων λογοτεχνών τοποθετούνται στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η αναφορά στη ζωή και στο έργο του Ανδρέα Τυπάλδου Λασκαράτου, και στους στοχασμούς και στα γνωμικά του, από τον συντοπίτη και ομότεχνό του Γεράσιμο Κλωνή. Στο βιβλίο του «Στοχασμοί» ο Ανδρέας Λασκαράτος κάνει την ακόλουθη παρατήρηση: «Κάθε άλλο μου σύγγραμμα είναι σύγγραμμά μου· οι “Στοχασμοί” μου είμαι εγώ».

Και μια και έγινε λόγος για στοχασμούς ή γνωμικό λόγο, ας μου επιτραπεί να πω χωρίς να παρερμηνευθώ, πως το λογοτεχνικό αυτό είδος το καθιέρωσε στην ελληνο-αυστραλιανή λογοτεχνία η Ντίνα Αμανατίδου με τα έξι βιβλία της. Εκτός από δείγματα της δικής της

δουλειάς, Ο Λόγος φιλοξενεί στοχασμούς και της Ιωάννας Λιακάκου, της Καίτης Σαμαρά Παύλου και του Βλάση Μαυραγάνη.

Με το παρόν τεύχος, το περιοδικό Ο Λόγος συνεχίζει την παράδοση των αφιερωμάτων σε ομογενείς λογοτέχνες και ανθρώπους των γραμμάτων. Φέτος την τιμητική αυτή θέση κατέχει η αγαπητή σε όλους μας Χρυσούλα Ζάκκα.

Για τη ζωή και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα γράφει η λογοτέχνιδα Ιωάννα Λιακάκου, η οποία αναφέρεται στα παιδικά χρόνια της Χρυσούλας, στην αγάπη της για τη μουσική, και το όνειρό της να γίνει τραγουδίστρια όπερας, όνειρο που οι αντιξοότητες της ζωής δεν επέτρεψαν την πραγματοποίησή του, και στο ποιητικό της έργο.

Γράφει σε ένα σημείο η Ιωάννα:

«Δύσκολα τα έφερε η ζωή, πέρασαν τα χρόνια, έφυγαν οι ομορφιές και οι φίλοι σκόρπισαν, η ποίηση έμεινε και έχει πολλούς εραστές, αυτοί είναι οι φίλοι της Χρυσούλας Ζάκκα. Η ποίηση και οι ποιητές. Έγραψε και γράφει ποιήματα εξομολογητικά, καταθέτει στην ποίηση την σοδειά της ζωής, μιας ζωής δύσκολης, ζωής της ορφάνιας, της ξενιτιάς, της χαμένης Άνοιξης, της ώρας του ονείρου».

Ο πεζός λόγος της Ιωάννας έχει καθαρά διαλογικό χαρακτήρα. Έτσι και εδώ, τα γενικά σχόλια για τη ζωή, τα βιώματα και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα, ακολουθεί ένας διάλογος μαζί της, για να δοθεί η ευκαιρία στην Χρυσούλα να μιλήσει σε πρώτο πρόσωπο.

Στην ερώτηση της Ιωάννας *«Για πες μας, τι είναι για σένα η Ποίηση»*, η Χρυσούλα Ζάκκα απάντησε ως ακολούθως:

«Η Ποίηση για μένα είναι η μουσική που έχασα, συμπληρώνει εκείνο που έχασα, γιομίζει το κενό που άφησε, το παρελθόν. Μου προσφέρει ηρεμία, ανακούφιση, παρηγοριά. Και, καθώς είμαι κάπως δειλή όπως προείπα, στο χαρτί εκφράζομαι πιο ελεύθερα, πιο άνετα».

Το αφιέρωμα συμπληρώνεται με ποιήματα της Χρυσούλας στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Δειγματοληπτικά, θα διαβάσω ένα από αυτά.

Όπως ανέφερα πιο πάνω, στις 148 σελίδες του περιοδικού περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα του πεζού και του έμμετρου λόγου.

Για το λόγο αυτό έκρινα πως θα ήταν αδύνατο να σχολιάσω το έργο ενός τόσο μεγάλου αριθμού συνεργατών, και πως θα αδικούσα πολλούς αν έκαμνα επιλογή του έργου ορισμένων. Φαντάζομαι πως θα έχω την κατανόησή σας επί αυτού.

Στο περιοδικό δημοσιεύονται και τα βραβευμένα έργα του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού 2011. Στον διαγωνισμό υποβλήθηκαν 16 ποιήματα και 11 διηγήματα στην ελληνική γλώσσα, και δύο ποιήματα και ένα διήγημα στην αγγλική γλώσσα. Λόγω του μικρού αριθμού των εργασιών στην αγγλική γλώσσα, η Κριτική Επιτροπή, η οποία απαρτιζόταν από την Ελένη Νίκα, την Άντρια Γαριβάλδη και τον υποφαινόμενο, έκρινε πως δεν μπορούσε να προτείνει κάποιο από τα έργα για Βραβείο ή για Έπαινο.

Στην ποίηση δόθηκαν τρεις Έπαινοι: Στην Χριστίνα Σοϊταρίδη, στον Δημήτριο Β. Σταθόπουλο και στον Γιάννη Δημακάκο.

Στο διήγημα δόθηκε Βραβείο στον Κωνσταντίνο Ρόρρη, και Έπαινοι στην Δήμητρα Αγγελίδη και στην Χριστίνα Σοϊταρίδη.

Όπως και στα προηγούμενα τεύχη, τα περιεχόμενα του περιοδικού κλείνουν με δείγματα από το έργο 6 ομογενών λογοτεχνών, οι οποίοι συνέβαλαν στη δημιουργία της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας, αλλά δεν είναι πλέον μαζί μας. Η παρουσία τους στο περιοδικό αποτελεί πράξη αναγνώρισης για την προσφορά τους, και ένδειξη πως δεν λησμονούμε παλιούς φίλους και εργάτες των ελληνικών γραμμάτων. Πρόκειται για τους αείμνηστους Αλέκο Αγγελίδη, Γιώργιο Πολίτη, Ευθύμιο Κοντό, Στάθη Ραυτόπουλο, Σάββα Ζουμή και Αφροδίτη Κλαψινού.

Στο πλαίσιο αυτό θα ήθελα να προτείνω σε κάθε μελλοντική έκδοση του περιοδικού να περιλαμβάνεται και ένα σύντομο εργοβιογραφικό σημείωμα για ένα από τα πνευματικά αυτά αδέρφια μας, με την προϋπόθεση ότι δεν είχε στο παρελθόν γίνει ιδιαίτερη μνεία για το έργο

του σε προηγούμενη έκδοση του Λόγου. Έτσι, για να δημιουργηθεί μια εργοβιογραφία για τους ομογενείς που με τα έργα τους συνέβαλαν στη σύνθεση του λογοτεχνικού μας καλειδοσκοπίου. Τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν πολύτιμες πηγές για τους μελλοντικούς ιστορικούς του Ελληνισμού της Αυστραλίας.

Το περιοδικό κλείνει με τις δραστηριότητες του Συνδέσμου κατά τη διάρκεια της χρονιάς, οι οποίες πράγματι υπήρξαν αξιόλογες, και με τα εξώφυλλα των βιβλίων ομογενών που κυκλοφόρησαν πρόσφατα, πιστοποιώντας την σημαντική προσφορά του Συνδέσμου και των ανθρώπων των γραμμάτων στην πολιτιστική ζωή της παροικίας μας.

Το γεγονός ότι με το κάθε νέο τεύχος του Λόγου διαπιστώνουμε από τη μια την απήχηση που έχει στους εργατές, καθώς και στους φίλους, των ελληνικών γραμμάτων, και από την άλλη την ποιοτική του ανέλιξη, έρχεται ως επιβεβαίωση του σημαντικού έργου που επιτελείται αθόρυβα από την Συντακτική Επιτροπή, αλλά και από τα εκάστοτε Διοικητικά Συμβούλια του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας.

Όσοι έχετε ήδη πάρει το περιοδικό σίγουρα θα παρατηρήσατε την καλαίσθητη εμφάνισή του. Το εμπροσθόφυλλο και οπισθόφυλλο, αλλά και εσωτερικές σελίδες του περιοδικού, κοσμούν σχέδια του γνωστού, και αγαπητού από όλους μας, ζωγράφου και ποιητή Νίκου Νομικού. Στα σχέδια του Νίκου βρίσκω μια τέλεια αρμονία στις παραστάσεις, και έναν πολυεπίπεδο συμβολισμό, αρετές που χαρακτηρίζουν και την ποίησή του. Να επισημάνω εδώ και τις παραστάσεις από την αρχαία ελληνική γλυπτική που τόσο όμορφα εναρμονίζονται με τον ελληνικό έντεχνο λόγο, τονίζοντας την διαχρονικότητα, αλλά και εκφραστικότητα, της πολιτιστικής μας παράδοσης.

Υποθέτω πως θα σταλούν, αν δεν έχουν ήδη σταλεί, δύο αντίτυπα του Λόγου στην Βιβλιοθήκη Ομογενειακού Βιβλίου που φιλοξενείται στο Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στην Μεμβούρνη. Με την ευκαιρία αυτή να υπενθυμίσω και στους λογοτέχνες, και συγγραφείς γενικότερα, να καταθέτουν δύο αντίτυπα από κάθε νέο τους βιβλίο στην εν λόγω Βιβλιοθήκη, γιατί έτσι μόνο θα συγκεντρωθεί, και διασωθεί, το δημιουργικό έργο των ομογενών στην Αυστραλία, πολύτιμη κληρονομιά στις επερχόμενες γενιές. Και να μην ξεχνάμε πως αυτή είναι η μόνη, από ό,τι γνωρίζω, ομογενειακή Βιβλιοθήκη στον όπου Γης Απόδημο Ελληνισμό.

Θα κλείσω με απόσπασμα από τα Προλογικά του Προέδρου του Συνδέσμου, και Συντονιστή της Συντακτικής Επιτροπής, Θύμιου Χαραλαμπίδου. Αναφερόμενος στην πολιτιστική κληρονομιά του Ελληνισμού στην ανθρωπότητα, ο Θύμιος κάνει την ακόλουθη διαπίστωση, αλλά και προτροπή:

«Είναι σαφώς μια κληρονομιά πολύ μεγάλη, και αυτή η κληρονομιά είναι οικουμενική. Γιατί εμείς οι Νεοέλληνες όπου και αν ζούμε, στην Ελλάδα ή σε άλλη χώρα, είμαστε κληρονόμοι των πνευματικών αγαθών της Ελλάδας, και δεν πρέπει να είμαστε μόνο κληρονόμοι, αλλά πρέπει και επιβάλλεται να είμαστε και συνεχιστές αυτής της σπουδαίας κληρονομιάς».

Συγχαρητήρια στην Συντακτική Επιτροπή, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, καθώς και στους συνεργάτες και στις συνεργάτριες του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» για το καλαίσθητο σε εμφάνιση, και πλούσιο σε ύλη, 24^ο τεύχος. Με τις γιορτές που πλησιάζουν, το περιοδικό «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί μια θαυμάσια επιλογή για δώρο σε συγγενείς και φίλους. Έτσι συμβάλλετε στην προώθηση των ελληνικών γραμμάτων, και παράλληλα βοηθάτε οικονομικά τον Σύνδεσμο.

Του χρόνου το περιοδικό θα συμπληρώσει την πρώτη εικοσαετία της κυκλοφορίας του με το 25^ο τεύχος. Είμαι βέβαιος πως οι υπεύθυνοι για την ιστορική αυτή έκδοση έχουν ήδη ανασκουμπωθεί. Τους εύχομαι δύναμη, υγεία, και ευόδωση στους στόχους τους. Στην περίπτωση τους ο εθελοντισμός, παράλληλα με τις πολιτισμικές και κοινωνικές του διαστάσεις, έχει και εθνικές προεκτάσεις.

Κυριάκος Αμανατίδης

Παρουσίαση του περιοδικού Ο ΛΟΓΟΣ, τεύχος 24^ο, 2011

Northcote Town Hall
Κυριακή, 27 Νοεμβρίου 2011

Σήμερα, με την ευκαιρία της παρουσίασης του 24^{ου} τεύχους του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» που εκδίδει ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, θα κάνω και μια σύντομη αναφορά στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα περιοδικά λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ».

Για τον Απόδημο Ελληνισμό, ο ελληνικός τύπος είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που, στο ατομικό επίπεδο, παίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ελληνικής συνείδησης και της ελληνικής γλώσσας.

Σε συλλογικό επίπεδο, ο ελληνικός τύπος συμβάλλει στη διαμόρφωση οικείου με τη γενέτειρα πολιτισμικού περιβάλλοντος, αλλά και στέρεου υπόβαθρου, παράγοντες που λειτουργούν ως προαπαιτούμενα για τις ενδο-παροικιακές δραστηριότητες, και για τους δια-ομογενειακούς δεσμούς.

Στον Πρόλογο του βιβλίου του «Ο Ελληνικός Τύπος στους Αντίποδες – Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία», Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 2000, ο Γιώργος Καναράκης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Charles Sturt Αυστραλίας, γράφει τα ακόλουθα: *«Ο Τύπος της διασποράς, σε οποιαδήποτε ακραία προφυλακή και αν τον τοποθέτησε η ιστορική του μοίρα, είναι η ίδια η φωνή των Ελλήνων της διασποράς, είναι ο καθρέφτης που αντανακλά τις ελπίδες και τα όνειρα, τις επιτυχίες και τις αποτυχίες, καθώς και το καθημερινό πρόσωπο της κάθε παροικίας του Ελληνισμού στο αλλόχθονο περιβάλλον».*

Δεδομένου ότι ο Τύπος απαρτίζεται από τις εφημερίδες και τα περιοδικά, τα σχόλια για τον ζωτικής σημασίας ρόλο που διαδραματίζει ο Τύπος στη ζωή των αποδήμων Ελλήνων ισχύουν, σε γενικές γραμμές, και για τα δύο συστατικά του στοιχεία, δηλαδή τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Αυτό βέβαια μέχρι έναν βαθμό, όταν λάβουμε υπόψη τους παράγοντες που διαφοροποιούν τις εφημερίδες από τα περιοδικά, όπως η συχνότητα κυκλοφορίας, ο αριθμός των αντιτύπων, το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνονται, το περιεχόμενό τους, και άλλοι.

Ένα κοινό χαρακτηριστικό της πλειονότητας των περιοδικών που έχουν κυκλοφορήσει ή συνεχίζουν να κυκλοφορούν μεταπολεμικά στην Αυστραλία, είναι ότι εκδίδονται από ομογενειακούς συλλογικούς φορείς, ακόμη και ιδιώτες, και οι υπεύθυνοι για την έκδοσή τους προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά, και καλύπτουν εξ ιδίων τα σχετικά έξοδα. Ελάχιστα περιοδικά ήταν εμπορικού χαρακτήρα. Το μόνο περιοδικό αυτής της κατηγορίας που συνεχίζει την κυκλοφορία του είναι το *Ελληνίς*, το οποίο εκδίδεται από το συγκρότημα Foreign Language Publications, και κυκλοφορεί εβδομαδιαίως.

Σε αυτήν την ιδιοτυπία των περισσότερων περιοδικών οφείλεται η κατά αραιά χρονικά διαστήματα κυκλοφορία τους, σε σχετικά μικρό αριθμό αντιτύπων, καθώς και η σύντομη εκδοτική διάρκεια πολλών εξ αυτών.

Τα μη εμπορικού χαρακτήρα ομογενειακά περιοδικά ήταν, και συνεχίζουν να είναι, κυρίως λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού, εκτός κάποιων εξαιρέσεων στο παρελθόν, που είχαν ιδεολογικούς στόχους. Λόγω αυτής της ιδιομορφίας τους, τα περιοδικά διαβάζονται από κύκλους που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους χώρους.

Αν και ο αριθμός των αναγνωστών αυτών των περιοδικών είναι κατά κανόνα μικρός, σε σύγκριση με τα άτομα που διαβάζουν εφημερίδες, η συμβολή τους στην πνευματική κίνηση της ομογένειας είναι πολύ μεγάλη.

Θα έλεγα πως το γεγονός ότι στην Μελβούρνη εκδίδονται, και έχουν την μεγαλύτερη κυκλοφορία, τα δύο λογοτεχνικά περιοδικά «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί έναν από τους κύριους συντελεστές που τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται εδώ μια σημαντική

κίνηση γύρω από τα ελληνικά γράμματα και τη λογοτεχνία, σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι συμβαίνει στις άλλες μεγάλες πόλεις της Αυστραλίας.

Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε, και συνεχίζει να είναι, η συμβολή των ελληνικών λογοτεχνικών περιοδικών στην ενίσχυση της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας. Ο έντεχνος λόγος - πεζός ή έμμετρος – γίνεται ο καθρέφτης που αντανακλά τα ατομικά βιώματα και τις συλλογικές αναζητήσεις των αποδήμων Ελλήνων, στα χωροχρονικά τους πλαίσια.

Με τα αφιερώματα σε ομογενείς λογοτέχνες, και άλλα πρόσωπα των ελληνικών γραμμάτων και τεχνών στην Αυστραλία, τα λογοτεχνικά περιοδικά έχουν συγκεντρώσει ένα πλούσιο υλικό για τα έργα και τις δραστηριότητές τους, που θα αξιοποιηθεί εν καιρώ στη σύνθεση της ιστορίας του ελληνικού στοιχείου στη μακρινή αυτή ήπειρο.

Τα τελευταία χρόνια, τα ενδιαφέροντα των περιοδικών έχουν μετατεθεί σε θέματα ταυτότητας, αναζήτησης της πολιτισμικής μας παράδοσης, και προβληματισμού για το μέλλον της ελληνικής ομογένειας ως μιας διακριτής εθνοτικής ομάδας, στο πλαίσιο της ευρύτερης αυστραλιανής κοινωνίας. Τα περιοδικά αυτά επανασυνδέουν τις νεότερες γενιές με σημαντικές πτυχές της πολιτιστικής μας παράδοσης, και προσεγγίζουν τα εθνικά μας θέματα διαχρονικά, για την πληρέστερη κατανόησή τους.

Σε αυτόν τους το ρόλο, τα ελληνικά περιοδικά στην Αυστραλία λειτούργησαν, και συνεχίζουν να λειτουργούν, ως συνδετικός κρίκος από τη μια μεταξύ των μελών της ομογένειας, και από την άλλη μεταξύ της ομογένειας και των δύο Μητροπολιτικών Κέντρων – της Ελλάδας και της Κύπρου.

Τα τελευταία χρόνια τα εν λόγω περιοδικά φιλοξενούν λογοτεχνικά έργα νέων της δεύτερης και τρίτης μεταπολεμικής γενιάς, στην ελληνική, αλλά και στην αγγλική γλώσσα, δίνοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να πρωτοπαρουσιάσουν το έργο τους, και την αυτοπεποίθηση να συνεχίσουν την ενασχόλησή τους με τη λογοτεχνία, αλλά και να επιδιώξουν τη δημοσίευση των έργων τους και σε έγκυρα αυστραλιανά λογοτεχνικά περιοδικά.

Σημαντική είναι και η συμβολή των λογοτεχνικών διαγωνισμών στη δημιουργία θετικών κινήτρων για την ενασχόληση με τη λογοτεχνία. Για πάνω από 30 χρόνια ο λογοτεχνικός διαγωνισμός αποτελεί ετήσιο θεσμό για τον Ελληνο-Αυστραλιανό Πολιτιστικό Σύνδεσμο Μελβούρνης. Αποτελεί θετικό βήμα το γεγονός ότι και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας φέτος κινήθηκε προς αυτήν την κατεύθυνση.

Καλαίσθητο στην εμφάνιση, και πλούσιο σε περιεχόμενα, το 24^ο τεύχος του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ», την παρουσίαση του οποίου κάνουμε σήμερα. Στις 148 σελίδες του περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν την ποίηση, το διήγημα, τον γνωμικό λόγο, το δοκίμιο, τη μελέτη, και την λογοτεχνική κριτική.

Δεν λείπουν από το παρόν τεύχος του Λόγου και αναφορές στη ζωή και στο έργο μεγάλων ποιητών και συγγραφέων της Ελλάδας, όπως ο Οδυσσέας Ελύτης, για τα 100 χρόνια από τη γέννησή του, ο Άγγελος Σικελιανός, ο Ανδρέας Λασκαράτος και ο Νίκος Καββαδίας. Στο μέλλον θα μπορούσαν να περιληφθούν και λογοτέχνες από την Κύπρο, έτσι που να καταστεί δυνατή η διαχρονική, αλλά και οικουμενική, διάσταση της ελληνικής λογοτεχνίας. Και δοκίμια, όπως του Θύμιου Χαραλαμπόπουλου για την Νεοελληνική Λογοτεχνία της περιόδου 1920-1940, συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της ελληνικής λογοτεχνίας, όταν τα έργα επώνυμων λογοτεχνών τοποθετούνται στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η αναφορά στη ζωή και στο έργο του Ανδρέα Τυπάλδου Λασκαράτου, και στους στοχασμούς και στα γνωμικά του, από τον συντοπίτη και ομότεχνό του Γεράσιμο Κλωνή. Στο βιβλίο του «Στοχασμοί» ο Ανδρέας Λασκαράτος κάνει την ακόλουθη παρατήρηση: «Κάθε άλλο μου σύγγραμμα είναι σύγγραμμά μου· οι “Στοχασμοί” μου είμαι εγώ».

Και μια και έγινε λόγος για στοχασμούς ή γνωμικό λόγο, ας μου επιτραπεί να πω χωρίς να παρερμηνευθώ, πως το λογοτεχνικό αυτό είδος το καθιέρωσε στην ελληνο-αυστραλιανή λογοτεχνία η Ντίνα Αμανατίδου με τα έξι βιβλία της. Εκτός από δείγματα της δικής της

δουλειάς, Ο Λόγος φιλοξενεί στοχασμούς και της Ιωάννας Λιακάκου, της Καίτης Σαμαρά Παύλου και του Βλάση Μαυραγάνη.

Με το παρόν τεύχος, το περιοδικό Ο Λόγος συνεχίζει την παράδοση των αφιερωμάτων σε ομογενείς λογοτέχνες και ανθρώπους των γραμμάτων. Φέτος την τιμητική αυτή θέση κατέχει η αγαπητή σε όλους μας Χρυσούλα Ζάκκα.

Για τη ζωή και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα γράφει η λογοτέχνιδα Ιωάννα Λιακάκου, η οποία αναφέρεται στα παιδικά χρόνια της Χρυσούλας, στην αγάπη της για τη μουσική, και το όνειρό της να γίνει τραγουδίστρια όπερας, όνειρο που οι αντιξοότητες της ζωής δεν επέτρεψαν την πραγματοποίησή του, και στο ποιητικό της έργο.

Γράφει σε ένα σημείο η Ιωάννα:

«Δύσκολα τα έφερε η ζωή, πέρασαν τα χρόνια, έφυγαν οι ομορφιές και οι φίλοι σκόρπισαν, η ποίηση έμεινε και έχει πολλούς εραστές, αυτοί είναι οι φίλοι της Χρυσούλας Ζάκκα. Η ποίηση και οι ποιητές. Έγραψε και γράφει ποιήματα εξομολογητικά, καταθέτει στην ποίηση την σοδειά της ζωής, μιας ζωής δύσκολης, ζωής της ορφάνιας, της ξενιτιάς, της χαμένης Άνοιξης, της ώρας του ονείρου».

Ο πεζός λόγος της Ιωάννας έχει καθαρά διαλογικό χαρακτήρα. Έτσι και εδώ, τα γενικά σχόλια για τη ζωή, τα βιώματα και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα, ακολουθεί ένας διάλογος μαζί της, για να δοθεί η ευκαιρία στην Χρυσούλα να μιλήσει σε πρώτο πρόσωπο.

Στην ερώτηση της Ιωάννας *«Για πες μας, τι είναι για σένα η Ποίηση»*, η Χρυσούλα Ζάκκα απάντησε ως ακολούθως:

«Η Ποίηση για μένα είναι η μουσική που έχασα, συμπληρώνει εκείνο που έχασα, γιομίζει το κενό που άφησε, το παρελθόν. Μου προσφέρει ηρεμία, ανακούφιση, παρηγοριά. Και, καθώς είμαι κάπως δειλή όπως προείπα, στο χαρτί εκφράζομαι πιο ελεύθερα, πιο άνετα».

Το αφιέρωμα συμπληρώνεται με ποιήματα της Χρυσούλας στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Δειγματοληπτικά, θα διαβάσω ένα από αυτά.

Όπως ανέφερα πιο πάνω, στις 148 σελίδες του περιοδικού περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα του πεζού και του έμμετρου λόγου.

Για το λόγο αυτό έκρινα πως θα ήταν αδύνατο να σχολιάσω το έργο ενός τόσο μεγάλου αριθμού συνεργατών, και πως θα αδικούσα πολλούς αν έκαμνα επιλογή του έργου ορισμένων. Φαντάζομαι πως θα έχω την κατανόησή σας επί αυτού.

Στο περιοδικό δημοσιεύονται και τα βραβευμένα έργα του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού 2011. Στον διαγωνισμό υποβλήθηκαν 16 ποιήματα και 11 διηγήματα στην ελληνική γλώσσα, και δύο ποιήματα και ένα διήγημα στην αγγλική γλώσσα. Λόγω του μικρού αριθμού των εργασιών στην αγγλική γλώσσα, η Κριτική Επιτροπή, η οποία απαρτιζόταν από την Ελένη Νίκα, την Άντρια Γαριβάλδη και τον υποφαινόμενο, έκρινε πως δεν μπορούσε να προτείνει κάποιο από τα έργα για Βραβείο ή για Έπαινο.

Στην ποίηση δόθηκαν τρεις Έπαινοι: Στην Χριστίνα Σοϊταρίδη, στον Δημήτριο Β. Σταθόπουλο και στον Γιάννη Δημακάκο.

Στο διήγημα δόθηκε Βραβείο στον Κωνσταντίνο Ρόρρη, και Έπαινοι στην Δήμητρα Αγγελίδη και στην Χριστίνα Σοϊταρίδη.

Όπως και στα προηγούμενα τεύχη, τα περιεχόμενα του περιοδικού κλείνουν με δείγματα από το έργο 6 ομογενών λογοτεχνών, οι οποίοι συνέβαλαν στη δημιουργία της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας, αλλά δεν είναι πλέον μαζί μας. Η παρουσία τους στο περιοδικό αποτελεί πράξη αναγνώρισης για την προσφορά τους, και ένδειξη πως δεν λησμονούμε παλιούς φίλους και εργάτες των ελληνικών γραμμάτων. Πρόκειται για τους αείμνηστους Αλέκο Αγγελίδη, Γιώργιο Πολίτη, Ευθύμιο Κοντό, Στάθη Ραυτόπουλο, Σάββα Ζουμή και Αφροδίτη Κλαψινού.

Στο πλαίσιο αυτό θα ήθελα να προτείνω σε κάθε μελλοντική έκδοση του περιοδικού να περιλαμβάνεται και ένα σύντομο εργοβιογραφικό σημείωμα για ένα από τα πνευματικά αυτά αδέρφια μας, με την προϋπόθεση ότι δεν είχε στο παρελθόν γίνει ιδιαίτερη μνεία για το έργο

του σε προηγούμενη έκδοση του Λόγου. Έτσι, για να δημιουργηθεί μια εργοβιογραφία για τους ομογενείς που με τα έργα τους συνέβαλαν στη σύνθεση του λογοτεχνικού μας καλειδοσκοπίου. Τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν πολύτιμες πηγές για τους μελλοντικούς ιστορικούς του Ελληνισμού της Αυστραλίας.

Το περιοδικό κλείνει με τις δραστηριότητες του Συνδέσμου κατά τη διάρκεια της χρονιάς, οι οποίες πράγματι υπήρξαν αξιόλογες, και με τα εξώφυλλα των βιβλίων ομογενών που κυκλοφόρησαν πρόσφατα, πιστοποιώντας την σημαντική προσφορά του Συνδέσμου και των ανθρώπων των γραμμάτων στην πολιτιστική ζωή της παροικίας μας.

Το γεγονός ότι με το κάθε νέο τεύχος του Λόγου διαπιστώνουμε από τη μια την απήχηση που έχει στους εργατές, καθώς και στους φίλους, των ελληνικών γραμμάτων, και από την άλλη την ποιοτική του ανέλιξη, έρχεται ως επιβεβαίωση του σημαντικού έργου που επιτελείται αθόρυβα από την Συντακτική Επιτροπή, αλλά και από τα εκάστοτε Διοικητικά Συμβούλια του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας.

Όσοι έχετε ήδη πάρει το περιοδικό σίγουρα θα παρατηρήσατε την καλαίσθητη εμφάνισή του. Το εμπροσθόφυλλο και οπισθόφυλλο, αλλά και εσωτερικές σελίδες του περιοδικού, κοσμούν σχέδια του γνωστού, και αγαπητού από όλους μας, ζωγράφου και ποιητή Νίκου Νομικού. Στα σχέδια του Νίκου βρίσκω μια τέλεια αρμονία στις παραστάσεις, και έναν πολυεπίπεδο συμβολισμό, αρετές που χαρακτηρίζουν και την ποίησή του. Να επισημάνω εδώ και τις παραστάσεις από την αρχαία ελληνική γλυπτική που τόσο όμορφα εναρμονίζονται με τον ελληνικό έντεχνο λόγο, τονίζοντας την διαχρονικότητα, αλλά και εκφραστικότητα, της πολιτιστικής μας παράδοσης.

Υποθέτω πως θα σταλούν, αν δεν έχουν ήδη σταλεί, δύο αντίτυπα του Λόγου στην Βιβλιοθήκη Ομογενειακού Βιβλίου που φιλοξενείται στο Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στην Μεμβούρνη. Με την ευκαιρία αυτή να υπενθυμίσω και στους λογοτέχνες, και συγγραφείς γενικότερα, να καταθέτουν δύο αντίτυπα από κάθε νέο τους βιβλίο στην εν λόγω Βιβλιοθήκη, γιατί έτσι μόνο θα συγκεντρωθεί, και διασωθεί, το δημιουργικό έργο των ομογενών στην Αυστραλία, πολύτιμη κληρονομιά στις επερχόμενες γενιές. Και να μην ξεχνάμε πως αυτή είναι η μόνη, από ό,τι γνωρίζω, ομογενειακή Βιβλιοθήκη στον όπου Γης Απόδημο Ελληνισμό.

Θα κλείσω με απόσπασμα από τα Προλογικά του Προέδρου του Συνδέσμου, και Συντονιστή της Συντακτικής Επιτροπής, Θύμιου Χαραλαμπίδου. Αναφερόμενος στην πολιτιστική κληρονομιά του Ελληνισμού στην ανθρωπότητα, ο Θύμιος κάνει την ακόλουθη διαπίστωση, αλλά και προτροπή:

«Είναι σαφώς μια κληρονομιά πολύ μεγάλη, και αυτή η κληρονομιά είναι οικουμενική. Γιατί εμείς οι Νεοέλληνες όπου και αν ζούμε, στην Ελλάδα ή σε άλλη χώρα, είμαστε κληρονόμοι των πνευματικών αγαθών της Ελλάδας, και δεν πρέπει να είμαστε μόνο κληρονόμοι, αλλά πρέπει και επιβάλλεται να είμαστε και συνεχιστές αυτής της σπουδαίας κληρονομιάς».

Συγχαρητήρια στην Συντακτική Επιτροπή, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, καθώς και στους συνεργάτες και στις συνεργάτριες του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» για το καλαίσθητο σε εμφάνιση, και πλούσιο σε ύλη, 24^ο τεύχος. Με τις γιορτές που πλησιάζουν, το περιοδικό «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί μια θαυμάσια επιλογή για δώρο σε συγγενείς και φίλους. Έτσι συμβάλλετε στην προώθηση των ελληνικών γραμμάτων, και παράλληλα βοηθάτε οικονομικά τον Σύνδεσμο.

Του χρόνου το περιοδικό θα συμπληρώσει την πρώτη εικοσαετία της κυκλοφορίας του με το 25^ο τεύχος. Είμαι βέβαιος πως οι υπεύθυνοι για την ιστορική αυτή έκδοση έχουν ήδη ανασκουμπωθεί. Τους εύχομαι δύναμη, υγεία, και ευόδωση στους στόχους τους. Στην περίπτωση τους ο εθελοντισμός, παράλληλα με τις πολιτισμικές και κοινωνικές του διαστάσεις, έχει και εθνικές προεκτάσεις.

Κυριάκος Αμανατίδης

Παρουσίαση του περιοδικού Ο ΛΟΓΟΣ, τεύχος 24^ο, 2011

Northcote Town Hall
Κυριακή, 27 Νοεμβρίου 2011

Σήμερα, με την ευκαιρία της παρουσίασης του 24^{ου} τεύχους του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» που εκδίδει ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, θα κάνω και μια σύντομη αναφορά στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα περιοδικά λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ».

Για τον Απόδημο Ελληνισμό, ο ελληνικός τύπος είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που, στο ατομικό επίπεδο, παίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ελληνικής συνείδησης και της ελληνικής γλώσσας.

Σε συλλογικό επίπεδο, ο ελληνικός τύπος συμβάλλει στη διαμόρφωση οικείου με τη γενέτειρα πολιτισμικού περιβάλλοντος, αλλά και στέρεου υπόβαθρου, παράγοντες που λειτουργούν ως προαπαιτούμενα για τις ενδο-παροικιακές δραστηριότητες, και για τους δια-ομογενειακούς δεσμούς.

Στον Πρόλογο του βιβλίου του «Ο Ελληνικός Τύπος στους Αντίποδες – Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία», Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 2000, ο Γιώργος Καναράκης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Charles Sturt Αυστραλίας, γράφει τα ακόλουθα: *«Ο Τύπος της διασποράς, σε οποιαδήποτε ακραία προφυλακή και αν τον τοποθέτησε η ιστορική του μοίρα, είναι η ίδια η φωνή των Ελλήνων της διασποράς, είναι ο καθρέφτης που αντανακλά τις ελπίδες και τα όνειρα, τις επιτυχίες και τις αποτυχίες, καθώς και το καθημερινό πρόσωπο της κάθε παροικίας του Ελληνισμού στο αλλόχθονο περιβάλλον».*

Δεδομένου ότι ο Τύπος απαρτίζεται από τις εφημερίδες και τα περιοδικά, τα σχόλια για τον ζωτικής σημασίας ρόλο που διαδραματίζει ο Τύπος στη ζωή των αποδήμων Ελλήνων ισχύουν, σε γενικές γραμμές, και για τα δύο συστατικά του στοιχεία, δηλαδή τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Αυτό βέβαια μέχρι έναν βαθμό, όταν λάβουμε υπόψη τους παράγοντες που διαφοροποιούν τις εφημερίδες από τα περιοδικά, όπως η συχνότητα κυκλοφορίας, ο αριθμός των αντιτύπων, το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνονται, το περιεχόμενό τους, και άλλοι.

Ένα κοινό χαρακτηριστικό της πλειονότητας των περιοδικών που έχουν κυκλοφορήσει ή συνεχίζουν να κυκλοφορούν μεταπολεμικά στην Αυστραλία, είναι ότι εκδίδονται από ομογενειακούς συλλογικούς φορείς, ακόμη και ιδιώτες, και οι υπεύθυνοι για την έκδοσή τους προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά, και καλύπτουν εξ ιδίων τα σχετικά έξοδα. Ελάχιστα περιοδικά ήταν εμπορικού χαρακτήρα. Το μόνο περιοδικό αυτής της κατηγορίας που συνεχίζει την κυκλοφορία του είναι το *Ελληνίς*, το οποίο εκδίδεται από το συγκρότημα Foreign Language Publications, και κυκλοφορεί εβδομαδιαίως.

Σε αυτήν την ιδιοτυπία των περισσότερων περιοδικών οφείλεται η κατά αραιά χρονικά διαστήματα κυκλοφορία τους, σε σχετικά μικρό αριθμό αντιτύπων, καθώς και η σύντομη εκδοτική διάρκεια πολλών εξ αυτών.

Τα μη εμπορικού χαρακτήρα ομογενειακά περιοδικά ήταν, και συνεχίζουν να είναι, κυρίως λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού, εκτός κάποιων εξαιρέσεων στο παρελθόν, που είχαν ιδεολογικούς στόχους. Λόγω αυτής της ιδιομορφίας τους, τα περιοδικά διαβάζονται από κύκλους που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους χώρους.

Αν και ο αριθμός των αναγνωστών αυτών των περιοδικών είναι κατά κανόνα μικρός, σε σύγκριση με τα άτομα που διαβάζουν εφημερίδες, η συμβολή τους στην πνευματική κίνηση της ομογένειας είναι πολύ μεγάλη.

Θα έλεγα πως το γεγονός ότι στην Μελβούρνη εκδίδονται, και έχουν την μεγαλύτερη κυκλοφορία, τα δύο λογοτεχνικά περιοδικά «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί έναν από τους κύριους συντελεστές που τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται εδώ μια σημαντική

κίνηση γύρω από τα ελληνικά γράμματα και τη λογοτεχνία, σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι συμβαίνει στις άλλες μεγάλες πόλεις της Αυστραλίας.

Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε, και συνεχίζει να είναι, η συμβολή των ελληνικών λογοτεχνικών περιοδικών στην ενίσχυση της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας. Ο έντεχνος λόγος - πεζός ή έμμετρος – γίνεται ο καθρέφτης που αντανακλά τα ατομικά βιώματα και τις συλλογικές αναζητήσεις των αποδήμων Ελλήνων, στα χωροχρονικά τους πλαίσια.

Με τα αφιερώματα σε ομογενείς λογοτέχνες, και άλλα πρόσωπα των ελληνικών γραμμάτων και τεχνών στην Αυστραλία, τα λογοτεχνικά περιοδικά έχουν συγκεντρώσει ένα πλούσιο υλικό για τα έργα και τις δραστηριότητές τους, που θα αξιοποιηθεί εν καιρώ στη σύνθεση της ιστορίας του ελληνικού στοιχείου στη μακρινή αυτή ήπειρο.

Τα τελευταία χρόνια, τα ενδιαφέροντα των περιοδικών έχουν μετατεθεί σε θέματα ταυτότητας, αναζήτησης της πολιτισμικής μας παράδοσης, και προβληματισμού για το μέλλον της ελληνικής ομογένειας ως μιας διακριτής εθνοτικής ομάδας, στο πλαίσιο της ευρύτερης αυστραλιανής κοινωνίας. Τα περιοδικά αυτά επανασυνδέουν τις νεότερες γενιές με σημαντικές πτυχές της πολιτιστικής μας παράδοσης, και προσεγγίζουν τα εθνικά μας θέματα διαχρονικά, για την πληρέστερη κατανόησή τους.

Σε αυτόν τους το ρόλο, τα ελληνικά περιοδικά στην Αυστραλία λειτούργησαν, και συνεχίζουν να λειτουργούν, ως συνδετικός κρίκος από τη μια μεταξύ των μελών της ομογένειας, και από την άλλη μεταξύ της ομογένειας και των δύο Μητροπολιτικών Κέντρων – της Ελλάδας και της Κύπρου.

Τα τελευταία χρόνια τα εν λόγω περιοδικά φιλοξενούν λογοτεχνικά έργα νέων της δεύτερης και τρίτης μεταπολεμικής γενιάς, στην ελληνική, αλλά και στην αγγλική γλώσσα, δίνοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να πρωτοπαρουσιάσουν το έργο τους, και την αυτοπεποίθηση να συνεχίσουν την ενασχόλησή τους με τη λογοτεχνία, αλλά και να επιδιώξουν τη δημοσίευση των έργων τους και σε έγκυρα αυστραλιανά λογοτεχνικά περιοδικά.

Σημαντική είναι και η συμβολή των λογοτεχνικών διαγωνισμών στη δημιουργία θετικών κινήτρων για την ενασχόληση με τη λογοτεχνία. Για πάνω από 30 χρόνια ο λογοτεχνικός διαγωνισμός αποτελεί ετήσιο θεσμό για τον Ελληνο-Αυστραλιανό Πολιτιστικό Σύνδεσμο Μελβούρνης. Αποτελεί θετικό βήμα το γεγονός ότι και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας φέτος κινήθηκε προς αυτήν την κατεύθυνση.

Καλαίσθητο στην εμφάνιση, και πλούσιο σε περιοχόμενα, το 24^ο τεύχος του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ», την παρουσίαση του οποίου κάνουμε σήμερα. Στις 148 σελίδες του περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν την ποίηση, το διήγημα, τον γνωμικό λόγο, το δοκίμιο, τη μελέτη, και την λογοτεχνική κριτική.

Δεν λείπουν από το παρόν τεύχος του Λόγου και αναφορές στη ζωή και στο έργο μεγάλων ποιητών και συγγραφέων της Ελλάδας, όπως ο Οδυσσέας Ελύτης, για τα 100 χρόνια από τη γέννησή του, ο Άγγελος Σικελιανός, ο Ανδρέας Λασκαράτος και ο Νίκος Καββαδίας. Στο μέλλον θα μπορούσαν να περιληφθούν και λογοτέχνες από την Κύπρο, έτσι που να καταστεί δυνατή η διαχρονική, αλλά και οικουμενική, διάσταση της ελληνικής λογοτεχνίας. Και δοκίμια, όπως του Θύμιου Χαραλαμπόπουλου για την Νεοελληνική Λογοτεχνία της περιόδου 1920-1940, συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της ελληνικής λογοτεχνίας, όταν τα έργα επώνυμων λογοτεχνών τοποθετούνται στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η αναφορά στη ζωή και στο έργο του Ανδρέα Τυπάλδου Λασκαράτου, και στους στοχασμούς και στα γνωμικά του, από τον συντοπίτη και ομότεχνό του Γεράσιμο Κλωνή. Στο βιβλίο του «Στοχασμοί» ο Ανδρέας Λασκαράτος κάνει την ακόλουθη παρατήρηση: «Κάθε άλλο μου σύγγραμμα είναι σύγγραμμά μου· οι “Στοχασμοί” μου είμαι εγώ».

Και μια και έγινε λόγος για στοχασμούς ή γνωμικό λόγο, ας μου επιτραπεί να πω χωρίς να παρερμηνευθώ, πως το λογοτεχνικό αυτό είδος το καθιέρωσε στην ελληνο-αυστραλιανή λογοτεχνία η Ντίνα Αμανατίδου με τα έξι βιβλία της. Εκτός από δείγματα της δικής της

δουλειάς, Ο Λόγος φιλοξενεί στοχασμούς και της Ιωάννας Λιακάκου, της Καίτης Σαμαρά Παύλου και του Βλάση Μαυραγάνη.

Με το παρόν τεύχος, το περιοδικό Ο Λόγος συνεχίζει την παράδοση των αφιερωμάτων σε ομογενείς λογοτέχνες και ανθρώπους των γραμμάτων. Φέτος την τιμητική αυτή θέση κατέχει η αγαπητή σε όλους μας Χρυσούλα Ζάκκα.

Για τη ζωή και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα γράφει η λογοτέχνιδα Ιωάννα Λιακάκου, η οποία αναφέρεται στα παιδικά χρόνια της Χρυσούλας, στην αγάπη της για τη μουσική, και το όνειρό της να γίνει τραγουδίστρια όπερας, όνειρο που οι αντιξοότητες της ζωής δεν επέτρεψαν την πραγματοποίησή του, και στο ποιητικό της έργο.

Γράφει σε ένα σημείο η Ιωάννα:

«Δύσκολα τα έφερε η ζωή, πέρασαν τα χρόνια, έφυγαν οι ομορφιές και οι φίλοι σκόρπισαν, η ποίηση έμεινε και έχει πολλούς εραστές, αυτοί είναι οι φίλοι της Χρυσούλας Ζάκκα. Η ποίηση και οι ποιητές. Έγραψε και γράφει ποιήματα εξομολογητικά, καταθέτει στην ποίηση την σοδειά της ζωής, μιας ζωής δύσκολης, ζωής της ορφάνιας, της ξενιτιάς, της χαμένης Άνοιξης, της ώρας του ονείρου».

Ο πεζός λόγος της Ιωάννας έχει καθαρά διαλογικό χαρακτήρα. Έτσι και εδώ, τα γενικά σχόλια για τη ζωή, τα βιώματα και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα, ακολουθεί ένας διάλογος μαζί της, για να δοθεί η ευκαιρία στην Χρυσούλα να μιλήσει σε πρώτο πρόσωπο.

Στην ερώτηση της Ιωάννας *«Για πες μας, τι είναι για σένα η Ποίηση»*, η Χρυσούλα Ζάκκα απάντησε ως ακολούθως:

«Η Ποίηση για μένα είναι η μουσική που έχασα, συμπληρώνει εκείνο που έχασα, γιομίζει το κενό που άφησε, το παρελθόν. Μου προσφέρει ηρεμία, ανακούφιση, παρηγοριά. Και, καθώς είμαι κάπως δειλή όπως προείπα, στο χαρτί εκφράζομαι πιο ελεύθερα, πιο άνετα».

Το αφιέρωμα συμπληρώνεται με ποιήματα της Χρυσούλας στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Δειγματοληπτικά, θα διαβάσω ένα από αυτά.

Όπως ανέφερα πιο πάνω, στις 148 σελίδες του περιοδικού περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα του πεζού και του έμμετρου λόγου.

Για το λόγο αυτό έκρινα πως θα ήταν αδύνατο να σχολιάσω το έργο ενός τόσο μεγάλου αριθμού συνεργατών, και πως θα αδικούσα πολλούς αν έκαμνα επιλογή του έργου ορισμένων. Φαντάζομαι πως θα έχω την κατανόησή σας επί αυτού.

Στο περιοδικό δημοσιεύονται και τα βραβευμένα έργα του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού 2011. Στον διαγωνισμό υποβλήθηκαν 16 ποιήματα και 11 διηγήματα στην ελληνική γλώσσα, και δύο ποιήματα και ένα διήγημα στην αγγλική γλώσσα. Λόγω του μικρού αριθμού των εργασιών στην αγγλική γλώσσα, η Κριτική Επιτροπή, η οποία απαρτιζόταν από την Ελένη Νίκα, την Άντρια Γαριβάλδη και τον υποφαινόμενο, έκρινε πως δεν μπορούσε να προτείνει κάποιο από τα έργα για Βραβείο ή για Έπαινο.

Στην ποίηση δόθηκαν τρεις Έπαινοι: Στην Χριστίνα Σοϊταρίδη, στον Δημήτριο Β. Σταθόπουλο και στον Γιάννη Δημακάκο.

Στο διήγημα δόθηκε Βραβείο στον Κωνσταντίνο Ρόρρη, και Έπαινοι στην Δήμητρα Αγγελίδη και στην Χριστίνα Σοϊταρίδη.

Όπως και στα προηγούμενα τεύχη, τα περιεχόμενα του περιοδικού κλείνουν με δείγματα από το έργο 6 ομογενών λογοτεχνών, οι οποίοι συνέβαλαν στη δημιουργία της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας, αλλά δεν είναι πλέον μαζί μας. Η παρουσία τους στο περιοδικό αποτελεί πράξη αναγνώρισης για την προσφορά τους, και ένδειξη πως δεν λησμονούμε παλιούς φίλους και εργάτες των ελληνικών γραμμάτων. Πρόκειται για τους αείμνηστους Αλέκο Αγγελίδη, Γιώργιο Πολίτη, Ευθύμιο Κοντό, Στάθη Ραυτόπουλο, Σάββα Ζουμή και Αφροδίτη Κλαψινού.

Στο πλαίσιο αυτό θα ήθελα να προτείνω σε κάθε μελλοντική έκδοση του περιοδικού να περιλαμβάνεται και ένα σύντομο εργοβιογραφικό σημείωμα για ένα από τα πνευματικά αυτά αδέρφια μας, με την προϋπόθεση ότι δεν είχε στο παρελθόν γίνει ιδιαίτερη μνεία για το έργο

του σε προηγούμενη έκδοση του Λόγου. Έτσι, για να δημιουργηθεί μια εργοβιογραφία για τους ομογενείς που με τα έργα τους συνέβαλαν στη σύνθεση του λογοτεχνικού μας καλειδοσκοπίου. Τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν πολύτιμες πηγές για τους μελλοντικούς ιστορικούς του Ελληνισμού της Αυστραλίας.

Το περιοδικό κλείνει με τις δραστηριότητες του Συνδέσμου κατά τη διάρκεια της χρονιάς, οι οποίες πράγματι υπήρξαν αξιόλογες, και με τα εξώφυλλα των βιβλίων ομογενών που κυκλοφόρησαν πρόσφατα, πιστοποιώντας την σημαντική προσφορά του Συνδέσμου και των ανθρώπων των γραμμάτων στην πολιτιστική ζωή της παροικίας μας.

Το γεγονός ότι με το κάθε νέο τεύχος του Λόγου διαπιστώνουμε από τη μια την απήχηση που έχει στους εργατές, καθώς και στους φίλους, των ελληνικών γραμμάτων, και από την άλλη την ποιοτική του ανέλιξη, έρχεται ως επιβεβαίωση του σημαντικού έργου που επιτελείται αθόρυβα από την Συντακτική Επιτροπή, αλλά και από τα εκάστοτε Διοικητικά Συμβούλια του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας.

Όσοι έχετε ήδη πάρει το περιοδικό σίγουρα θα παρατηρήσατε την καλαίσθητη εμφάνισή του. Το εμπροσθόφυλλο και οπισθόφυλλο, αλλά και εσωτερικές σελίδες του περιοδικού, κοσμούν σχέδια του γνωστού, και αγαπητού από όλους μας, ζωγράφου και ποιητή Νίκου Νομικού. Στα σχέδια του Νίκου βρίσκω μια τέλεια αρμονία στις παραστάσεις, και έναν πολυεπίπεδο συμβολισμό, αρετές που χαρακτηρίζουν και την ποίησή του. Να επισημάνω εδώ και τις παραστάσεις από την αρχαία ελληνική γλυπτική που τόσο όμορφα εναρμονίζονται με τον ελληνικό έντεχνο λόγο, τονίζοντας την διαχρονικότητα, αλλά και εκφραστικότητα, της πολιτιστικής μας παράδοσης.

Υποθέτω πως θα σταλούν, αν δεν έχουν ήδη σταλεί, δύο αντίτυπα του Λόγου στην Βιβλιοθήκη Ομογενειακού Βιβλίου που φιλοξενείται στο Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στην Μεμβούρνη. Με την ευκαιρία αυτή να υπενθυμίσω και στους λογοτέχνες, και συγγραφείς γενικότερα, να καταθέτουν δύο αντίτυπα από κάθε νέο τους βιβλίο στην εν λόγω Βιβλιοθήκη, γιατί έτσι μόνο θα συγκεντρωθεί, και διασωθεί, το δημιουργικό έργο των ομογενών στην Αυστραλία, πολύτιμη κληρονομιά στις επερχόμενες γενιές. Και να μην ξεχνάμε πως αυτή είναι η μόνη, από ό,τι γνωρίζω, ομογενειακή Βιβλιοθήκη στον όπου Γης Απόδημο Ελληνισμό.

Θα κλείσω με απόσπασμα από τα Προλογικά του Προέδρου του Συνδέσμου, και Συντονιστή της Συντακτικής Επιτροπής, Θύμιου Χαραλαμπίδου. Αναφερόμενος στην πολιτιστική κληρονομιά του Ελληνισμού στην ανθρωπότητα, ο Θύμιος κάνει την ακόλουθη διαπίστωση, αλλά και προτροπή:

«Είναι σαφώς μια κληρονομιά πολύ μεγάλη, και αυτή η κληρονομιά είναι οικουμενική. Γιατί εμείς οι Νεοέλληνες όπου και αν ζούμε, στην Ελλάδα ή σε άλλη χώρα, είμαστε κληρονόμοι των πνευματικών αγαθών της Ελλάδας, και δεν πρέπει να είμαστε μόνο κληρονόμοι, αλλά πρέπει και επιβάλλεται να είμαστε και συνεχιστές αυτής της σπουδαίας κληρονομιάς».

Συγχαρητήρια στην Συντακτική Επιτροπή, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, καθώς και στους συνεργάτες και στις συνεργάτριες του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» για το καλαίσθητο σε εμφάνιση, και πλούσιο σε ύλη, 24^ο τεύχος. Με τις γιορτές που πλησιάζουν, το περιοδικό «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί μια θαυμάσια επιλογή για δώρο σε συγγενείς και φίλους. Έτσι συμβάλλετε στην προώθηση των ελληνικών γραμμάτων, και παράλληλα βοηθάτε οικονομικά τον Σύνδεσμο.

Του χρόνου το περιοδικό θα συμπληρώσει την πρώτη εικοσαετία της κυκλοφορίας του με το 25^ο τεύχος. Είμαι βέβαιος πως οι υπεύθυνοι για την ιστορική αυτή έκδοση έχουν ήδη ανασκουμπωθεί. Τους εύχομαι δύναμη, υγεία, και ευόδωση στους στόχους τους. Στην περίπτωση τους ο εθελοντισμός, παράλληλα με τις πολιτισμικές και κοινωνικές του διαστάσεις, έχει και εθνικές προεκτάσεις.

Κυριάκος Αμανατίδης

Παρουσίαση του περιοδικού Ο ΛΟΓΟΣ, τεύχος 24^ο, 2011

Northcote Town Hall
Κυριακή, 27 Νοεμβρίου 2011

Σήμερα, με την ευκαιρία της παρουσίασης του 24^{ου} τεύχους του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» που εκδίδει ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, θα κάνω και μια σύντομη αναφορά στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα περιοδικά λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ».

Για τον Απόδημο Ελληνισμό, ο ελληνικός τύπος είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που, στο ατομικό επίπεδο, παίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ελληνικής συνείδησης και της ελληνικής γλώσσας.

Σε συλλογικό επίπεδο, ο ελληνικός τύπος συμβάλλει στη διαμόρφωση οικείου με τη γενέτειρα πολιτισμικού περιβάλλοντος, αλλά και στέρεου υπόβαθρου, παράγοντες που λειτουργούν ως προαπαιτούμενα για τις ενδο-παροικιακές δραστηριότητες, και για τους δια-ομογενειακούς δεσμούς.

Στον Πρόλογο του βιβλίου του «Ο Ελληνικός Τύπος στους Αντίποδες – Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία», Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 2000, ο Γιώργος Καναράκης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Charles Sturt Αυστραλίας, γράφει τα ακόλουθα: *«Ο Τύπος της διασποράς, σε οποιαδήποτε ακραία προφυλακή και αν τον τοποθέτησε η ιστορική του μοίρα, είναι η ίδια η φωνή των Ελλήνων της διασποράς, είναι ο καθρέφτης που αντανακλά τις ελπίδες και τα όνειρα, τις επιτυχίες και τις αποτυχίες, καθώς και το καθημερινό πρόσωπο της κάθε παροικίας του Ελληνισμού στο αλλόχθονο περιβάλλον».*

Δεδομένου ότι ο Τύπος απαρτίζεται από τις εφημερίδες και τα περιοδικά, τα σχόλια για τον ζωτικής σημασίας ρόλο που διαδραματίζει ο Τύπος στη ζωή των αποδήμων Ελλήνων ισχύουν, σε γενικές γραμμές, και για τα δύο συστατικά του στοιχεία, δηλαδή τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Αυτό βέβαια μέχρι έναν βαθμό, όταν λάβουμε υπόψη τους παράγοντες που διαφοροποιούν τις εφημερίδες από τα περιοδικά, όπως η συχνότητα κυκλοφορίας, ο αριθμός των αντιτύπων, το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνονται, το περιεχόμενό τους, και άλλοι.

Ένα κοινό χαρακτηριστικό της πλειονότητας των περιοδικών που έχουν κυκλοφορήσει ή συνεχίζουν να κυκλοφορούν μεταπολεμικά στην Αυστραλία, είναι ότι εκδίδονται από ομογενειακούς συλλογικούς φορείς, ακόμη και ιδιώτες, και οι υπεύθυνοι για την έκδοσή τους προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά, και καλύπτουν εξ ιδίων τα σχετικά έξοδα. Ελάχιστα περιοδικά ήταν εμπορικού χαρακτήρα. Το μόνο περιοδικό αυτής της κατηγορίας που συνεχίζει την κυκλοφορία του είναι το *Ελληνίς*, το οποίο εκδίδεται από το συγκρότημα Foreign Language Publications, και κυκλοφορεί εβδομαδιαίως.

Σε αυτήν την ιδιοτυπία των περισσότερων περιοδικών οφείλεται η κατά αραιά χρονικά διαστήματα κυκλοφορία τους, σε σχετικά μικρό αριθμό αντιτύπων, καθώς και η σύντομη εκδοτική διάρκεια πολλών εξ αυτών.

Τα μη εμπορικού χαρακτήρα ομογενειακά περιοδικά ήταν, και συνεχίζουν να είναι, κυρίως λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού, εκτός κάποιων εξαιρέσεων στο παρελθόν, που είχαν ιδεολογικούς στόχους. Λόγω αυτής της ιδιομορφίας τους, τα περιοδικά διαβάζονται από κύκλους που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους χώρους.

Αν και ο αριθμός των αναγνωστών αυτών των περιοδικών είναι κατά κανόνα μικρός, σε σύγκριση με τα άτομα που διαβάζουν εφημερίδες, η συμβολή τους στην πνευματική κίνηση της ομογένειας είναι πολύ μεγάλη.

Θα έλεγα πως το γεγονός ότι στην Μελβούρνη εκδίδονται, και έχουν την μεγαλύτερη κυκλοφορία, τα δύο λογοτεχνικά περιοδικά «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί έναν από τους κύριους συντελεστές που τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται εδώ μια σημαντική

κίνηση γύρω από τα ελληνικά γράμματα και τη λογοτεχνία, σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι συμβαίνει στις άλλες μεγάλες πόλεις της Αυστραλίας.

Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε, και συνεχίζει να είναι, η συμβολή των ελληνικών λογοτεχνικών περιοδικών στην ενίσχυση της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας. Ο έντεχνος λόγος - πεζός ή έμμετρος – γίνεται ο καθρέφτης που αντανακλά τα ατομικά βιώματα και τις συλλογικές αναζητήσεις των αποδήμων Ελλήνων, στα χωροχρονικά τους πλαίσια.

Με τα αφιερώματα σε ομογενείς λογοτέχνες, και άλλα πρόσωπα των ελληνικών γραμμάτων και τεχνών στην Αυστραλία, τα λογοτεχνικά περιοδικά έχουν συγκεντρώσει ένα πλούσιο υλικό για τα έργα και τις δραστηριότητές τους, που θα αξιοποιηθεί εν καιρώ στη σύνθεση της ιστορίας του ελληνικού στοιχείου στη μακρινή αυτή ήπειρο.

Τα τελευταία χρόνια, τα ενδιαφέροντα των περιοδικών έχουν μετατεθεί σε θέματα ταυτότητας, αναζήτησης της πολιτισμικής μας παράδοσης, και προβληματισμού για το μέλλον της ελληνικής ομογένειας ως μιας διακριτής εθνοτικής ομάδας, στο πλαίσιο της ευρύτερης αυστραλιανής κοινωνίας. Τα περιοδικά αυτά επανασυνδέουν τις νεότερες γενιές με σημαντικές πτυχές της πολιτιστικής μας παράδοσης, και προσεγγίζουν τα εθνικά μας θέματα διαχρονικά, για την πληρέστερη κατανόησή τους.

Σε αυτόν τους το ρόλο, τα ελληνικά περιοδικά στην Αυστραλία λειτούργησαν, και συνεχίζουν να λειτουργούν, ως συνδετικός κρίκος από τη μια μεταξύ των μελών της ομογένειας, και από την άλλη μεταξύ της ομογένειας και των δύο Μητροπολιτικών Κέντρων – της Ελλάδας και της Κύπρου.

Τα τελευταία χρόνια τα εν λόγω περιοδικά φιλοξενούν λογοτεχνικά έργα νέων της δεύτερης και τρίτης μεταπολεμικής γενιάς, στην ελληνική, αλλά και στην αγγλική γλώσσα, δίνοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να πρωτοπαρουσιάσουν το έργο τους, και την αυτοπεποίθηση να συνεχίσουν την ενασχόλησή τους με τη λογοτεχνία, αλλά και να επιδιώξουν τη δημοσίευση των έργων τους και σε έγκυρα αυστραλιανά λογοτεχνικά περιοδικά.

Σημαντική είναι και η συμβολή των λογοτεχνικών διαγωνισμών στη δημιουργία θετικών κινήτρων για την ενασχόληση με τη λογοτεχνία. Για πάνω από 30 χρόνια ο λογοτεχνικός διαγωνισμός αποτελεί ετήσιο θεσμό για τον Ελληνο-Αυστραλιανό Πολιτιστικό Σύνδεσμο Μελβούρνης. Αποτελεί θετικό βήμα το γεγονός ότι και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας φέτος κινήθηκε προς αυτήν την κατεύθυνση.

Καλαίσθητο στην εμφάνιση, και πλούσιο σε περιοχόμενα, το 24^ο τεύχος του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ», την παρουσίαση του οποίου κάνουμε σήμερα. Στις 148 σελίδες του περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν την ποίηση, το διήγημα, τον γνωμικό λόγο, το δοκίμιο, τη μελέτη, και την λογοτεχνική κριτική.

Δεν λείπουν από το παρόν τεύχος του Λόγου και αναφορές στη ζωή και στο έργο μεγάλων ποιητών και συγγραφέων της Ελλάδας, όπως ο Οδυσσέας Ελύτης, για τα 100 χρόνια από τη γέννησή του, ο Άγγελος Σικελιανός, ο Ανδρέας Λασκαράτος και ο Νίκος Καββαδίας. Στο μέλλον θα μπορούσαν να περιληφθούν και λογοτέχνες από την Κύπρο, έτσι που να καταστεί δυνατή η διαχρονική, αλλά και οικουμενική, διάσταση της ελληνικής λογοτεχνίας. Και δοκίμια, όπως του Θύμιου Χαραλαμπόπουλου για την Νεοελληνική Λογοτεχνία της περιόδου 1920-1940, συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της ελληνικής λογοτεχνίας, όταν τα έργα επώνυμων λογοτεχνών τοποθετούνται στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η αναφορά στη ζωή και στο έργο του Ανδρέα Τυπάλδου Λασκαράτου, και στους στοχασμούς και στα γνωμικά του, από τον συντοπίτη και ομότεχνό του Γεράσιμο Κλωνή. Στο βιβλίο του «Στοχασμοί» ο Ανδρέας Λασκαράτος κάνει την ακόλουθη παρατήρηση: «Κάθε άλλο μου σύγγραμμα είναι σύγγραμμά μου· οι “Στοχασμοί” μου είμαι εγώ».

Και μια και έγινε λόγος για στοχασμούς ή γνωμικό λόγο, ας μου επιτραπεί να πω χωρίς να παρερμηνευθώ, πως το λογοτεχνικό αυτό είδος το καθιέρωσε στην ελληνο-αυστραλιανή λογοτεχνία η Ντίνα Αμανατίδου με τα έξι βιβλία της. Εκτός από δείγματα της δικής της

δουλειάς, Ο Λόγος φιλοξενεί στοχασμούς και της Ιωάννας Λιακάκου, της Καίτης Σαμαρά Παύλου και του Βλάση Μαυραγάνη.

Με το παρόν τεύχος, το περιοδικό Ο Λόγος συνεχίζει την παράδοση των αφιερωμάτων σε ομογενείς λογοτέχνες και ανθρώπους των γραμμάτων. Φέτος την τιμητική αυτή θέση κατέχει η αγαπητή σε όλους μας Χρυσούλα Ζάκκα.

Για τη ζωή και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα γράφει η λογοτέχνιδα Ιωάννα Λιακάκου, η οποία αναφέρεται στα παιδικά χρόνια της Χρυσούλας, στην αγάπη της για τη μουσική, και το όνειρό της να γίνει τραγουδίστρια όπερας, όνειρο που οι αντιξοότητες της ζωής δεν επέτρεψαν την πραγματοποίησή του, και στο ποιητικό της έργο.

Γράφει σε ένα σημείο η Ιωάννα:

«Δύσκολα τα έφερε η ζωή, πέρασαν τα χρόνια, έφυγαν οι ομορφιές και οι φίλοι σκόρπισαν, η ποίηση έμεινε και έχει πολλούς εραστές, αυτοί είναι οι φίλοι της Χρυσούλας Ζάκκα. Η ποίηση και οι ποιητές. Έγραψε και γράφει ποιήματα εξομολογητικά, καταθέτει στην ποίηση την σοδειά της ζωής, μιας ζωής δύσκολης, ζωής της ορφάνιας, της ξενιτιάς, της χαμένης Άνοιξης, της ώρας του ονείρου».

Ο πεζός λόγος της Ιωάννας έχει καθαρά διαλογικό χαρακτήρα. Έτσι και εδώ, τα γενικά σχόλια για τη ζωή, τα βιώματα και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα, ακολουθεί ένας διάλογος μαζί της, για να δοθεί η ευκαιρία στην Χρυσούλα να μιλήσει σε πρώτο πρόσωπο.

Στην ερώτηση της Ιωάννας *«Για πες μας, τι είναι για σένα η Ποίηση»*, η Χρυσούλα Ζάκκα απάντησε ως ακολούθως:

«Η Ποίηση για μένα είναι η μουσική που έχασα, συμπληρώνει εκείνο που έχασα, γιομίζει το κενό που άφησε, το παρελθόν. Μου προσφέρει ηρεμία, ανακούφιση, παρηγοριά. Και, καθώς είμαι κάπως δειλή όπως προείπα, στο χαρτί εκφράζομαι πιο ελεύθερα, πιο άνετα».

Το αφιέρωμα συμπληρώνεται με ποιήματα της Χρυσούλας στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Δειγματοληπτικά, θα διαβάσω ένα από αυτά.

Όπως ανέφερα πιο πάνω, στις 148 σελίδες του περιοδικού περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα του πεζού και του έμμετρου λόγου.

Για το λόγο αυτό έκρινα πως θα ήταν αδύνατο να σχολιάσω το έργο ενός τόσο μεγάλου αριθμού συνεργατών, και πως θα αδικούσα πολλούς αν έκαμνα επιλογή του έργου ορισμένων. Φαντάζομαι πως θα έχω την κατανόησή σας επί αυτού.

Στο περιοδικό δημοσιεύονται και τα βραβευμένα έργα του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού 2011. Στον διαγωνισμό υποβλήθηκαν 16 ποιήματα και 11 διηγήματα στην ελληνική γλώσσα, και δύο ποιήματα και ένα διήγημα στην αγγλική γλώσσα. Λόγω του μικρού αριθμού των εργασιών στην αγγλική γλώσσα, η Κριτική Επιτροπή, η οποία απαρτιζόταν από την Ελένη Νίκα, την Άντρια Γαριβάλδη και τον υποφαινόμενο, έκρινε πως δεν μπορούσε να προτείνει κάποιο από τα έργα για Βραβείο ή για Έπαινο.

Στην ποίηση δόθηκαν τρεις Έπαινοι: Στην Χριστίνα Σοϊταρίδη, στον Δημήτριο Β. Σταθόπουλο και στον Γιάννη Δημακάκο.

Στο διήγημα δόθηκε Βραβείο στον Κωνσταντίνο Ρόρρη, και Έπαινοι στην Δήμητρα Αγγελίδη και στην Χριστίνα Σοϊταρίδη.

Όπως και στα προηγούμενα τεύχη, τα περιεχόμενα του περιοδικού κλείνουν με δείγματα από το έργο 6 ομογενών λογοτεχνών, οι οποίοι συνέβαλαν στη δημιουργία της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας, αλλά δεν είναι πλέον μαζί μας. Η παρουσία τους στο περιοδικό αποτελεί πράξη αναγνώρισης για την προσφορά τους, και ένδειξη πως δεν λησμονούμε παλιούς φίλους και εργάτες των ελληνικών γραμμάτων. Πρόκειται για τους αείμνηστους Αλέκο Αγγελίδη, Γιώργιο Πολίτη, Ευθύμιο Κοντό, Στάθη Ραυτόπουλο, Σάββα Ζουμή και Αφροδίτη Κλαψινού.

Στο πλαίσιο αυτό θα ήθελα να προτείνω σε κάθε μελλοντική έκδοση του περιοδικού να περιλαμβάνεται και ένα σύντομο εργοβιογραφικό σημείωμα για ένα από τα πνευματικά αυτά αδέρφια μας, με την προϋπόθεση ότι δεν είχε στο παρελθόν γίνει ιδιαίτερη μνεία για το έργο

του σε προηγούμενη έκδοση του Λόγου. Έτσι, για να δημιουργηθεί μια εργοβιογραφία για τους ομογενείς που με τα έργα τους συνέβαλαν στη σύνθεση του λογοτεχνικού μας καλειδοσκοπίου. Τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν πολύτιμες πηγές για τους μελλοντικούς ιστορικούς του Ελληνισμού της Αυστραλίας.

Το περιοδικό κλείνει με τις δραστηριότητες του Συνδέσμου κατά τη διάρκεια της χρονιάς, οι οποίες πράγματι υπήρξαν αξιόλογες, και με τα εξώφυλλα των βιβλίων ομογενών που κυκλοφόρησαν πρόσφατα, πιστοποιώντας την σημαντική προσφορά του Συνδέσμου και των ανθρώπων των γραμμάτων στην πολιτιστική ζωή της παροικίας μας.

Το γεγονός ότι με το κάθε νέο τεύχος του Λόγου διαπιστώνουμε από τη μια την απήχηση που έχει στους εργατές, καθώς και στους φίλους, των ελληνικών γραμμάτων, και από την άλλη την ποιοτική του ανέλιξη, έρχεται ως επιβεβαίωση του σημαντικού έργου που επιτελείται αθόρυβα από την Συντακτική Επιτροπή, αλλά και από τα εκάστοτε Διοικητικά Συμβούλια του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας.

Όσοι έχετε ήδη πάρει το περιοδικό σίγουρα θα παρατηρήσατε την καλαίσθητη εμφάνισή του. Το εμπροσθόφυλλο και οπισθόφυλλο, αλλά και εσωτερικές σελίδες του περιοδικού, κοσμούν σχέδια του γνωστού, και αγαπητού από όλους μας, ζωγράφου και ποιητή Νίκου Νομικού. Στα σχέδια του Νίκου βρίσκω μια τέλεια αρμονία στις παραστάσεις, και έναν πολυεπίπεδο συμβολισμό, αρετές που χαρακτηρίζουν και την ποίησή του. Να επισημάνω εδώ και τις παραστάσεις από την αρχαία ελληνική γλυπτική που τόσο όμορφα εναρμονίζονται με τον ελληνικό έντεχνο λόγο, τονίζοντας την διαχρονικότητα, αλλά και εκφραστικότητα, της πολιτιστικής μας παράδοσης.

Υποθέτω πως θα σταλούν, αν δεν έχουν ήδη σταλεί, δύο αντίτυπα του Λόγου στην Βιβλιοθήκη Ομογενειακού Βιβλίου που φιλοξενείται στο Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στην Μεμβούρνη. Με την ευκαιρία αυτή να υπενθυμίσω και στους λογοτέχνες, και συγγραφείς γενικότερα, να καταθέτουν δύο αντίτυπα από κάθε νέο τους βιβλίο στην εν λόγω Βιβλιοθήκη, γιατί έτσι μόνο θα συγκεντρωθεί, και διασωθεί, το δημιουργικό έργο των ομογενών στην Αυστραλία, πολύτιμη κληρονομιά στις επερχόμενες γενιές. Και να μην ξεχνάμε πως αυτή είναι η μόνη, από ό,τι γνωρίζω, ομογενειακή Βιβλιοθήκη στον όπου Γης Απόδημο Ελληνισμό.

Θα κλείσω με απόσπασμα από τα Προλογικά του Προέδρου του Συνδέσμου, και Συντονιστή της Συντακτικής Επιτροπής, Θύμιου Χαραλαμπίδου. Αναφερόμενος στην πολιτιστική κληρονομιά του Ελληνισμού στην ανθρωπότητα, ο Θύμιος κάνει την ακόλουθη διαπίστωση, αλλά και προτροπή:

«Είναι σαφώς μια κληρονομιά πολύ μεγάλη, και αυτή η κληρονομιά είναι οικουμενική. Γιατί εμείς οι Νεοέλληνες όπου και αν ζούμε, στην Ελλάδα ή σε άλλη χώρα, είμαστε κληρονόμοι των πνευματικών αγαθών της Ελλάδας, και δεν πρέπει να είμαστε μόνο κληρονόμοι, αλλά πρέπει και επιβάλλεται να είμαστε και συνεχιστές αυτής της σπουδαίας κληρονομιάς».

Συγχαρητήρια στην Συντακτική Επιτροπή, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, καθώς και στους συνεργάτες και στις συνεργάτριες του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» για το καλαίσθητο σε εμφάνιση, και πλούσιο σε ύλη, 24^ο τεύχος. Με τις γιορτές που πλησιάζουν, το περιοδικό «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί μια θαυμάσια επιλογή για δώρο σε συγγενείς και φίλους. Έτσι συμβάλλετε στην προώθηση των ελληνικών γραμμάτων, και παράλληλα βοηθάτε οικονομικά τον Σύνδεσμο.

Του χρόνου το περιοδικό θα συμπληρώσει την πρώτη εικοσαετία της κυκλοφορίας του με το 25^ο τεύχος. Είμαι βέβαιος πως οι υπεύθυνοι για την ιστορική αυτή έκδοση έχουν ήδη ανασκουμπωθεί. Τους εύχομαι δύναμη, υγεία, και ευόδωση στους στόχους τους. Στην περίπτωση τους ο εθελοντισμός, παράλληλα με τις πολιτισμικές και κοινωνικές του διαστάσεις, έχει και εθνικές προεκτάσεις.

Κυριάκος Αμανατίδης

Παρουσίαση του περιοδικού Ο ΛΟΓΟΣ, τεύχος 24^ο, 2011

Northcote Town Hall
Κυριακή, 27 Νοεμβρίου 2011

Σήμερα, με την ευκαιρία της παρουσίασης του 24^{ου} τεύχους του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» που εκδίδει ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, θα κάνω και μια σύντομη αναφορά στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα περιοδικά λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ».

Για τον Απόδημο Ελληνισμό, ο ελληνικός τύπος είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που, στο ατομικό επίπεδο, παίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ελληνικής συνείδησης και της ελληνικής γλώσσας.

Σε συλλογικό επίπεδο, ο ελληνικός τύπος συμβάλλει στη διαμόρφωση οικείου με τη γενέτειρα πολιτισμικού περιβάλλοντος, αλλά και στέρεου υπόβαθρου, παράγοντες που λειτουργούν ως προαπαιτούμενα για τις ενδο-παροικιακές δραστηριότητες, και για τους δια-ομογενειακούς δεσμούς.

Στον Πρόλογο του βιβλίου του «Ο Ελληνικός Τύπος στους Αντίποδες – Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία», Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 2000, ο Γιώργος Καναράκης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Charles Sturt Αυστραλίας, γράφει τα ακόλουθα: *«Ο Τύπος της διασποράς, σε οποιαδήποτε ακραία προφυλακή και αν τον τοποθέτησε η ιστορική του μοίρα, είναι η ίδια η φωνή των Ελλήνων της διασποράς, είναι ο καθρέφτης που αντανακλά τις ελπίδες και τα όνειρα, τις επιτυχίες και τις αποτυχίες, καθώς και το καθημερινό πρόσωπο της κάθε παροικίας του Ελληνισμού στο αλλόχθονο περιβάλλον».*

Δεδομένου ότι ο Τύπος απαρτίζεται από τις εφημερίδες και τα περιοδικά, τα σχόλια για τον ζωτικής σημασίας ρόλο που διαδραματίζει ο Τύπος στη ζωή των αποδήμων Ελλήνων ισχύουν, σε γενικές γραμμές, και για τα δύο συστατικά του στοιχεία, δηλαδή τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Αυτό βέβαια μέχρι έναν βαθμό, όταν λάβουμε υπόψη τους παράγοντες που διαφοροποιούν τις εφημερίδες από τα περιοδικά, όπως η συχνότητα κυκλοφορίας, ο αριθμός των αντιτύπων, το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνονται, το περιεχόμενό τους, και άλλοι.

Ένα κοινό χαρακτηριστικό της πλειονότητας των περιοδικών που έχουν κυκλοφορήσει ή συνεχίζουν να κυκλοφορούν μεταπολεμικά στην Αυστραλία, είναι ότι εκδίδονται από ομογενειακούς συλλογικούς φορείς, ακόμη και ιδιώτες, και οι υπεύθυνοι για την έκδοσή τους προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά, και καλύπτουν εξ ιδίων τα σχετικά έξοδα. Ελάχιστα περιοδικά ήταν εμπορικού χαρακτήρα. Το μόνο περιοδικό αυτής της κατηγορίας που συνεχίζει την κυκλοφορία του είναι το *Ελληνίς*, το οποίο εκδίδεται από το συγκρότημα Foreign Language Publications, και κυκλοφορεί εβδομαδιαίως.

Σε αυτήν την ιδιοτυπία των περισσότερων περιοδικών οφείλεται η κατά αραιά χρονικά διαστήματα κυκλοφορία τους, σε σχετικά μικρό αριθμό αντιτύπων, καθώς και η σύντομη εκδοτική διάρκεια πολλών εξ αυτών.

Τα μη εμπορικού χαρακτήρα ομογενειακά περιοδικά ήταν, και συνεχίζουν να είναι, κυρίως λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού, εκτός κάποιων εξαιρέσεων στο παρελθόν, που είχαν ιδεολογικούς στόχους. Λόγω αυτής της ιδιομορφίας τους, τα περιοδικά διαβάζονται από κύκλους που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους χώρους.

Αν και ο αριθμός των αναγνωστών αυτών των περιοδικών είναι κατά κανόνα μικρός, σε σύγκριση με τα άτομα που διαβάζουν εφημερίδες, η συμβολή τους στην πνευματική κίνηση της ομογένειας είναι πολύ μεγάλη.

Θα έλεγα πως το γεγονός ότι στην Μελβούρνη εκδίδονται, και έχουν την μεγαλύτερη κυκλοφορία, τα δύο λογοτεχνικά περιοδικά «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί έναν από τους κύριους συντελεστές που τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται εδώ μια σημαντική

κίνηση γύρω από τα ελληνικά γράμματα και τη λογοτεχνία, σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι συμβαίνει στις άλλες μεγάλες πόλεις της Αυστραλίας.

Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε, και συνεχίζει να είναι, η συμβολή των ελληνικών λογοτεχνικών περιοδικών στην ενίσχυση της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας. Ο έντεχνος λόγος - πεζός ή έμμετρος – γίνεται ο καθρέφτης που αντανακλά τα ατομικά βιώματα και τις συλλογικές αναζητήσεις των αποδήμων Ελλήνων, στα χωροχρονικά τους πλαίσια.

Με τα αφιερώματα σε ομογενείς λογοτέχνες, και άλλα πρόσωπα των ελληνικών γραμμάτων και τεχνών στην Αυστραλία, τα λογοτεχνικά περιοδικά έχουν συγκεντρώσει ένα πλούσιο υλικό για τα έργα και τις δραστηριότητές τους, που θα αξιοποιηθεί εν καιρώ στη σύνθεση της ιστορίας του ελληνικού στοιχείου στη μακρινή αυτή ήπειρο.

Τα τελευταία χρόνια, τα ενδιαφέροντα των περιοδικών έχουν μετατεθεί σε θέματα ταυτότητας, αναζήτησης της πολιτισμικής μας παράδοσης, και προβληματισμού για το μέλλον της ελληνικής ομογένειας ως μιας διακριτής εθνοτικής ομάδας, στο πλαίσιο της ευρύτερης αυστραλιανής κοινωνίας. Τα περιοδικά αυτά επανασυνδέουν τις νεότερες γενιές με σημαντικές πτυχές της πολιτιστικής μας παράδοσης, και προσεγγίζουν τα εθνικά μας θέματα διαχρονικά, για την πληρέστερη κατανόησή τους.

Σε αυτόν τους το ρόλο, τα ελληνικά περιοδικά στην Αυστραλία λειτούργησαν, και συνεχίζουν να λειτουργούν, ως συνδετικός κρίκος από τη μια μεταξύ των μελών της ομογένειας, και από την άλλη μεταξύ της ομογένειας και των δύο Μητροπολιτικών Κέντρων – της Ελλάδας και της Κύπρου.

Τα τελευταία χρόνια τα εν λόγω περιοδικά φιλοξενούν λογοτεχνικά έργα νέων της δεύτερης και τρίτης μεταπολεμικής γενιάς, στην ελληνική, αλλά και στην αγγλική γλώσσα, δίνοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να πρωτοπαρουσιάσουν το έργο τους, και την αυτοπεποίθηση να συνεχίσουν την ενασχόλησή τους με τη λογοτεχνία, αλλά και να επιδιώξουν τη δημοσίευση των έργων τους και σε έγκυρα αυστραλιανά λογοτεχνικά περιοδικά.

Σημαντική είναι και η συμβολή των λογοτεχνικών διαγωνισμών στη δημιουργία θετικών κινήτρων για την ενασχόληση με τη λογοτεχνία. Για πάνω από 30 χρόνια ο λογοτεχνικός διαγωνισμός αποτελεί ετήσιο θεσμό για τον Ελληνο-Αυστραλιανό Πολιτιστικό Σύνδεσμο Μελβούρνης. Αποτελεί θετικό βήμα το γεγονός ότι και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας φέτος κινήθηκε προς αυτήν την κατεύθυνση.

Καλαίσθητο στην εμφάνιση, και πλούσιο σε περιεχόμενα, το 24^ο τεύχος του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ», την παρουσίαση του οποίου κάνουμε σήμερα. Στις 148 σελίδες του περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν την ποίηση, το διήγημα, τον γνωμικό λόγο, το δοκίμιο, τη μελέτη, και την λογοτεχνική κριτική.

Δεν λείπουν από το παρόν τεύχος του Λόγου και αναφορές στη ζωή και στο έργο μεγάλων ποιητών και συγγραφέων της Ελλάδας, όπως ο Οδυσσέας Ελύτης, για τα 100 χρόνια από τη γέννησή του, ο Άγγελος Σικελιανός, ο Ανδρέας Λασκαράτος και ο Νίκος Καββαδίας. Στο μέλλον θα μπορούσαν να περιληφθούν και λογοτέχνες από την Κύπρο, έτσι που να καταστεί δυνατή η διαχρονική, αλλά και οικουμενική, διάσταση της ελληνικής λογοτεχνίας. Και δοκίμια, όπως του Θύμιου Χαραλαμπόπουλου για την Νεοελληνική Λογοτεχνία της περιόδου 1920-1940, συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της ελληνικής λογοτεχνίας, όταν τα έργα επώνυμων λογοτεχνών τοποθετούνται στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η αναφορά στη ζωή και στο έργο του Ανδρέα Τυπάλδου Λασκαράτου, και στους στοχασμούς και στα γνωμικά του, από τον συντοπίτη και ομότεχνό του Γεράσιμο Κλωνή. Στο βιβλίο του «Στοχασμοί» ο Ανδρέας Λασκαράτος κάνει την ακόλουθη παρατήρηση: «Κάθε άλλο μου σύγγραμμα είναι σύγγραμμά μου· οι “Στοχασμοί” μου είμαι εγώ».

Και μια και έγινε λόγος για στοχασμούς ή γνωμικό λόγο, ας μου επιτραπεί να πω χωρίς να παρερμηνευθώ, πως το λογοτεχνικό αυτό είδος το καθιέρωσε στην ελληνο-αυστραλιανή λογοτεχνία η Ντίνα Αμανατίδου με τα έξι βιβλία της. Εκτός από δείγματα της δικής της

δουλειάς, Ο Λόγος φιλοξενεί στοχασμούς και της Ιωάννας Λιακάκου, της Καίτης Σαμαρά Παύλου και του Βλάση Μαυραγάνη.

Με το παρόν τεύχος, το περιοδικό Ο Λόγος συνεχίζει την παράδοση των αφιερωμάτων σε ομογενείς λογοτέχνες και ανθρώπους των γραμμάτων. Φέτος την τιμητική αυτή θέση κατέχει η αγαπητή σε όλους μας Χρυσούλα Ζάκκα.

Για τη ζωή και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα γράφει η λογοτέχνιδα Ιωάννα Λιακάκου, η οποία αναφέρεται στα παιδικά χρόνια της Χρυσούλας, στην αγάπη της για τη μουσική, και το όνειρό της να γίνει τραγουδίστρια όπερας, όνειρο που οι αντιξοότητες της ζωής δεν επέτρεψαν την πραγματοποίησή του, και στο ποιητικό της έργο.

Γράφει σε ένα σημείο η Ιωάννα:

«Δύσκολα τα έφερε η ζωή, πέρασαν τα χρόνια, έφυγαν οι ομορφιές και οι φίλοι σκόρπισαν, η ποίηση έμεινε και έχει πολλούς εραστές, αυτοί είναι οι φίλοι της Χρυσούλας Ζάκκα. Η ποίηση και οι ποιητές. Έγραψε και γράφει ποιήματα εξομολογητικά, καταθέτει στην ποίηση την σοδειά της ζωής, μιας ζωής δύσκολης, ζωής της ορφάνιας, της ζενιτιάς, της χαμένης Άνοιξης, της ώρας του ονείρου».

Ο πεζός λόγος της Ιωάννας έχει καθαρά διαλογικό χαρακτήρα. Έτσι και εδώ, τα γενικά σχόλια για τη ζωή, τα βιώματα και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα, ακολουθεί ένας διάλογος μαζί της, για να δοθεί η ευκαιρία στην Χρυσούλα να μιλήσει σε πρώτο πρόσωπο.

Στην ερώτηση της Ιωάννας *«Για πες μας, τι είναι για σένα η Ποίηση»*, η Χρυσούλα Ζάκκα απάντησε ως ακολούθως:

«Η Ποίηση για μένα είναι η μουσική που έχασα, συμπληρώνει εκείνο που έχασα, γιομίζει το κενό που άφησε, το παρελθόν. Μου προσφέρει ηρεμία, ανακούφιση, παρηγοριά. Και, καθώς είμαι κάπως δειλή όπως προείπα, στο χαρτί εκφράζομαι πιο ελεύθερα, πιο άνετα».

Το αφιέρωμα συμπληρώνεται με ποιήματα της Χρυσούλας στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Δειγματοληπτικά, θα διαβάσω ένα από αυτά.

Όπως ανέφερα πιο πάνω, στις 148 σελίδες του περιοδικού περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα του πεζού και του έμμετρου λόγου.

Για το λόγο αυτό έκρινα πως θα ήταν αδύνατο να σχολιάσω το έργο ενός τόσο μεγάλου αριθμού συνεργατών, και πως θα αδικούσα πολλούς αν έκαμνα επιλογή του έργου ορισμένων. Φαντάζομαι πως θα έχω την κατανόησή σας επί αυτού.

Στο περιοδικό δημοσιεύονται και τα βραβευμένα έργα του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού 2011. Στον διαγωνισμό υποβλήθηκαν 16 ποιήματα και 11 διηγήματα στην ελληνική γλώσσα, και δύο ποιήματα και ένα διήγημα στην αγγλική γλώσσα. Λόγω του μικρού αριθμού των εργασιών στην αγγλική γλώσσα, η Κριτική Επιτροπή, η οποία απαρτιζόταν από την Ελένη Νίκα, την Άντρια Γαριβάλδη και τον υποφαινόμενο, έκρινε πως δεν μπορούσε να προτείνει κάποιο από τα έργα για Βραβείο ή για Έπαινο.

Στην ποίηση δόθηκαν τρεις Έπαινοι: Στην Χριστίνα Σοϊταρίδη, στον Δημήτριο Β. Σταθόπουλο και στον Γιάννη Δημακάκο.

Στο διήγημα δόθηκε Βραβείο στον Κωνσταντίνο Ρόρρη, και Έπαινοι στην Δήμητρα Αγγελίδη και στην Χριστίνα Σοϊταρίδη.

Όπως και στα προηγούμενα τεύχη, τα περιεχόμενα του περιοδικού κλείνουν με δείγματα από το έργο 6 ομογενών λογοτεχνών, οι οποίοι συνέβαλαν στη δημιουργία της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας, αλλά δεν είναι πλέον μαζί μας. Η παρουσία τους στο περιοδικό αποτελεί πράξη αναγνώρισης για την προσφορά τους, και ένδειξη πως δεν λησμονούμε παλιούς φίλους και εργάτες των ελληνικών γραμμάτων. Πρόκειται για τους αείμνηστους Αλέκο Αγγελίδη, Γιώργιο Πολίτη, Ευθύμιο Κοντό, Στάθη Ραυτόπουλο, Σάββα Ζουμή και Αφροδίτη Κλαψινού.

Στο πλαίσιο αυτό θα ήθελα να προτείνω σε κάθε μελλοντική έκδοση του περιοδικού να περιλαμβάνεται και ένα σύντομο εργοβιογραφικό σημείωμα για ένα από τα πνευματικά αυτά αδέρφια μας, με την προϋπόθεση ότι δεν είχε στο παρελθόν γίνει ιδιαίτερη μνεία για το έργο

του σε προηγούμενη έκδοση του Λόγου. Έτσι, για να δημιουργηθεί μια εργοβιογραφία για τους ομογενείς που με τα έργα τους συνέβαλαν στη σύνθεση του λογοτεχνικού μας καλειδοσκοπίου. Τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν πολύτιμες πηγές για τους μελλοντικούς ιστορικούς του Ελληνισμού της Αυστραλίας.

Το περιοδικό κλείνει με τις δραστηριότητες του Συνδέσμου κατά τη διάρκεια της χρονιάς, οι οποίες πράγματι υπήρξαν αξιόλογες, και με τα εξώφυλλα των βιβλίων ομογενών που κυκλοφόρησαν πρόσφατα, πιστοποιώντας την σημαντική προσφορά του Συνδέσμου και των ανθρώπων των γραμμάτων στην πολιτιστική ζωή της παροικίας μας.

Το γεγονός ότι με το κάθε νέο τεύχος του Λόγου διαπιστώνουμε από τη μια την απήχηση που έχει στους εργατές, καθώς και στους φίλους, των ελληνικών γραμμάτων, και από την άλλη την ποιοτική του ανέλιξη, έρχεται ως επιβεβαίωση του σημαντικού έργου που επιτελείται αθόρυβα από την Συντακτική Επιτροπή, αλλά και από τα εκάστοτε Διοικητικά Συμβούλια του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας.

Όσοι έχετε ήδη πάρει το περιοδικό σίγουρα θα παρατηρήσατε την καλαίσθητη εμφάνισή του. Το εμπροσθόφυλλο και οπισθόφυλλο, αλλά και εσωτερικές σελίδες του περιοδικού, κοσμούν σχέδια του γνωστού, και αγαπητού από όλους μας, ζωγράφου και ποιητή Νίκου Νομικού. Στα σχέδια του Νίκου βρίσκω μια τέλεια αρμονία στις παραστάσεις, και έναν πολυεπίπεδο συμβολισμό, αρετές που χαρακτηρίζουν και την ποίησή του. Να επισημάνω εδώ και τις παραστάσεις από την αρχαία ελληνική γλυπτική που τόσο όμορφα εναρμονίζονται με τον ελληνικό έντεχνο λόγο, τονίζοντας την διαχρονικότητα, αλλά και εκφραστικότητα, της πολιτιστικής μας παράδοσης.

Υποθέτω πως θα σταλούν, αν δεν έχουν ήδη σταλεί, δύο αντίτυπα του Λόγου στην Βιβλιοθήκη Ομογενειακού Βιβλίου που φιλοξενείται στο Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στην Μεμβούρνη. Με την ευκαιρία αυτή να υπενθυμίσω και στους λογοτέχνες, και συγγραφείς γενικότερα, να καταθέτουν δύο αντίτυπα από κάθε νέο τους βιβλίο στην εν λόγω Βιβλιοθήκη, γιατί έτσι μόνο θα συγκεντρωθεί, και διασωθεί, το δημιουργικό έργο των ομογενών στην Αυστραλία, πολύτιμη κληρονομιά στις επερχόμενες γενιές. Και να μην ξεχνάμε πως αυτή είναι η μόνη, από ό,τι γνωρίζω, ομογενειακή Βιβλιοθήκη στον όπου Γης Απόδημο Ελληνισμό.

Θα κλείσω με απόσπασμα από τα Προλογικά του Προέδρου του Συνδέσμου, και Συντονιστή της Συντακτικής Επιτροπής, Θύμιου Χαραλαμπίδου. Αναφερόμενος στην πολιτιστική κληρονομιά του Ελληνισμού στην ανθρωπότητα, ο Θύμιος κάνει την ακόλουθη διαπίστωση, αλλά και προτροπή:

«Είναι σαφώς μια κληρονομιά πολύ μεγάλη, και αυτή η κληρονομιά είναι οικουμενική. Γιατί εμείς οι Νεοέλληνες όπου και αν ζούμε, στην Ελλάδα ή σε άλλη χώρα, είμαστε κληρονόμοι των πνευματικών αγαθών της Ελλάδας, και δεν πρέπει να είμαστε μόνο κληρονόμοι, αλλά πρέπει και επιβάλλεται να είμαστε και συνεχιστές αυτής της σπουδαίας κληρονομιάς».

Συγχαρητήρια στην Συντακτική Επιτροπή, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, καθώς και στους συνεργάτες και στις συνεργάτριες του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» για το καλαίσθητο σε εμφάνιση, και πλούσιο σε ύλη, 24^ο τεύχος. Με τις γιορτές που πλησιάζουν, το περιοδικό «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί μια θαυμάσια επιλογή για δώρο σε συγγενείς και φίλους. Έτσι συμβάλλετε στην προώθηση των ελληνικών γραμμάτων, και παράλληλα βοηθάτε οικονομικά τον Σύνδεσμο.

Του χρόνου το περιοδικό θα συμπληρώσει την πρώτη εικοσαετία της κυκλοφορίας του με το 25^ο τεύχος. Είμαι βέβαιος πως οι υπεύθυνοι για την ιστορική αυτή έκδοση έχουν ήδη ανασκουμπωθεί. Τους εύχομαι δύναμη, υγεία, και ευόδωση στους στόχους τους. Στην περίπτωση τους ο εθελοντισμός, παράλληλα με τις πολιτισμικές και κοινωνικές του διαστάσεις, έχει και εθνικές προεκτάσεις.

Κυριάκος Αμανατίδης

Παρουσίαση του περιοδικού Ο ΛΟΓΟΣ, τεύχος 24^ο, 2011

Northcote Town Hall
Κυριακή, 27 Νοεμβρίου 2011

Σήμερα, με την ευκαιρία της παρουσίασης του 24^{ου} τεύχους του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» που εκδίδει ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, θα κάνω και μια σύντομη αναφορά στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα περιοδικά λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ».

Για τον Απόδημο Ελληνισμό, ο ελληνικός τύπος είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που, στο ατομικό επίπεδο, παίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ελληνικής συνείδησης και της ελληνικής γλώσσας.

Σε συλλογικό επίπεδο, ο ελληνικός τύπος συμβάλλει στη διαμόρφωση οικείου με τη γενέτειρα πολιτισμικού περιβάλλοντος, αλλά και στέρεου υπόβαθρου, παράγοντες που λειτουργούν ως προαπαιτούμενα για τις ενδο-παροικιακές δραστηριότητες, και για τους δια-ομογενειακούς δεσμούς.

Στον Πρόλογο του βιβλίου του «Ο Ελληνικός Τύπος στους Αντίποδες – Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία», Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 2000, ο Γιώργος Καναράκης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Charles Sturt Αυστραλίας, γράφει τα ακόλουθα: *«Ο Τύπος της διασποράς, σε οποιαδήποτε ακραία προφυλακή και αν τον τοποθέτησε η ιστορική του μοίρα, είναι η ίδια η φωνή των Ελλήνων της διασποράς, είναι ο καθρέφτης που αντανακλά τις ελπίδες και τα όνειρα, τις επιτυχίες και τις αποτυχίες, καθώς και το καθημερινό πρόσωπο της κάθε παροικίας του Ελληνισμού στο αλλόχθονο περιβάλλον».*

Δεδομένου ότι ο Τύπος απαρτίζεται από τις εφημερίδες και τα περιοδικά, τα σχόλια για τον ζωτικής σημασίας ρόλο που διαδραματίζει ο Τύπος στη ζωή των αποδήμων Ελλήνων ισχύουν, σε γενικές γραμμές, και για τα δύο συστατικά του στοιχεία, δηλαδή τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Αυτό βέβαια μέχρι έναν βαθμό, όταν λάβουμε υπόψη τους παράγοντες που διαφοροποιούν τις εφημερίδες από τα περιοδικά, όπως η συχνότητα κυκλοφορίας, ο αριθμός των αντιτύπων, το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνονται, το περιεχόμενό τους, και άλλοι.

Ένα κοινό χαρακτηριστικό της πλειονότητας των περιοδικών που έχουν κυκλοφορήσει ή συνεχίζουν να κυκλοφορούν μεταπολεμικά στην Αυστραλία, είναι ότι εκδίδονται από ομογενειακούς συλλογικούς φορείς, ακόμη και ιδιώτες, και οι υπεύθυνοι για την έκδοσή τους προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά, και καλύπτουν εξ ιδίων τα σχετικά έξοδα. Ελάχιστα περιοδικά ήταν εμπορικού χαρακτήρα. Το μόνο περιοδικό αυτής της κατηγορίας που συνεχίζει την κυκλοφορία του είναι το *Ελληνίς*, το οποίο εκδίδεται από το συγκρότημα Foreign Language Publications, και κυκλοφορεί εβδομαδιαίως.

Σε αυτήν την ιδιοτυπία των περισσότερων περιοδικών οφείλεται η κατά αραιά χρονικά διαστήματα κυκλοφορία τους, σε σχετικά μικρό αριθμό αντιτύπων, καθώς και η σύντομη εκδοτική διάρκεια πολλών εξ αυτών.

Τα μη εμπορικού χαρακτήρα ομογενειακά περιοδικά ήταν, και συνεχίζουν να είναι, κυρίως λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού, εκτός κάποιων εξαιρέσεων στο παρελθόν, που είχαν ιδεολογικούς στόχους. Λόγω αυτής της ιδιομορφίας τους, τα περιοδικά διαβάζονται από κύκλους που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους χώρους.

Αν και ο αριθμός των αναγνωστών αυτών των περιοδικών είναι κατά κανόνα μικρός, σε σύγκριση με τα άτομα που διαβάζουν εφημερίδες, η συμβολή τους στην πνευματική κίνηση της ομογένειας είναι πολύ μεγάλη.

Θα έλεγα πως το γεγονός ότι στην Μελβούρνη εκδίδονται, και έχουν την μεγαλύτερη κυκλοφορία, τα δύο λογοτεχνικά περιοδικά «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί έναν από τους κύριους συντελεστές που τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται εδώ μια σημαντική

κίνηση γύρω από τα ελληνικά γράμματα και τη λογοτεχνία, σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι συμβαίνει στις άλλες μεγάλες πόλεις της Αυστραλίας.

Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε, και συνεχίζει να είναι, η συμβολή των ελληνικών λογοτεχνικών περιοδικών στην ενίσχυση της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας. Ο έντεχνος λόγος - πεζός ή έμμετρος – γίνεται ο καθρέφτης που αντανακλά τα ατομικά βιώματα και τις συλλογικές αναζητήσεις των αποδήμων Ελλήνων, στα χωροχρονικά τους πλαίσια.

Με τα αφιερώματα σε ομογενείς λογοτέχνες, και άλλα πρόσωπα των ελληνικών γραμμάτων και τεχνών στην Αυστραλία, τα λογοτεχνικά περιοδικά έχουν συγκεντρώσει ένα πλούσιο υλικό για τα έργα και τις δραστηριότητές τους, που θα αξιοποιηθεί εν καιρώ στη σύνθεση της ιστορίας του ελληνικού στοιχείου στη μακρινή αυτή ήπειρο.

Τα τελευταία χρόνια, τα ενδιαφέροντα των περιοδικών έχουν μετατεθεί σε θέματα ταυτότητας, αναζήτησης της πολιτισμικής μας παράδοσης, και προβληματισμού για το μέλλον της ελληνικής ομογένειας ως μιας διακριτής εθνοτικής ομάδας, στο πλαίσιο της ευρύτερης αυστραλιανής κοινωνίας. Τα περιοδικά αυτά επανασυνδέουν τις νεότερες γενιές με σημαντικές πτυχές της πολιτιστικής μας παράδοσης, και προσεγγίζουν τα εθνικά μας θέματα διαχρονικά, για την πληρέστερη κατανόησή τους.

Σε αυτόν τους το ρόλο, τα ελληνικά περιοδικά στην Αυστραλία λειτούργησαν, και συνεχίζουν να λειτουργούν, ως συνδετικός κρίκος από τη μια μεταξύ των μελών της ομογένειας, και από την άλλη μεταξύ της ομογένειας και των δύο Μητροπολιτικών Κέντρων – της Ελλάδας και της Κύπρου.

Τα τελευταία χρόνια τα εν λόγω περιοδικά φιλοξενούν λογοτεχνικά έργα νέων της δεύτερης και τρίτης μεταπολεμικής γενιάς, στην ελληνική, αλλά και στην αγγλική γλώσσα, δίνοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να πρωτοπαρουσιάσουν το έργο τους, και την αυτοπεποίθηση να συνεχίσουν την ενασχόλησή τους με τη λογοτεχνία, αλλά και να επιδιώξουν τη δημοσίευση των έργων τους και σε έγκυρα αυστραλιανά λογοτεχνικά περιοδικά.

Σημαντική είναι και η συμβολή των λογοτεχνικών διαγωνισμών στη δημιουργία θετικών κινήτρων για την ενασχόληση με τη λογοτεχνία. Για πάνω από 30 χρόνια ο λογοτεχνικός διαγωνισμός αποτελεί ετήσιο θεσμό για τον Ελληνο-Αυστραλιανό Πολιτιστικό Σύνδεσμο Μελβούρνης. Αποτελεί θετικό βήμα το γεγονός ότι και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας φέτος κινήθηκε προς αυτήν την κατεύθυνση.

Καλαίσθητο στην εμφάνιση, και πλούσιο σε περιοχόμενα, το 24^ο τεύχος του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ», την παρουσίαση του οποίου κάνουμε σήμερα. Στις 148 σελίδες του περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν την ποίηση, το διήγημα, τον γνωμικό λόγο, το δοκίμιο, τη μελέτη, και την λογοτεχνική κριτική.

Δεν λείπουν από το παρόν τεύχος του Λόγου και αναφορές στη ζωή και στο έργο μεγάλων ποιητών και συγγραφέων της Ελλάδας, όπως ο Οδυσσέας Ελύτης, για τα 100 χρόνια από τη γέννησή του, ο Άγγελος Σικελιανός, ο Ανδρέας Λασκαράτος και ο Νίκος Καββαδίας. Στο μέλλον θα μπορούσαν να περιληφθούν και λογοτέχνες από την Κύπρο, έτσι που να καταστεί δυνατή η διαχρονική, αλλά και οικουμενική, διάσταση της ελληνικής λογοτεχνίας. Και δοκίμια, όπως του Θύμιου Χαραλαμπόπουλου για την Νεοελληνική Λογοτεχνία της περιόδου 1920-1940, συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της ελληνικής λογοτεχνίας, όταν τα έργα επώνυμων λογοτεχνών τοποθετούνται στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η αναφορά στη ζωή και στο έργο του Ανδρέα Τυπάλδου Λασκαράτου, και στους στοχασμούς και στα γνωμικά του, από τον συντοπίτη και ομότεχνό του Γεράσιμο Κλωνή. Στο βιβλίο του «Στοχασμοί» ο Ανδρέας Λασκαράτος κάνει την ακόλουθη παρατήρηση: «Κάθε άλλο μου σύγγραμμα είναι σύγγραμμά μου· οι “Στοχασμοί” μου είμαι εγώ».

Και μια και έγινε λόγος για στοχασμούς ή γνωμικό λόγο, ας μου επιτραπεί να πω χωρίς να παρερμηνευθώ, πως το λογοτεχνικό αυτό είδος το καθιέρωσε στην ελληνο-αυστραλιανή λογοτεχνία η Ντίνα Αμανατίδου με τα έξι βιβλία της. Εκτός από δείγματα της δικής της

δουλειάς, Ο Λόγος φιλοξενεί στοχασμούς και της Ιωάννας Λιακάκου, της Καίτης Σαμαρά Παύλου και του Βλάση Μαυραγάνη.

Με το παρόν τεύχος, το περιοδικό Ο Λόγος συνεχίζει την παράδοση των αφιερωμάτων σε ομογενείς λογοτέχνες και ανθρώπους των γραμμάτων. Φέτος την τιμητική αυτή θέση κατέχει η αγαπητή σε όλους μας Χρυσούλα Ζάκκα.

Για τη ζωή και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα γράφει η λογοτέχνιδα Ιωάννα Λιακάκου, η οποία αναφέρεται στα παιδικά χρόνια της Χρυσούλας, στην αγάπη της για τη μουσική, και το όνειρό της να γίνει τραγουδίστρια όπερας, όνειρο που οι αντιξοότητες της ζωής δεν επέτρεψαν την πραγματοποίησή του, και στο ποιητικό της έργο.

Γράφει σε ένα σημείο η Ιωάννα:

«Δύσκολα τα έφερε η ζωή, πέρασαν τα χρόνια, έφυγαν οι ομορφιές και οι φίλοι σκόρπισαν, η ποίηση έμεινε και έχει πολλούς εραστές, αυτοί είναι οι φίλοι της Χρυσούλας Ζάκκα. Η ποίηση και οι ποιητές. Έγραψε και γράφει ποιήματα εξομολογητικά, καταθέτει στην ποίηση την σοδειά της ζωής, μιας ζωής δύσκολης, ζωής της ορφάνιας, της ξενιτιάς, της χαμένης Άνοιξης, της ώρας του ονείρου».

Ο πεζός λόγος της Ιωάννας έχει καθαρά διαλογικό χαρακτήρα. Έτσι και εδώ, τα γενικά σχόλια για τη ζωή, τα βιώματα και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα, ακολουθεί ένας διάλογος μαζί της, για να δοθεί η ευκαιρία στην Χρυσούλα να μιλήσει σε πρώτο πρόσωπο.

Στην ερώτηση της Ιωάννας *«Για πες μας, τι είναι για σένα η Ποίηση»*, η Χρυσούλα Ζάκκα απάντησε ως ακολούθως:

«Η Ποίηση για μένα είναι η μουσική που έχασα, συμπληρώνει εκείνο που έχασα, γιομίζει το κενό που άφησε, το παρελθόν. Μου προσφέρει ηρεμία, ανακούφιση, παρηγοριά. Και, καθώς είμαι κάπως δειλή όπως προείπα, στο χαρτί εκφράζομαι πιο ελεύθερα, πιο άνετα».

Το αφιέρωμα συμπληρώνεται με ποιήματα της Χρυσούλας στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Δειγματοληπτικά, θα διαβάσω ένα από αυτά.

Όπως ανέφερα πιο πάνω, στις 148 σελίδες του περιοδικού περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα του πεζού και του έμμετρου λόγου.

Για το λόγο αυτό έκρινα πως θα ήταν αδύνατο να σχολιάσω το έργο ενός τόσο μεγάλου αριθμού συνεργατών, και πως θα αδικούσα πολλούς αν έκαμνα επιλογή του έργου ορισμένων. Φαντάζομαι πως θα έχω την κατανόησή σας επί αυτού.

Στο περιοδικό δημοσιεύονται και τα βραβευμένα έργα του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού 2011. Στον διαγωνισμό υποβλήθηκαν 16 ποιήματα και 11 διηγήματα στην ελληνική γλώσσα, και δύο ποιήματα και ένα διήγημα στην αγγλική γλώσσα. Λόγω του μικρού αριθμού των εργασιών στην αγγλική γλώσσα, η Κριτική Επιτροπή, η οποία απαρτιζόταν από την Ελένη Νίκα, την Άντρια Γαριβάλδη και τον υποφαινόμενο, έκρινε πως δεν μπορούσε να προτείνει κάποιο από τα έργα για Βραβείο ή για Έπαινο.

Στην ποίηση δόθηκαν τρεις Έπαινοι: Στην Χριστίνα Σοϊταρίδη, στον Δημήτριο Β. Σταθόπουλο και στον Γιάννη Δημακάκο.

Στο διήγημα δόθηκε Βραβείο στον Κωνσταντίνο Ρόρρη, και Έπαινοι στην Δήμητρα Αγγελίδη και στην Χριστίνα Σοϊταρίδη.

Όπως και στα προηγούμενα τεύχη, τα περιεχόμενα του περιοδικού κλείνουν με δείγματα από το έργο 6 ομογενών λογοτεχνών, οι οποίοι συνέβαλαν στη δημιουργία της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας, αλλά δεν είναι πλέον μαζί μας. Η παρουσία τους στο περιοδικό αποτελεί πράξη αναγνώρισης για την προσφορά τους, και ένδειξη πως δεν λησμονούμε παλιούς φίλους και εργάτες των ελληνικών γραμμάτων. Πρόκειται για τους αείμνηστους Αλέκο Αγγελίδη, Γιώργιο Πολίτη, Ευθύμιο Κοντό, Στάθη Ραυτόπουλο, Σάββα Ζουμή και Αφροδίτη Κλαψινού.

Στο πλαίσιο αυτό θα ήθελα να προτείνω σε κάθε μελλοντική έκδοση του περιοδικού να περιλαμβάνεται και ένα σύντομο εργοβιογραφικό σημείωμα για ένα από τα πνευματικά αυτά αδέρφια μας, με την προϋπόθεση ότι δεν είχε στο παρελθόν γίνει ιδιαίτερη μνεία για το έργο

του σε προηγούμενη έκδοση του Λόγου. Έτσι, για να δημιουργηθεί μια εργοβιογραφία για τους ομογενείς που με τα έργα τους συνέβαλαν στη σύνθεση του λογοτεχνικού μας καλειδοσκοπίου. Τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν πολύτιμες πηγές για τους μελλοντικούς ιστορικούς του Ελληνισμού της Αυστραλίας.

Το περιοδικό κλείνει με τις δραστηριότητες του Συνδέσμου κατά τη διάρκεια της χρονιάς, οι οποίες πράγματι υπήρξαν αξιόλογες, και με τα εξώφυλλα των βιβλίων ομογενών που κυκλοφόρησαν πρόσφατα, πιστοποιώντας την σημαντική προσφορά του Συνδέσμου και των ανθρώπων των γραμμάτων στην πολιτιστική ζωή της παροικίας μας.

Το γεγονός ότι με το κάθε νέο τεύχος του Λόγου διαπιστώνουμε από τη μια την απήχηση που έχει στους εργατές, καθώς και στους φίλους, των ελληνικών γραμμάτων, και από την άλλη την ποιοτική του ανέλιξη, έρχεται ως επιβεβαίωση του σημαντικού έργου που επιτελείται αθόρυβα από την Συντακτική Επιτροπή, αλλά και από τα εκάστοτε Διοικητικά Συμβούλια του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας.

Όσοι έχετε ήδη πάρει το περιοδικό σίγουρα θα παρατηρήσατε την καλαίσθητη εμφάνισή του. Το εμπροσθόφυλλο και οπισθόφυλλο, αλλά και εσωτερικές σελίδες του περιοδικού, κοσμούν σχέδια του γνωστού, και αγαπητού από όλους μας, ζωγράφου και ποιητή Νίκου Νομικού. Στα σχέδια του Νίκου βρίσκω μια τέλεια αρμονία στις παραστάσεις, και έναν πολυεπίπεδο συμβολισμό, αρετές που χαρακτηρίζουν και την ποίησή του. Να επισημάνω εδώ και τις παραστάσεις από την αρχαία ελληνική γλυπτική που τόσο όμορφα εναρμονίζονται με τον ελληνικό έντεχνο λόγο, τονίζοντας την διαχρονικότητα, αλλά και εκφραστικότητα, της πολιτιστικής μας παράδοσης.

Υποθέτω πως θα σταλούν, αν δεν έχουν ήδη σταλεί, δύο αντίτυπα του Λόγου στην Βιβλιοθήκη Ομογενειακού Βιβλίου που φιλοξενείται στο Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στην Μεμβούρνη. Με την ευκαιρία αυτή να υπενθυμίσω και στους λογοτέχνες, και συγγραφείς γενικότερα, να καταθέτουν δύο αντίτυπα από κάθε νέο τους βιβλίο στην εν λόγω Βιβλιοθήκη, γιατί έτσι μόνο θα συγκεντρωθεί, και διασωθεί, το δημιουργικό έργο των ομογενών στην Αυστραλία, πολύτιμη κληρονομιά στις επερχόμενες γενιές. Και να μην ξεχνάμε πως αυτή είναι η μόνη, από ό,τι γνωρίζω, ομογενειακή Βιβλιοθήκη στον όπου Γης Απόδημο Ελληνισμό.

Θα κλείσω με απόσπασμα από τα Προλογικά του Προέδρου του Συνδέσμου, και Συντονιστή της Συντακτικής Επιτροπής, Θύμιου Χαραλαμπίδου. Αναφερόμενος στην πολιτιστική κληρονομιά του Ελληνισμού στην ανθρωπότητα, ο Θύμιος κάνει την ακόλουθη διαπίστωση, αλλά και προτροπή:

«Είναι σαφώς μια κληρονομιά πολύ μεγάλη, και αυτή η κληρονομιά είναι οικουμενική. Γιατί εμείς οι Νεοέλληνες όπου και αν ζούμε, στην Ελλάδα ή σε άλλη χώρα, είμαστε κληρονόμοι των πνευματικών αγαθών της Ελλάδας, και δεν πρέπει να είμαστε μόνο κληρονόμοι, αλλά πρέπει και επιβάλλεται να είμαστε και συνεχιστές αυτής της σπουδαίας κληρονομιάς».

Συγχαρητήρια στην Συντακτική Επιτροπή, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, καθώς και στους συνεργάτες και στις συνεργάτριες του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» για το καλαίσθητο σε εμφάνιση, και πλούσιο σε ύλη, 24^ο τεύχος. Με τις γιορτές που πλησιάζουν, το περιοδικό «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί μια θαυμάσια επιλογή για δώρο σε συγγενείς και φίλους. Έτσι συμβάλλετε στην προώθηση των ελληνικών γραμμάτων, και παράλληλα βοηθάτε οικονομικά τον Σύνδεσμο.

Του χρόνου το περιοδικό θα συμπληρώσει την πρώτη εικοσαετία της κυκλοφορίας του με το 25^ο τεύχος. Είμαι βέβαιος πως οι υπεύθυνοι για την ιστορική αυτή έκδοση έχουν ήδη ανασκουμπωθεί. Τους εύχομαι δύναμη, υγεία, και ευόδωση στους στόχους τους. Στην περίπτωση τους ο εθελοντισμός, παράλληλα με τις πολιτισμικές και κοινωνικές του διαστάσεις, έχει και εθνικές προεκτάσεις.

Κυριάκος Αμανατίδης

Παρουσίαση του περιοδικού Ο ΛΟΓΟΣ, τεύχος 24^ο, 2011

Northcote Town Hall
Κυριακή, 27 Νοεμβρίου 2011

Σήμερα, με την ευκαιρία της παρουσίασης του 24^{ου} τεύχους του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» που εκδίδει ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, θα κάνω και μια σύντομη αναφορά στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα περιοδικά λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ».

Για τον Απόδημο Ελληνισμό, ο ελληνικός τύπος είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που, στο ατομικό επίπεδο, παίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ελληνικής συνείδησης και της ελληνικής γλώσσας.

Σε συλλογικό επίπεδο, ο ελληνικός τύπος συμβάλλει στη διαμόρφωση οικείου με τη γενέτειρα πολιτισμικού περιβάλλοντος, αλλά και στέρεου υπόβαθρου, παράγοντες που λειτουργούν ως προαπαιτούμενα για τις ενδο-παροικιακές δραστηριότητες, και για τους δια-ομογενειακούς δεσμούς.

Στον Πρόλογο του βιβλίου του «Ο Ελληνικός Τύπος στους Αντίποδες – Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία», Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 2000, ο Γιώργος Καναράκης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Charles Sturt Αυστραλίας, γράφει τα ακόλουθα: *«Ο Τύπος της διασποράς, σε οποιαδήποτε ακραία προφυλακή και αν τον τοποθέτησε η ιστορική του μοίρα, είναι η ίδια η φωνή των Ελλήνων της διασποράς, είναι ο καθρέφτης που αντανακλά τις ελπίδες και τα όνειρα, τις επιτυχίες και τις αποτυχίες, καθώς και το καθημερινό πρόσωπο της κάθε παροικίας του Ελληνισμού στο αλλόχθονο περιβάλλον».*

Δεδομένου ότι ο Τύπος απαρτίζεται από τις εφημερίδες και τα περιοδικά, τα σχόλια για τον ζωτικής σημασίας ρόλο που διαδραματίζει ο Τύπος στη ζωή των αποδήμων Ελλήνων ισχύουν, σε γενικές γραμμές, και για τα δύο συστατικά του στοιχεία, δηλαδή τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Αυτό βέβαια μέχρι έναν βαθμό, όταν λάβουμε υπόψη τους παράγοντες που διαφοροποιούν τις εφημερίδες από τα περιοδικά, όπως η συχνότητα κυκλοφορίας, ο αριθμός των αντιτύπων, το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνονται, το περιεχόμενό τους, και άλλοι.

Ένα κοινό χαρακτηριστικό της πλειονότητας των περιοδικών που έχουν κυκλοφορήσει ή συνεχίζουν να κυκλοφορούν μεταπολεμικά στην Αυστραλία, είναι ότι εκδίδονται από ομογενειακούς συλλογικούς φορείς, ακόμη και ιδιώτες, και οι υπεύθυνοι για την έκδοσή τους προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά, και καλύπτουν εξ ιδίων τα σχετικά έξοδα. Ελάχιστα περιοδικά ήταν εμπορικού χαρακτήρα. Το μόνο περιοδικό αυτής της κατηγορίας που συνεχίζει την κυκλοφορία του είναι το *Ελληνίς*, το οποίο εκδίδεται από το συγκρότημα Foreign Language Publications, και κυκλοφορεί εβδομαδιαίως.

Σε αυτήν την ιδιοτυπία των περισσότερων περιοδικών οφείλεται η κατά αραιά χρονικά διαστήματα κυκλοφορία τους, σε σχετικά μικρό αριθμό αντιτύπων, καθώς και η σύντομη εκδοτική διάρκεια πολλών εξ αυτών.

Τα μη εμπορικού χαρακτήρα ομογενειακά περιοδικά ήταν, και συνεχίζουν να είναι, κυρίως λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού, εκτός κάποιων εξαιρέσεων στο παρελθόν, που είχαν ιδεολογικούς στόχους. Λόγω αυτής της ιδιομορφίας τους, τα περιοδικά διαβάζονται από κύκλους που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους χώρους.

Αν και ο αριθμός των αναγνωστών αυτών των περιοδικών είναι κατά κανόνα μικρός, σε σύγκριση με τα άτομα που διαβάζουν εφημερίδες, η συμβολή τους στην πνευματική κίνηση της ομογένειας είναι πολύ μεγάλη.

Θα έλεγα πως το γεγονός ότι στην Μελβούρνη εκδίδονται, και έχουν την μεγαλύτερη κυκλοφορία, τα δύο λογοτεχνικά περιοδικά «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί έναν από τους κύριους συντελεστές που τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται εδώ μια σημαντική

κίνηση γύρω από τα ελληνικά γράμματα και τη λογοτεχνία, σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι συμβαίνει στις άλλες μεγάλες πόλεις της Αυστραλίας.

Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε, και συνεχίζει να είναι, η συμβολή των ελληνικών λογοτεχνικών περιοδικών στην ενίσχυση της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας. Ο έντεχνος λόγος - πεζός ή έμμετρος – γίνεται ο καθρέφτης που αντανακλά τα ατομικά βιώματα και τις συλλογικές αναζητήσεις των αποδήμων Ελλήνων, στα χωροχρονικά τους πλαίσια.

Με τα αφιερώματα σε ομογενείς λογοτέχνες, και άλλα πρόσωπα των ελληνικών γραμμάτων και τεχνών στην Αυστραλία, τα λογοτεχνικά περιοδικά έχουν συγκεντρώσει ένα πλούσιο υλικό για τα έργα και τις δραστηριότητές τους, που θα αξιοποιηθεί εν καιρώ στη σύνθεση της ιστορίας του ελληνικού στοιχείου στη μακρινή αυτή ήπειρο.

Τα τελευταία χρόνια, τα ενδιαφέροντα των περιοδικών έχουν μετατεθεί σε θέματα ταυτότητας, αναζήτησης της πολιτισμικής μας παράδοσης, και προβληματισμού για το μέλλον της ελληνικής ομογένειας ως μιας διακριτής εθνοτικής ομάδας, στο πλαίσιο της ευρύτερης αυστραλιανής κοινωνίας. Τα περιοδικά αυτά επανασυνδέουν τις νεότερες γενιές με σημαντικές πτυχές της πολιτιστικής μας παράδοσης, και προσεγγίζουν τα εθνικά μας θέματα διαχρονικά, για την πληρέστερη κατανόησή τους.

Σε αυτόν τους το ρόλο, τα ελληνικά περιοδικά στην Αυστραλία λειτούργησαν, και συνεχίζουν να λειτουργούν, ως συνδετικός κρίκος από τη μια μεταξύ των μελών της ομογένειας, και από την άλλη μεταξύ της ομογένειας και των δύο Μητροπολιτικών Κέντρων – της Ελλάδας και της Κύπρου.

Τα τελευταία χρόνια τα εν λόγω περιοδικά φιλοξενούν λογοτεχνικά έργα νέων της δεύτερης και τρίτης μεταπολεμικής γενιάς, στην ελληνική, αλλά και στην αγγλική γλώσσα, δίνοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να πρωτοπαρουσιάσουν το έργο τους, και την αυτοπεποίθηση να συνεχίσουν την ενασχόλησή τους με τη λογοτεχνία, αλλά και να επιδιώξουν τη δημοσίευση των έργων τους και σε έγκυρα αυστραλιανά λογοτεχνικά περιοδικά.

Σημαντική είναι και η συμβολή των λογοτεχνικών διαγωνισμών στη δημιουργία θετικών κινήτρων για την ενασχόληση με τη λογοτεχνία. Για πάνω από 30 χρόνια ο λογοτεχνικός διαγωνισμός αποτελεί ετήσιο θεσμό για τον Ελληνο-Αυστραλιανό Πολιτιστικό Σύνδεσμο Μελβούρνης. Αποτελεί θετικό βήμα το γεγονός ότι και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας φέτος κινήθηκε προς αυτήν την κατεύθυνση.

Καλαίσθητο στην εμφάνιση, και πλούσιο σε περιεχόμενα, το 24^ο τεύχος του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ», την παρουσίαση του οποίου κάνουμε σήμερα. Στις 148 σελίδες του περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν την ποίηση, το διήγημα, τον γνωμικό λόγο, το δοκίμιο, τη μελέτη, και την λογοτεχνική κριτική.

Δεν λείπουν από το παρόν τεύχος του Λόγου και αναφορές στη ζωή και στο έργο μεγάλων ποιητών και συγγραφέων της Ελλάδας, όπως ο Οδυσσέας Ελύτης, για τα 100 χρόνια από τη γέννησή του, ο Άγγελος Σικελιανός, ο Ανδρέας Λασκαράτος και ο Νίκος Καββαδίας. Στο μέλλον θα μπορούσαν να περιληφθούν και λογοτέχνες από την Κύπρο, έτσι που να καταστεί δυνατή η διαχρονική, αλλά και οικουμενική, διάσταση της ελληνικής λογοτεχνίας. Και δοκίμια, όπως του Θύμιου Χαραλαμπόπουλου για την Νεοελληνική Λογοτεχνία της περιόδου 1920-1940, συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της ελληνικής λογοτεχνίας, όταν τα έργα επώνυμων λογοτεχνών τοποθετούνται στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η αναφορά στη ζωή και στο έργο του Ανδρέα Τυπάλδου Λασκαράτου, και στους στοχασμούς και στα γνωμικά του, από τον συντοπίτη και ομότεχνό του Γεράσιμο Κλωνή. Στο βιβλίο του «Στοχασμοί» ο Ανδρέας Λασκαράτος κάνει την ακόλουθη παρατήρηση: «Κάθε άλλο μου σύγγραμμα είναι σύγγραμμά μου· οι “Στοχασμοί” μου είμαι εγώ».

Και μια και έγινε λόγος για στοχασμούς ή γνωμικό λόγο, ας μου επιτραπεί να πω χωρίς να παρερμηνευθώ, πως το λογοτεχνικό αυτό είδος το καθιέρωσε στην ελληνο-αυστραλιανή λογοτεχνία η Ντίνα Αμανατίδου με τα έξι βιβλία της. Εκτός από δείγματα της δικής της

δουλειάς, Ο Λόγος φιλοξενεί στοχασμούς και της Ιωάννας Λιακάκου, της Καίτης Σαμαρά Παύλου και του Βλάση Μαυραγάνη.

Με το παρόν τεύχος, το περιοδικό Ο Λόγος συνεχίζει την παράδοση των αφιερωμάτων σε ομογενείς λογοτέχνες και ανθρώπους των γραμμάτων. Φέτος την τιμητική αυτή θέση κατέχει η αγαπητή σε όλους μας Χρυσούλα Ζάκκα.

Για τη ζωή και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα γράφει η λογοτέχνιδα Ιωάννα Λιακάκου, η οποία αναφέρεται στα παιδικά χρόνια της Χρυσούλας, στην αγάπη της για τη μουσική, και το όνειρό της να γίνει τραγουδίστρια όπερας, όνειρο που οι αντιξοότητες της ζωής δεν επέτρεψαν την πραγματοποίησή του, και στο ποιητικό της έργο.

Γράφει σε ένα σημείο η Ιωάννα:

«Δύσκολα τα έφερε η ζωή, πέρασαν τα χρόνια, έφυγαν οι ομορφιές και οι φίλοι σκόρπισαν, η ποίηση έμεινε και έχει πολλούς εραστές, αυτοί είναι οι φίλοι της Χρυσούλας Ζάκκα. Η ποίηση και οι ποιητές. Έγραψε και γράφει ποιήματα εξομολογητικά, καταθέτει στην ποίηση την σοδειά της ζωής, μιας ζωής δύσκολης, ζωής της ορφάνιας, της ξενιτιάς, της χαμένης Άνοιξης, της ώρας του ονείρου».

Ο πεζός λόγος της Ιωάννας έχει καθαρά διαλογικό χαρακτήρα. Έτσι και εδώ, τα γενικά σχόλια για τη ζωή, τα βιώματα και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα, ακολουθεί ένας διάλογος μαζί της, για να δοθεί η ευκαιρία στην Χρυσούλα να μιλήσει σε πρώτο πρόσωπο.

Στην ερώτηση της Ιωάννας *«Για πες μας, τι είναι για σένα η Ποίηση»*, η Χρυσούλα Ζάκκα απάντησε ως ακολούθως:

«Η Ποίηση για μένα είναι η μουσική που έχασα, συμπληρώνει εκείνο που έχασα, γιομίζει το κενό που άφησε, το παρελθόν. Μου προσφέρει ηρεμία, ανακούφιση, παρηγοριά. Και, καθώς είμαι κάπως δειλή όπως προείπα, στο χαρτί εκφράζομαι πιο ελεύθερα, πιο άνετα».

Το αφιέρωμα συμπληρώνεται με ποιήματα της Χρυσούλας στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Δειγματοληπτικά, θα διαβάσω ένα από αυτά.

Όπως ανέφερα πιο πάνω, στις 148 σελίδες του περιοδικού περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα του πεζού και του έμμετρου λόγου.

Για το λόγο αυτό έκρινα πως θα ήταν αδύνατο να σχολιάσω το έργο ενός τόσο μεγάλου αριθμού συνεργατών, και πως θα αδικούσα πολλούς αν έκαμνα επιλογή του έργου ορισμένων. Φαντάζομαι πως θα έχω την κατανόησή σας επί αυτού.

Στο περιοδικό δημοσιεύονται και τα βραβευμένα έργα του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού 2011. Στον διαγωνισμό υποβλήθηκαν 16 ποιήματα και 11 διηγήματα στην ελληνική γλώσσα, και δύο ποιήματα και ένα διήγημα στην αγγλική γλώσσα. Λόγω του μικρού αριθμού των εργασιών στην αγγλική γλώσσα, η Κριτική Επιτροπή, η οποία απαρτιζόταν από την Ελένη Νίκα, την Άντρια Γαριβάλδη και τον υποφαινόμενο, έκρινε πως δεν μπορούσε να προτείνει κάποιο από τα έργα για Βραβείο ή για Έπαινο.

Στην ποίηση δόθηκαν τρεις Έπαινοι: Στην Χριστίνα Σοϊταρίδη, στον Δημήτριο Β. Σταθόπουλο και στον Γιάννη Δημακάκο.

Στο διήγημα δόθηκε Βραβείο στον Κωνσταντίνο Ρόρρη, και Έπαινοι στην Δήμητρα Αγγελίδη και στην Χριστίνα Σοϊταρίδη.

Όπως και στα προηγούμενα τεύχη, τα περιεχόμενα του περιοδικού κλείνουν με δείγματα από το έργο 6 ομογενών λογοτεχνών, οι οποίοι συνέβαλαν στη δημιουργία της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας, αλλά δεν είναι πλέον μαζί μας. Η παρουσία τους στο περιοδικό αποτελεί πράξη αναγνώρισης για την προσφορά τους, και ένδειξη πως δεν λησμονούμε παλιούς φίλους και εργάτες των ελληνικών γραμμάτων. Πρόκειται για τους αείμνηστους Αλέκο Αγγελίδη, Γιώργιο Πολίτη, Ευθύμιο Κοντό, Στάθη Ραυτόπουλο, Σάββα Ζουμή και Αφροδίτη Κλαψινού.

Στο πλαίσιο αυτό θα ήθελα να προτείνω σε κάθε μελλοντική έκδοση του περιοδικού να περιλαμβάνεται και ένα σύντομο εργοβιογραφικό σημείωμα για ένα από τα πνευματικά αυτά αδέρφια μας, με την προϋπόθεση ότι δεν είχε στο παρελθόν γίνει ιδιαίτερη μνεία για το έργο

του σε προηγούμενη έκδοση του Λόγου. Έτσι, για να δημιουργηθεί μια εργοβιογραφία για τους ομογενείς που με τα έργα τους συνέβαλαν στη σύνθεση του λογοτεχνικού μας καλειδοσκοπίου. Τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν πολύτιμες πηγές για τους μελλοντικούς ιστορικούς του Ελληνισμού της Αυστραλίας.

Το περιοδικό κλείνει με τις δραστηριότητες του Συνδέσμου κατά τη διάρκεια της χρονιάς, οι οποίες πράγματι υπήρξαν αξιόλογες, και με τα εξώφυλλα των βιβλίων ομογενών που κυκλοφόρησαν πρόσφατα, πιστοποιώντας την σημαντική προσφορά του Συνδέσμου και των ανθρώπων των γραμμάτων στην πολιτιστική ζωή της παροικίας μας.

Το γεγονός ότι με το κάθε νέο τεύχος του Λόγου διαπιστώνουμε από τη μια την απήχηση που έχει στους εργατές, καθώς και στους φίλους, των ελληνικών γραμμάτων, και από την άλλη την ποιοτική του ανέλιξη, έρχεται ως επιβεβαίωση του σημαντικού έργου που επιτελείται αθόρυβα από την Συντακτική Επιτροπή, αλλά και από τα εκάστοτε Διοικητικά Συμβούλια του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας.

Όσοι έχετε ήδη πάρει το περιοδικό σίγουρα θα παρατηρήσατε την καλαίσθητη εμφάνισή του. Το εμπροσθόφυλλο και οπισθόφυλλο, αλλά και εσωτερικές σελίδες του περιοδικού, κοσμούν σχέδια του γνωστού, και αγαπητού από όλους μας, ζωγράφου και ποιητή Νίκου Νομικού. Στα σχέδια του Νίκου βρίσκω μια τέλεια αρμονία στις παραστάσεις, και έναν πολυεπίπεδο συμβολισμό, αρετές που χαρακτηρίζουν και την ποίησή του. Να επισημάνω εδώ και τις παραστάσεις από την αρχαία ελληνική γλυπτική που τόσο όμορφα εναρμονίζονται με τον ελληνικό έντεχνο λόγο, τονίζοντας την διαχρονικότητα, αλλά και εκφραστικότητα, της πολιτιστικής μας παράδοσης.

Υποθέτω πως θα σταλούν, αν δεν έχουν ήδη σταλεί, δύο αντίτυπα του Λόγου στην Βιβλιοθήκη Ομογενειακού Βιβλίου που φιλοξενείται στο Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στην Μεμβούρνη. Με την ευκαιρία αυτή να υπενθυμίσω και στους λογοτέχνες, και συγγραφείς γενικότερα, να καταθέτουν δύο αντίτυπα από κάθε νέο τους βιβλίο στην εν λόγω Βιβλιοθήκη, γιατί έτσι μόνο θα συγκεντρωθεί, και διασωθεί, το δημιουργικό έργο των ομογενών στην Αυστραλία, πολύτιμη κληρονομιά στις επερχόμενες γενιές. Και να μην ξεχνάμε πως αυτή είναι η μόνη, από ό,τι γνωρίζω, ομογενειακή Βιβλιοθήκη στον όπου Γης Απόδημο Ελληνισμό.

Θα κλείσω με απόσπασμα από τα Προλογικά του Προέδρου του Συνδέσμου, και Συντονιστή της Συντακτικής Επιτροπής, Θύμιου Χαραλαμπίδου. Αναφερόμενος στην πολιτιστική κληρονομιά του Ελληνισμού στην ανθρωπότητα, ο Θύμιος κάνει την ακόλουθη διαπίστωση, αλλά και προτροπή:

«Είναι σαφώς μια κληρονομιά πολύ μεγάλη, και αυτή η κληρονομιά είναι οικουμενική. Γιατί εμείς οι Νεοέλληνες όπου και αν ζούμε, στην Ελλάδα ή σε άλλη χώρα, είμαστε κληρονόμοι των πνευματικών αγαθών της Ελλάδας, και δεν πρέπει να είμαστε μόνο κληρονόμοι, αλλά πρέπει και επιβάλλεται να είμαστε και συνεχιστές αυτής της σπουδαίας κληρονομιάς».

Συγχαρητήρια στην Συντακτική Επιτροπή, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, καθώς και στους συνεργάτες και στις συνεργάτριες του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» για το καλαίσθητο σε εμφάνιση, και πλούσιο σε ύλη, 24^ο τεύχος. Με τις γιορτές που πλησιάζουν, το περιοδικό «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί μια θαυμάσια επιλογή για δώρο σε συγγενείς και φίλους. Έτσι συμβάλλετε στην προώθηση των ελληνικών γραμμάτων, και παράλληλα βοηθάτε οικονομικά τον Σύνδεσμο.

Του χρόνου το περιοδικό θα συμπληρώσει την πρώτη εικοσαετία της κυκλοφορίας του με το 25^ο τεύχος. Είμαι βέβαιος πως οι υπεύθυνοι για την ιστορική αυτή έκδοση έχουν ήδη ανασκουμπωθεί. Τους εύχομαι δύναμη, υγεία, και ευόδωση στους στόχους τους. Στην περίπτωση τους ο εθελοντισμός, παράλληλα με τις πολιτισμικές και κοινωνικές του διαστάσεις, έχει και εθνικές προεκτάσεις.

Κυριάκος Αμανατίδης

Παρουσίαση του περιοδικού Ο ΛΟΓΟΣ, τεύχος 24^ο, 2011

Northcote Town Hall
Κυριακή, 27 Νοεμβρίου 2011

Σήμερα, με την ευκαιρία της παρουσίασης του 24^{ου} τεύχους του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» που εκδίδει ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, θα κάνω και μια σύντομη αναφορά στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα περιοδικά λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ».

Για τον Απόδημο Ελληνισμό, ο ελληνικός τύπος είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που, στο ατομικό επίπεδο, παίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ελληνικής συνείδησης και της ελληνικής γλώσσας.

Σε συλλογικό επίπεδο, ο ελληνικός τύπος συμβάλλει στη διαμόρφωση οικείου με τη γενέτειρα πολιτισμικού περιβάλλοντος, αλλά και στέρεου υπόβαθρου, παράγοντες που λειτουργούν ως προαπαιτούμενα για τις ενδο-παροικιακές δραστηριότητες, και για τους δια-ομογενειακούς δεσμούς.

Στον Πρόλογο του βιβλίου του «Ο Ελληνικός Τύπος στους Αντίποδες – Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία», Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 2000, ο Γιώργος Καναράκης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Charles Sturt Αυστραλίας, γράφει τα ακόλουθα: *«Ο Τύπος της διασποράς, σε οποιαδήποτε ακραία προφυλακή και αν τον τοποθέτησε η ιστορική του μοίρα, είναι η ίδια η φωνή των Ελλήνων της διασποράς, είναι ο καθρέφτης που αντανακλά τις ελπίδες και τα όνειρα, τις επιτυχίες και τις αποτυχίες, καθώς και το καθημερινό πρόσωπο της κάθε παροικίας του Ελληνισμού στο αλλόχθονο περιβάλλον».*

Δεδομένου ότι ο Τύπος απαρτίζεται από τις εφημερίδες και τα περιοδικά, τα σχόλια για τον ζωτικής σημασίας ρόλο που διαδραματίζει ο Τύπος στη ζωή των αποδήμων Ελλήνων ισχύουν, σε γενικές γραμμές, και για τα δύο συστατικά του στοιχεία, δηλαδή τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Αυτό βέβαια μέχρι έναν βαθμό, όταν λάβουμε υπόψη τους παράγοντες που διαφοροποιούν τις εφημερίδες από τα περιοδικά, όπως η συχνότητα κυκλοφορίας, ο αριθμός των αντιτύπων, το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνονται, το περιεχόμενό τους, και άλλοι.

Ένα κοινό χαρακτηριστικό της πλειονότητας των περιοδικών που έχουν κυκλοφορήσει ή συνεχίζουν να κυκλοφορούν μεταπολεμικά στην Αυστραλία, είναι ότι εκδίδονται από ομογενειακούς συλλογικούς φορείς, ακόμη και ιδιώτες, και οι υπεύθυνοι για την έκδοσή τους προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά, και καλύπτουν εξ ιδίων τα σχετικά έξοδα. Ελάχιστα περιοδικά ήταν εμπορικού χαρακτήρα. Το μόνο περιοδικό αυτής της κατηγορίας που συνεχίζει την κυκλοφορία του είναι το *Ελληνίς*, το οποίο εκδίδεται από το συγκρότημα Foreign Language Publications, και κυκλοφορεί εβδομαδιαίως.

Σε αυτήν την ιδιοτυπία των περισσότερων περιοδικών οφείλεται η κατά αραιά χρονικά διαστήματα κυκλοφορία τους, σε σχετικά μικρό αριθμό αντιτύπων, καθώς και η σύντομη εκδοτική διάρκεια πολλών εξ αυτών.

Τα μη εμπορικού χαρακτήρα ομογενειακά περιοδικά ήταν, και συνεχίζουν να είναι, κυρίως λογοτεχνικού και πολιτιστικού προσανατολισμού, εκτός κάποιων εξαιρέσεων στο παρελθόν, που είχαν ιδεολογικούς στόχους. Λόγω αυτής της ιδιομορφίας τους, τα περιοδικά διαβάζονται από κύκλους που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους χώρους.

Αν και ο αριθμός των αναγνωστών αυτών των περιοδικών είναι κατά κανόνα μικρός, σε σύγκριση με τα άτομα που διαβάζουν εφημερίδες, η συμβολή τους στην πνευματική κίνηση της ομογένειας είναι πολύ μεγάλη.

Θα έλεγα πως το γεγονός ότι στην Μελβούρνη εκδίδονται, και έχουν την μεγαλύτερη κυκλοφορία, τα δύο λογοτεχνικά περιοδικά «Αντίποδες» και «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί έναν από τους κύριους συντελεστές που τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται εδώ μια σημαντική

κίνηση γύρω από τα ελληνικά γράμματα και τη λογοτεχνία, σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι συμβαίνει στις άλλες μεγάλες πόλεις της Αυστραλίας.

Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε, και συνεχίζει να είναι, η συμβολή των ελληνικών λογοτεχνικών περιοδικών στην ενίσχυση της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας. Ο έντεχνος λόγος - πεζός ή έμμετρος – γίνεται ο καθρέφτης που αντανακλά τα ατομικά βιώματα και τις συλλογικές αναζητήσεις των αποδήμων Ελλήνων, στα χωροχρονικά τους πλαίσια.

Με τα αφιερώματα σε ομογενείς λογοτέχνες, και άλλα πρόσωπα των ελληνικών γραμμάτων και τεχνών στην Αυστραλία, τα λογοτεχνικά περιοδικά έχουν συγκεντρώσει ένα πλούσιο υλικό για τα έργα και τις δραστηριότητές τους, που θα αξιοποιηθεί εν καιρώ στη σύνθεση της ιστορίας του ελληνικού στοιχείου στη μακρινή αυτή ήπειρο.

Τα τελευταία χρόνια, τα ενδιαφέροντα των περιοδικών έχουν μετατεθεί σε θέματα ταυτότητας, αναζήτησης της πολιτισμικής μας παράδοσης, και προβληματισμού για το μέλλον της ελληνικής ομογένειας ως μιας διακριτής εθνοτικής ομάδας, στο πλαίσιο της ευρύτερης αυστραλιανής κοινωνίας. Τα περιοδικά αυτά επανασυνδέουν τις νεότερες γενιές με σημαντικές πτυχές της πολιτιστικής μας παράδοσης, και προσεγγίζουν τα εθνικά μας θέματα διαχρονικά, για την πληρέστερη κατανόησή τους.

Σε αυτόν τους το ρόλο, τα ελληνικά περιοδικά στην Αυστραλία λειτούργησαν, και συνεχίζουν να λειτουργούν, ως συνδετικός κρίκος από τη μια μεταξύ των μελών της ομογένειας, και από την άλλη μεταξύ της ομογένειας και των δύο Μητροπολιτικών Κέντρων – της Ελλάδας και της Κύπρου.

Τα τελευταία χρόνια τα εν λόγω περιοδικά φιλοξενούν λογοτεχνικά έργα νέων της δεύτερης και τρίτης μεταπολεμικής γενιάς, στην ελληνική, αλλά και στην αγγλική γλώσσα, δίνοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να πρωτοπαρουσιάσουν το έργο τους, και την αυτοπεποίθηση να συνεχίσουν την ενασχόλησή τους με τη λογοτεχνία, αλλά και να επιδιώξουν τη δημοσίευση των έργων τους και σε έγκυρα αυστραλιανά λογοτεχνικά περιοδικά.

Σημαντική είναι και η συμβολή των λογοτεχνικών διαγωνισμών στη δημιουργία θετικών κινήτρων για την ενασχόληση με τη λογοτεχνία. Για πάνω από 30 χρόνια ο λογοτεχνικός διαγωνισμός αποτελεί ετήσιο θεσμό για τον Ελληνο-Αυστραλιανό Πολιτιστικό Σύνδεσμο Μελβούρνης. Αποτελεί θετικό βήμα το γεγονός ότι και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας φέτος κινήθηκε προς αυτήν την κατεύθυνση.

Καλαίσθητο στην εμφάνιση, και πλούσιο σε περιεχόμενα, το 24^ο τεύχος του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ», την παρουσίαση του οποίου κάνουμε σήμερα. Στις 148 σελίδες του περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν την ποίηση, το διήγημα, τον γνωμικό λόγο, το δοκίμιο, τη μελέτη, και την λογοτεχνική κριτική.

Δεν λείπουν από το παρόν τεύχος του Λόγου και αναφορές στη ζωή και στο έργο μεγάλων ποιητών και συγγραφέων της Ελλάδας, όπως ο Οδυσσέας Ελύτης, για τα 100 χρόνια από τη γέννησή του, ο Άγγελος Σικελιανός, ο Ανδρέας Λασκαράτος και ο Νίκος Καββαδίας. Στο μέλλον θα μπορούσαν να περιληφθούν και λογοτέχνες από την Κύπρο, έτσι που να καταστεί δυνατή η διαχρονική, αλλά και οικουμενική, διάσταση της ελληνικής λογοτεχνίας. Και δοκίμια, όπως του Θύμιου Χαραλαμπόπουλου για την Νεοελληνική Λογοτεχνία της περιόδου 1920-1940, συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της ελληνικής λογοτεχνίας, όταν τα έργα επώνυμων λογοτεχνών τοποθετούνται στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η αναφορά στη ζωή και στο έργο του Ανδρέα Τυπάλδου Λασκαράτου, και στους στοχασμούς και στα γνωμικά του, από τον συντοπίτη και ομότεχνό του Γεράσιμο Κλωνή. Στο βιβλίο του «Στοχασμοί» ο Ανδρέας Λασκαράτος κάνει την ακόλουθη παρατήρηση: «Κάθε άλλο μου σύγγραμμα είναι σύγγραμμά μου· οι “Στοχασμοί” μου είμαι εγώ».

Και μια και έγινε λόγος για στοχασμούς ή γνωμικό λόγο, ας μου επιτραπεί να πω χωρίς να παρερμηνευθώ, πως το λογοτεχνικό αυτό είδος το καθιέρωσε στην ελληνο-αυστραλιανή λογοτεχνία η Ντίνα Αμανατίδου με τα έξι βιβλία της. Εκτός από δείγματα της δικής της

δουλειάς, Ο Λόγος φιλοξενεί στοχασμούς και της Ιωάννας Λιακάκου, της Καίτης Σαμαρά Παύλου και του Βλάση Μαυραγάνη.

Με το παρόν τεύχος, το περιοδικό Ο Λόγος συνεχίζει την παράδοση των αφιερωμάτων σε ομογενείς λογοτέχνες και ανθρώπους των γραμμάτων. Φέτος την τιμητική αυτή θέση κατέχει η αγαπητή σε όλους μας Χρυσούλα Ζάκκα.

Για τη ζωή και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα γράφει η λογοτέχνιδα Ιωάννα Λιακάκου, η οποία αναφέρεται στα παιδικά χρόνια της Χρυσούλας, στην αγάπη της για τη μουσική, και το όνειρό της να γίνει τραγουδίστρια όπερας, όνειρο που οι αντιξοότητες της ζωής δεν επέτρεψαν την πραγματοποίησή του, και στο ποιητικό της έργο.

Γράφει σε ένα σημείο η Ιωάννα:

«Δύσκολα τα έφερε η ζωή, πέρασαν τα χρόνια, έφυγαν οι ομορφιές και οι φίλοι σκόρπισαν, η ποίηση έμεινε και έχει πολλούς εραστές, αυτοί είναι οι φίλοι της Χρυσούλας Ζάκκα. Η ποίηση και οι ποιητές. Έγραψε και γράφει ποιήματα εξομολογητικά, καταθέτει στην ποίηση την σοδειά της ζωής, μιας ζωής δύσκολης, ζωής της ορφάνιας, της ζενιτιάς, της χαμένης Άνοιξης, της ώρας του ονείρου».

Ο πεζός λόγος της Ιωάννας έχει καθαρά διαλογικό χαρακτήρα. Έτσι και εδώ, τα γενικά σχόλια για τη ζωή, τα βιώματα και το έργο της Χρυσούλας Ζάκκα, ακολουθεί ένας διάλογος μαζί της, για να δοθεί η ευκαιρία στην Χρυσούλα να μιλήσει σε πρώτο πρόσωπο.

Στην ερώτηση της Ιωάννας *«Για πες μας, τι είναι για σένα η Ποίηση»*, η Χρυσούλα Ζάκκα απάντησε ως ακολούθως:

«Η Ποίηση για μένα είναι η μουσική που έχασα, συμπληρώνει εκείνο που έχασα, γιομίζει το κενό που άφησε, το παρελθόν. Μου προσφέρει ηρεμία, ανακούφιση, παρηγοριά. Και, καθώς είμαι κάπως δειλή όπως προείπα, στο χαρτί εκφράζομαι πιο ελεύθερα, πιο άνετα».

Το αφιέρωμα συμπληρώνεται με ποιήματα της Χρυσούλας στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Δειγματοληπτικά, θα διαβάσω ένα από αυτά.

Όπως ανέφερα πιο πάνω, στις 148 σελίδες του περιοδικού περιλαμβάνονται συνεργασίες 66 ατόμων, τα οποία συμμετέχουν με μια ή με περισσότερες εργασίες τους, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα του πεζού και του έμμετρου λόγου.

Για το λόγο αυτό έκρινα πως θα ήταν αδύνατο να σχολιάσω το έργο ενός τόσο μεγάλου αριθμού συνεργατών, και πως θα αδικούσα πολλούς αν έκαμνα επιλογή του έργου ορισμένων. Φαντάζομαι πως θα έχω την κατανόησή σας επί αυτού.

Στο περιοδικό δημοσιεύονται και τα βραβευμένα έργα του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού 2011. Στον διαγωνισμό υποβλήθηκαν 16 ποιήματα και 11 διηγήματα στην ελληνική γλώσσα, και δύο ποιήματα και ένα διήγημα στην αγγλική γλώσσα. Λόγω του μικρού αριθμού των εργασιών στην αγγλική γλώσσα, η Κριτική Επιτροπή, η οποία απαρτιζόταν από την Ελένη Νίκα, την Άντρια Γαριβάλδη και τον υποφαινόμενο, έκρινε πως δεν μπορούσε να προτείνει κάποιο από τα έργα για Βραβείο ή για Έπαινο.

Στην ποίηση δόθηκαν τρεις Έπαινοι: Στην Χριστίνα Σοϊταρίδη, στον Δημήτριο Β. Σταθόπουλο και στον Γιάννη Δημακάκο.

Στο διήγημα δόθηκε Βραβείο στον Κωνσταντίνο Ρόρρη, και Έπαινοι στην Δήμητρα Αγγελίδη και στην Χριστίνα Σοϊταρίδη.

Όπως και στα προηγούμενα τεύχη, τα περιεχόμενα του περιοδικού κλείνουν με δείγματα από το έργο 6 ομογενών λογοτεχνών, οι οποίοι συνέβαλαν στη δημιουργία της ελληνο-αυστραλιανής λογοτεχνίας, αλλά δεν είναι πλέον μαζί μας. Η παρουσία τους στο περιοδικό αποτελεί πράξη αναγνώρισης για την προσφορά τους, και ένδειξη πως δεν λησμονούμε παλιούς φίλους και εργάτες των ελληνικών γραμμάτων. Πρόκειται για τους αείμνηστους Αλέκο Αγγελίδη, Γιώργιο Πολίτη, Ευθύμιο Κοντό, Στάθη Ραυτόπουλο, Σάββα Ζουμή και Αφροδίτη Κλαψινού.

Στο πλαίσιο αυτό θα ήθελα να προτείνω σε κάθε μελλοντική έκδοση του περιοδικού να περιλαμβάνεται και ένα σύντομο εργοβιογραφικό σημείωμα για ένα από τα πνευματικά αυτά αδέρφια μας, με την προϋπόθεση ότι δεν είχε στο παρελθόν γίνει ιδιαίτερη μνεία για το έργο

του σε προηγούμενη έκδοση του Λόγου. Έτσι, για να δημιουργηθεί μια εργοβιογραφία για τους ομογενείς που με τα έργα τους συνέβαλαν στη σύνθεση του λογοτεχνικού μας καλειδοσκοπίου. Τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν πολύτιμες πηγές για τους μελλοντικούς ιστορικούς του Ελληνισμού της Αυστραλίας.

Το περιοδικό κλείνει με τις δραστηριότητες του Συνδέσμου κατά τη διάρκεια της χρονιάς, οι οποίες πράγματι υπήρξαν αξιόλογες, και με τα εξώφυλλα των βιβλίων ομογενών που κυκλοφόρησαν πρόσφατα, πιστοποιώντας την σημαντική προσφορά του Συνδέσμου και των ανθρώπων των γραμμάτων στην πολιτιστική ζωή της παροικίας μας.

Το γεγονός ότι με το κάθε νέο τεύχος του Λόγου διαπιστώνουμε από τη μια την απήχηση που έχει στους εργατές, καθώς και στους φίλους, των ελληνικών γραμμάτων, και από την άλλη την ποιοτική του ανέλιξη, έρχεται ως επιβεβαίωση του σημαντικού έργου που επιτελείται αθόρυβα από την Συντακτική Επιτροπή, αλλά και από τα εκάστοτε Διοικητικά Συμβούλια του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας.

Όσοι έχετε ήδη πάρει το περιοδικό σίγουρα θα παρατηρήσατε την καλαίσθητη εμφάνισή του. Το εμπροσθόφυλλο και οπισθόφυλλο, αλλά και εσωτερικές σελίδες του περιοδικού, κοσμούν σχέδια του γνωστού, και αγαπητού από όλους μας, ζωγράφου και ποιητή Νίκου Νομικού. Στα σχέδια του Νίκου βρίσκω μια τέλεια αρμονία στις παραστάσεις, και έναν πολυεπίπεδο συμβολισμό, αρετές που χαρακτηρίζουν και την ποίησή του. Να επισημάνω εδώ και τις παραστάσεις από την αρχαία ελληνική γλυπτική που τόσο όμορφα εναρμονίζονται με τον ελληνικό έντεχνο λόγο, τονίζοντας την διαχρονικότητα, αλλά και εκφραστικότητα, της πολιτιστικής μας παράδοσης.

Υποθέτω πως θα σταλούν, αν δεν έχουν ήδη σταλεί, δύο αντίτυπα του Λόγου στην Βιβλιοθήκη Ομογενειακού Βιβλίου που φιλοξενείται στο Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στην Μεμβούρνη. Με την ευκαιρία αυτή να υπενθυμίσω και στους λογοτέχνες, και συγγραφείς γενικότερα, να καταθέτουν δύο αντίτυπα από κάθε νέο τους βιβλίο στην εν λόγω Βιβλιοθήκη, γιατί έτσι μόνο θα συγκεντρωθεί, και διασωθεί, το δημιουργικό έργο των ομογενών στην Αυστραλία, πολύτιμη κληρονομιά στις επερχόμενες γενιές. Και να μην ξεχνάμε πως αυτή είναι η μόνη, από ό,τι γνωρίζω, ομογενειακή Βιβλιοθήκη στον όπου Γης Απόδημο Ελληνισμό.

Θα κλείσω με απόσπασμα από τα Προλογικά του Προέδρου του Συνδέσμου, και Συντονιστή της Συντακτικής Επιτροπής, Θύμιου Χαραλαμπίδου. Αναφερόμενος στην πολιτιστική κληρονομιά του Ελληνισμού στην ανθρωπότητα, ο Θύμιος κάνει την ακόλουθη διαπίστωση, αλλά και προτροπή:

«Είναι σαφώς μια κληρονομιά πολύ μεγάλη, και αυτή η κληρονομιά είναι οικουμενική. Γιατί εμείς οι Νεοέλληνες όπου και αν ζούμε, στην Ελλάδα ή σε άλλη χώρα, είμαστε κληρονόμοι των πνευματικών αγαθών της Ελλάδας, και δεν πρέπει να είμαστε μόνο κληρονόμοι, αλλά πρέπει και επιβάλλεται να είμαστε και συνεχιστές αυτής της σπουδαίας κληρονομιάς».

Συγχαρητήρια στην Συντακτική Επιτροπή, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών και Συγγραφέων Αυστραλίας, καθώς και στους συνεργάτες και στις συνεργάτριες του περιοδικού «Ο ΛΟΓΟΣ» για το καλαίσθητο σε εμφάνιση, και πλούσιο σε ύλη, 24^ο τεύχος. Με τις γιορτές που πλησιάζουν, το περιοδικό «Ο ΛΟΓΟΣ» αποτελεί μια θαυμάσια επιλογή για δώρο σε συγγενείς και φίλους. Έτσι συμβάλλετε στην προώθηση των ελληνικών γραμμάτων, και παράλληλα βοηθάτε οικονομικά τον Σύνδεσμο.

Του χρόνου το περιοδικό θα συμπληρώσει την πρώτη εικοσαετία της κυκλοφορίας του με το 25^ο τεύχος. Είμαι βέβαιος πως οι υπεύθυνοι για την ιστορική αυτή έκδοση έχουν ήδη ανασκουμπωθεί. Τους εύχομαι δύναμη, υγεία, και ευόδωση στους στόχους τους. Στην περίπτωση τους ο εθελοντισμός, παράλληλα με τις πολιτισμικές και κοινωνικές του διαστάσεις, έχει και εθνικές προεκτάσεις.

Κυριάκος Αμανατίδης